

Θ ΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ - ΙΔΡΥΤΗΣ - ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Κ. ΚΟΛΛΙΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΡΑΦΕΙΑ: Ακρωτηρίου 55 - Εδρα: Μαραγκοπούλου 5 - ΤΗΛ. 2610 341.515 - ΕΤΟΣ 6ο - ΣΑΒΒΑΤΟ 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2012 - ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 271 * ΤΙΜΗ 1 ΕΥΡΩ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΝΝΕΝΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

**Η ανέγερση Ιερού Ναού της
Αγίας Φωτεινής από τους
Πρόσφυγες των Πατρών**

ΣΕΛΙΔΕΣ 8 & 9

**Νέοι Μητροπολίτες
Νικοπόλεως
ο Αρχιμανδρίτης
π. Χρυσόστομος
Τσιρίγκας και Ιερισσού
ο Αρχιμανδρίτης
π. Θεόκλητος
Αθανασόπουλος**

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΣΕΛ. 16

**ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΤΡΩΝ κ.κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

«Η ποιμαντική της Εκκλησίας στην εποχή των Μνημονίων»

Ζωηρό το ενδιαφέρον και την προσοχή των Ιεραρχών εκράτησε η εισήγηση του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πατρών κ.κ. Χρυσόστομου στην Ιερά Σύνοδο της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος. Ο Σεβασμιώτατος εισηγήθηκε το θέμα: «Η ποιμαντική της Εκκλησίας στην εποχή των Μνημονίων».

Στο πρώτο μέρος αναφέρθηκε στην κατάσταση η οποία επικρατεί σήμερα στην Πατρίδα μας, ένεκα της πολυεπίπεδης κρίσεως και των Μνημονίων, τα οποία έχουν σκοτεινό παρελθόν και εκυοφορήθηκαν, όπως είπε, προς εξυπηρέτηση της παγκοσμιοποίησης.

Επίσης ανεφέρθη στις δυσκολίες του Λαού που είναι ποικίλες και οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα πολλάκις την απόγνωση και τά απονενομημένα διαβήματα. Λόγο έκανε επίσης για το μεταναστευτικό και την κρίση των αξιών και των θεσμών.

* Στο δεύτερο μέρος ανεφέρθη στο τί δέον γενέσθαι και εστίασε στην πνευματική ενίσχυση και στήριξη του Λαού από την Εκκλησία, πού είναι πλέον η μόνη ελπίδα σωτηρίας αφού ουδέποτε εγκατέλειψε τα παιδιά της, αλλά πάντοτε αγωνίστηκε προκινδυνεύουσα γι αυτά.

Η Εκκλησία δίδει νόημα στη ζωή, όραμα, ελπίδα, δυνατότητα υπέρβασης του θανάτου μέσα από την μυστηριακή ζωή και εμπειρία της σχέσης του ανθρώπου με τον Θεό, χωρίς να παραβλέπει και τις υλικές ανάγκες του ανθρώπου, αφού ο άνθρωπος είναι κατά τον Άγιο Γρηγόριο τόν Θεολόγο «μικτός προσκυνητής, επόπτης της οραμένης κτίσεως και μύστης της νοουμένης».

Επίσης μίλησε για την ανεργία και την ανάγκη να βοηθήσουμε τους ανθρώπους να ανακαλύψουν την κοινότητα και να καλλιεργήσουμε την απόδοση της αγροτικής μας οικονομίας.

«Η Ελλάδα μπορεί να απαντήσει στην οικονομική κρίση, αν δημιουργήσει ένα ισχυρό πλέγμα δραστηριοτήτων, το οποίο θα στηρίζεται στη γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, δασοπονία σε συνδυασμό με τους τομείς του περιβάλλοντος, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της μεταποίησης αγροτικών προϊόντων και του τουρισμού. Εμείς μιλάμε και για θρησκευτικές, προσκυνηματικές, ιερές αποδημίες. Μπορούμε να εργαστούμε αποδοτικά, πάνω στον τομέα αυτό».

Εσημείωσε την ανάγκη συνεργασίας Εκκλησίας-Πολιτείας, την στήριξη του θεσμού της οικογένειας, την ενίσχυση την πνευματική, αλλά και την στήριξη για φροντιστήρια, με υποτροφίες, την ενίσχυση των μαθητών στα Σχολεία κ.ο.κ.

Ειδική αναφορά έκανε στην ανάγκη να πρωτοστατήσει η Εκκλησία, για την ενότητα του Λαού. Το μεγάλο θύμα στις δύσκολες περιόδους είναι ο Λαός. Η Εκκλησία είναι δύναμις ενοποιός. Η κρίση της οικονομίας δεν πρέπει να οδηγήσει σε κρίση δημοκρατίας.

Επίσης μίλησε για την σχέση των μνημονίων με τα εθνικά μας θέματα: «Έχουμε χρέος να σταθούμε επάξια στις απαιτήσεις των καιρών και να υπερασπιστούμε τα ιερά και τα όσια του Γένους μας. Είναι απαίτηση του Λαού μας. Έχει κρεμαστεί από τα χείλη μας. Πρέπει με την γνήσια ευγενική ελληνική φωνή μας να στηρίξουμε τον προδομένο Λαό μας, αν επιθυμούμε να σταθούμε στο ίδιο βάθος με τους ήρωες Κληρικούς που διεδέχθημεν, ειδ' άλλως θα πέσωμε, ή μάλλον θα μάς κατεβάσουν, ως μη δυναμένους να ανταποκριθούμε στις απαιτήσεις των καιρών.... Ο Λαός τώρα μάς θέλει κοντά του, θέλει να αρθρώσουμε λόγο, να υπερασπιστούμε τα πνευματικά αλλά τα βιωτικά του δικαιώματα. Τα εγκλήματα που έχουν διαπραχθή σε βάρος του Λαού είναι μεγάλα και είναι

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 16η ΣΕΛΙΔΑ

**ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ
ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ, ΑΓΙΟΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΛΑΤΑΝΙΟΥ**

ΣΕΛΙΔΑ 13

**Σύντομα η Ελλαδική Εκκλησία
θα αποκτήσει πανελληνίας
εμβέλειας τηλεόραση**

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΣΕΛ. 2

**Εορτή του Αγ. Διονυσίου
του Αρεοπαγίτου**

ΣΕΛΙΔΑ 14

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΠΑΤΡΩΝ ΚΑΙ ΗΛΕΙΑΣ ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ (1892-1903)

**Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ
ΑΔΑΜΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ**

Του Σεβ. Μητροπολίτου Πατρών κ.κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ * ΜΕΡΟΣ Β' - ΣΕΛΙΔΑ 3

- Γιατρέ μου η καρδιά μου χτυπάει ακανόνιστα.
- Μην ανησυχείτε. Σε λίγο θα σταματήσει...εντελώς!!!

Στην πρώτη γραμμή της κρίσης που σημαδεύει την Ελλάδα, τα φαρμακεία και οι γιατροί, με τους ασφαλισμένους να γίνονται μπαλάκι μεταξύ υπουργείου και φαρμακείων. Αυξάνεται η συμμετοχή των ασφαλισμένων στα φάρμακά τους. Ευτυχώς που τα έξοδα της κηδείας παραμένουν σταθερά. Η εκκλησία έτσι κι αλλιώς σε κηδεύει δωρεάν!!!

Απολιτική η στήλη δεν παίρνει θέση, αρκείται μόνο να ρωτάει το φαρμακοποιό, τότε απεργεί και τότε όχι Άλλωστε είτε η πέτρα, είτε το αυγό κυλήσει, ο ασφαλισμένος θα πληρώσει, που είναι και ο μόνος που δε φταίει. Ίσως και ο μόνος που δεν πήρε μέρος στο μεγάλο φαγοπότη!!!

Να σημειωθεί ότι εκτός από τις συνταγές του γιατρού, υπάρχουν και οι συνταγές τις γειτόνισσας, του μανάβη, ή της συμπεθέρας που αρχίζουν με βότανα και τελειώνουν με χυλούς και ξεματιάσματα!!
- Κυρά Λίτσα πώς πάει ο παιπούς;
- Πάει... στον αγύριστο. Τα έφησε όλα στη Βουλγάρα που τον περιποιείτο.

Παλιά υπήρχε η γριά κοτέτσα, που γιάτρευε πάσαν νόσον και πάσαν...ραθυμίαν, με βότανα ή το συνηθέστερο με ξόρκια που ήταν και η ειδικότητά της. Σήμερα ο κάθε δικαιούχος περίθαλψης παίρνει ένα σωρό φάρμακα, ενέσεις, χάπια κλύσματα υπόθετα τσιρότα και στο τέλος γλιτώνει από την αρρώστια και πάει από γαστρορραγία ή καταντάει να έχει εξάρτηση από τα χάπια. Ενίοτε και από το γιατρό!

Φυσικό είναι ότι δύσκολα μπορεί να βγάλει κανείς στατιστικά συμπεράσματα, δεδομένου ότι άλλοι παίρνουν 10 χάπια την ημέρα και άλλοι μόνο δύο. Όπως και να έχει το σίγουρο είναι ότι όλοι έχουμε στα σπίτια μας ένα ντουλάπι φάρμακα, χωρία από αυτά που πετάμε είτε γιατί έληξε η ημερομηνία είτε γιατί έληξε...ο ασθενής. Σουλλητητήρια!

Είναι γνωστό άλλωστε ότι η φήμη των γιατρών κυκλοφορεί στα σαλόνια, τα έργα τους στα νεκροταφεία. Γαίαν έχεις ελαφράν, μακαρίτη μου!

Παλαιά στο σπίτι τα μόνα που υπήρχαν ήταν ασπρίνη, οινόπνευμα και θερμόμετρο. Σήμερα έχουμε πιεσόμετρο και μηχανάκι να μετράμε κάθε πρωί το

σάκχαρο.

Ωστόσο ο καλύτερος γιατρός της οικογένειας, ήταν η γιαγιά που με τη πείρα της αλλά και με την αγάπη της-εκείνα τα άγια τα χέρια της που όταν σε χάιδευαν σε थेράπευαν αμέσως-γιάτρευαν έναν σωρό αρρώστιες, για τις οποίες τρέχουμε με το παραμικρό: γιατρέ μου ο μπουλγής βήχει.

- Φενεργκάν

Η γιαγιά μας ξάπλωνε μπρούμυτα, τύλιγε σε ένα πιρούνι βαμβάκι, το βούταγε στο οινόπνευμα και με το κερί από το ακοίμητο καντήλι της Παναγίας - ήταν η εποχή που όλα τα σπίτια είχαν εικονοστάσι, απαραίτητο συμπλήρωμα του σπιτιού ΤΟΤΕ - μας έριχνε βεντούζες, μετά μας έκανε μια γερή εντριβή και το πρωί:

«Σήκω γρήγορα τεμπέλη μου να πας σχολείο».

Όταν το είπα του γιατρού στο σπίτι που τρώγαμε, έβαλε τα γέλια, αλλά πίσω από την πλάτη του, η πεθερά του, έκανε μια γκριμάτσα σαν να έλεγε «κακομοίρη μου δεν ξέρεις τι

σου γίνεται. Τα παιδιά σου με τέτοια σου τα μεγάλωσα εγώ»!

Είναι γεγονός. Από την εποχή των αντιβιοτικών που έσωσαν κόσμο και κοσμάκη - για να λέμε και του στραβού το δίκιο - थेραπεύουμε το στομάχι μας που το γεμίζουμε ανεξέλεγκτα από ένα σωρό χάπια.

Προπολεμικά - λέμε στον μεσοπόλεμο 1930-40- όταν οι γιατροί δεν ξέρανε τι έχεις, λέγανε μαλάρια και ξεμπερδεύανε. Άλλωστε η ελονοσία θέριζε. Μας ήταν άγνωστος -τουλάχιστον στη σημερινή του έκταση- ο καρκίνος, τα εγκεφαλικά, οι καρδιοπάθειες (όταν κάποιος πέθαινε ξαφνικά, λέγανε του ήρθε κόλπος) κι ακόμη το στρες ή το AIDS και τα τροχαία που σήμερα ξεκληρίζουν ολόκληρα χωριά κάθε χρόνο.

Την εποχή εκείνη θέριζε ο τύφος. Οι επιδημίες κάνανε θραύση και η φυματίωση ήταν το σήμα κατατεθέν του ρομαντισμού.

Σήμερα όταν δεν ξέρουν τι έχεις, σου λένε αλλεργία και ο ένας γιατρός σε στέλνει στον άλλον από συναδερφική αλληλεγγύη. Υπέρηχοι, αξονικές, γαστροσκοπίσεις, συνταγές επί συνταγών και...λεφτά να έχεις να πληρώνεις.

- Γυναίκα ασπρίνη γρήγορα. Και μόνο που τα γράφω μ' έπιασε πονοκέφαλος!

"ΚΑΘ' ΟΔΟΝ"

Του Σταύρου Ιντζεγιάννη

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΘΕΡΑΠΕΙΕΣ

Προσκυνηματική εκδρομή στην Ιερά Μονή της Παναγίας της Προυσιώτισσας

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

ΚΩΔΙΚΟΣ
8259

Ο Εκκλησιολόγος

ΙΔΡΥΤΗΣ - ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ
Αλέξανδρος Κ. Κολλιόπουλος

Μαραγκοπούλου 5 - Τ.Κ. 26331 - ΠΑΤΡΑ

τηλ. & FAX: 2610/222392 και 341515

E-mail: & ekklisiologos@gmail.com

- alexkoll@otenet.gr

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ιδιώτες - Ελλάδα 50 ευρώ

Ευρώπη 100 ευρώ

Αμερική, Ασία, Αυστραλία, Αφρική 200 ευρώ

Μέλος της:

Στο κέντρο καταπράσινων και πανύψηλων βουνών, στα νότια του νομού Ευρυτανίας και μόλις 36 χιλιόμετρα από το Καρπενήσι, βρίσκεται εδώ και χίλια περίπου χρόνια το ιστορικό και σε όλους μας πανσεβασμιο μοναστήρι της Κυράς της Ρούμελης, της Παναγίας της Προυσιώτισσας περιτριγυρισμένο από απότομους και άγριους βράχους που προκαλούν δέος που και μόνο τους αενεΐζει.

Το μοναστήρι είναι ιστορικό, αγιασμένο που η φήμη του ξεπέρασε τα στενά όρια της Ρούμελης, της Θεσσαλίας αλλά και της χώρας.

Το περασμένο Σάββατο 29 Σεπτεμβρίου ο Πολιτιστικός Σύλλογος Αραχωβιτικών με την συμμετοχή του εφημέριου του Ιερού Ναού Αγίου Ανδρέου Αραχωβιτικών π. Νικολάου Τρεζόπουλου και άλλων 85 ενοριτών, διοργάνωσε προσκυνηματική εκδρομή στην παραπάνω Ιερά Μονή.

Ο π. Νικόλαος τέλεσε Ιερά Παράκληση στο Καθολικό της Μονής και εν συνεχεία οι εκδρομείς μετέβησαν στο Καρπενήσι όπου έλαβαν την ευχή και την ευλογία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καρπενησίου κ.κ. Νικολάου.

Σύντομα η Ελλαδική Εκκλησία θα αποκτήσει πανελλήνιας εμβέλειας τηλεόραση

Στην τρίτη τακτική Συνεδρία της Ιεράς Συνόδου της Ελλαδικής Εκκλησίας (Πέμπτη 4 Οκτωβρίου 2012) ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σερρών και Νιγρίτης κ. Θεολόγος ενημέρωσε το Σώμα της Ιεραρχίας για τις επαφές που είχε η ορισθείσα από την Διαρκή Ιερά Σύνο-

δο Τετραμελής Επιτροπή, με τους υπευθύνους του Τηλεοπτικού Σταθμού 4Ε. Τόνισε ακόμη μία φορά την ανάγκη για την τηλεοπτική παρουσία της Εκκλησίας και σημείωσε την επιθυμία των υπευθύνων του Τηλεοπτικού Σταθμού 4Ε να συνεργαστούν με την Ιερά Σύνοδο.

Τοποθετήθηκαν σχετικά με το θέμα οι Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Πατρών κ. Χρυσόστομος, Εδέσσης κ. Ιωήλ, Γουμενίσσης κ. Δημήτριος, Νεαπόλεως κ. Βαρνάβας, Θεσσαλονίκης κ. Άνθιμος, Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος, Φθιώτιδος κ. Νικόλαος, Φιλίππων κ. Προκόπιος, Καισαριανής κ. Δανιήλ, Δράμας κ. Παύλος, Δημητριάδος κ. Ιγνάτιος, Λαγκαδά κ. Ιωάννης, Ναυπάκτου κ. Ιερόθεος, Αλεξανδρουπόλεως κ. Άνθιμος, Φλωρίνης κ. Θεόκλητος, Κιλκισίου κ. Εμμανουήλ, Σταγών κ. Σεραφείμ και Νέας Σμύρνης κ. Συμεών.

Αποφασίσθηκε η συνέχεια της συνεργασίας και η μελέτη της δυνατότητας αξιοποιήσεως, επί συστηματικής βάσεως κατ αρχάς, από μέρους της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος, για την προβολή μέσω του Τηλεοπτικού Σταθμού 4Ε προγραμμάτων πνευματικής οικοδομής και παρουσιάσεως του έργου της Εκκλησίας μας.

* Ας αναφερθεί στα μέσα του περασμένου μηνός Σεπτεμβρίου 2012, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πατρών κ.κ. Χρυσόστομος μετέβη μία φορά στις Σέρρες και άλλη μία φορά στην Θεσσαλονίκη, όπου είχε συνάντηση με Αρχιερείς αρμοδίους για το θέμα της τηλεόρασης 4Ε.

Συνεχίζονται οι εγγραφές στην Σχοδή Αγιογραφίας της Ι.Μ. Πατρών

Συμπληρώνονται εφέτος δεκατέσσερα χρόνια γόνιμης προσφοράς της Σχολής Αγιογραφίας της Ιεράς Μητροπόλεως Πατρών. Ιδρυτής υπήρξε ο Μητροπολίτης πρώην Πατρών κυρός Νικόδημος και συνεχιστής της όμορφης αυτής προσπάθειας, ώστε να ασχοληθούν όλο και περισσότεροι συμπολίτες μας με την Ιερά Τέχνη, ο νυν Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πατρών κ.κ. Χρυσόστομος.

Οι εγγραφές έχουν ξεκινήσει από τις 10 Σεπτεμβρίου και οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να εγγραφούν στα γραφεία της Ιεράς Μητροπόλεως Πατρών, Βότση 34, καθημερινά 10-12 π.μ., τηλ.: 2610/320.602 και στο Βιβλιοπωλείο της Αποστολικής Διακονίας, Ρήγα Φεραίου 143, Τηλ.: 2610/223110.

Έναρξη μαθημάτων: Δευτέρα 15 Οκτωβρίου 2012 στο Πνευματικό Κέντρο Ιερού Ναού Αγίων Κων/νου και Ελένης Αρόη και ώρα 6.30 π.μ., όπου τον Αγιασμό θα τελέσει ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πατρών κ.κ. Χρυσόστομος.

Η Φοίτηση είναι 5ης. Τα μαθήματα της σχολής πραγματοποιούνται στο παραπάνω Πνευματικό Κέντρο του Ι.Ν. Αγ. Κωνσταντίνου και Ελένης στην Αρόη και στα εργαστήρια στην οδό Λυκόρτα 12, Ταρμπούρα.

Για περισσότερες πληροφορίες στον καλλιτεχνικό υπεύθυνο της Σχολής, κ. Πέτρο Λαμπρινάκο (Θεολόγος - Αγιογράφος) στο τηλέφωνο: 6937337057.

Διοικητικός υπεύθυνος είναι ο Πρωτοπρεσβύτερος π. Παναγιώτης Ταρινός.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΠΑΤΡΩΝ ΚΑΙ ΗΛΕΙΑΣ ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ (1892-1903)

Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΑΔΑΜΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

(Β')

Στις 12 Οκτωβρίου 1853, ο νεαρός Πέτρος εγκαταλείπει τα Τρεστενά, το όμορφο χωριό του, και με την ευχή των γονέων του, φτάνει στην κλεινή και γεραρά Μονή του Μεγάλου Σπηλαίου, για αγώνες ασκητικούς κοντά στον σεβάσμιο Γέροντα Ιερόθεο Πετρόπουλο.

Ο Μητροπολίτης Ιερόθεος σημειώνει στο τετράδιό του:

«Εἰς τὸ Μέγα Σπήλαιον υπετάγην εἰς τὸν σεβάσμιον Γέροντα Ιερόθεον Πετρόπουλον, Προηγούμενον, μεμακρυσμένον συγγενή μου, τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα ἔλαβον, ὅτι τὸ 1857 ἔλαβον τὴν κουράν του Μοναχοῦ.

Μετά δε δύο ἔτη, ἤτοι τὸ 1859, ἐκλήθην εἰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ νεοχειροτονηθέντος Ἐπισκόπου Γυθείου Ἰωσήφ, ὅστις με ἐχειροτόνησεν ἱεροδιάκονον τὴν 29ην Αὐγούστου τοῦ ἰδίου ἔτους, ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ Πετράκη, καὶ ἠκολούθησα αὐτόν εἰς τὴν ἐπαρχίαν του».

Από τις παραπάνω σημειώσεις φαίνεται ο ιερός ζήλος του νεαρού Πέτρου να εισέλθω στις αυλές του Κυρίου και να ενδυθῇ το Αγγελικό Σχήμα. Όμως, υποτάσσεται και μαθητεύει κοντά σε «σεβάσμιο» Γέροντα, γιατί ο μοναχικός δρόμος είναι κοπιώδης και δύσκολος. Χρειάζεται οδηγός απλανής για την κατά Θεόν πορεία. Πολλές φορές χωρίς πνευματική δοκιμασία, χωρίς υποταγή, χωρίς εκκοπή του ίδιου θελήματος, οδηγούνται ευσεβεῖς νέοι μας, οι οποίοι είναι καλά και ευλογημένα παιδιά, στον μοναχικό βίο. Η απειρία όμως δημιουργεί ναυαγία, και ο διάβολος καιροφυλακτεί προκειμένου να καταπή τους αδοκίμους αγωνιστάς. Ορμώμενος από το αγιασμένο παράδειγμα του Ιεροθέου, δρώμενος της ευκαιρίας να θίξω το τόσο σημαντικό αυτό θέμα, από το οποίο αζαρτώνται πολλά ως προς την πορεία των Εκκλησιαστικών μας πραγμάτων και την πνευματική πρόοδο των Μοναχών αλλά και όλων των Κληρικών.

Και συνεχίζει ο μακάριος ανήρ:

«Εκεῖ, ἐν Γυθείῳ, διήκουσα τὰ Σχολαρχιακά μαθήματα, καὶ τὸ 1862 κατετάχθην μαθητὴς ἐν τῇ ἐν Ἀθήναις Ριζαρείῳ Σχολῇ. Εἶτα, συμπληρώσας ἐπὶ τριετίαν τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, ἐνεγράφην τὸ 1866 φοιτητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Ἐκλήρυττον δὲ καὶ τὸν θεῖον λόγον ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, ἱεροδιάκονος ὡν ἐν αὐτῷ...».

Η Θεολογία στηρίζεται στην πνευματική ζωή, όπως βιώνεται με την προσευχή και την εσωτερική σχέση με τον Θεό, μέσα στην Εκκλησία, τελειομένη διά των ἱερῶν Μυστηρίων. Ο Άγιος Νεῖλος ο Ασκητής λέγει: «Εἰ θεολόγος εἶ, προσεύξῃ ἀληθῶς, καὶ εἰ ἀληθῶς προσεύχῃ, θεολόγος εἶ». Αυτὴν τὴν γνώση καλλιεργούσε ἐμπειρικά ο πολὺς Ιερόθεος. Όμως δὲν παρέλειψε να καλλιεργήσῃ καὶ τὴν θύραθεν σοφία, ἡ ὁποία ἐπίσης εἶναι δῶρον Θεοῦ. Ἐτσι ὁ νεαρός Διάκονος, παράλληλα με τὰ καθήκοντά του στον ἱερό Ναό, τὰ ὁποία ἐπιτελοῦσε με σεμνότητα καὶ ἱεροπρέπεια καὶ σύνεση γεροντική, καίτοι νέος εἰς τὴν ηλικία, μελετᾷ καὶ τὴν ἐπιστήμη τῆς Θεολογίας, στα ἐδράνα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Τότε ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ ἦτο φυτῶριον ἀγιότητος. Τώρα χρειάζεται μεγάλος ἀγώνας γιὰ νὰ κρατηθοῦν οἱ Σχολές σε αὐτὰ τὰ πνευματικά ὕψη, ἀφοῦ οἱ καιροὶ ἔχουν ἀλλάξει τόσο πολὺ, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐκκοσμίκευσης ἔχει ἐπηρεάσει τὰ πάντα. Πιστεύουμε ὅτι παρά τὴν πνευματικὴ κρίση, καὶ σήμερα οἱ Θεολογικὲς μας Σχολές, μέσα ἀπὸ τὸν ἀγῶνα καὶ τὶς προσπάθειες κατηρτισμένων καθηγητῶν καὶ τὴν παρουσία ευλογημένων φοιτητῶν, συνεχίζουν τὴν

προσφορὰ τους στὴν Ἐκκλησία καὶ τὸ Ἔθνος.

Ἀς προχωρήσωμε ὁμως στὶς σημειώσεις τοῦ κλεινοῦ ἱεράρχου:

«Τὴν 18ην Ἰουλίου τοῦ 1870 διωρίσθην ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Υπουργείου, ἱεροκήρυξ ἑκτακτος ἐν τῷ Νομῷ Αἰτωλοακαρνανίας, ὅτι ἤκμαζεν ἡ ληστεία ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἰδίως τῆς Ναυπακτίας καὶ Ευρυτανίας. Τὴν δὲ 20ην Φεβρουαρίου 1872 διωρίσθην ἑκτακτος ἱεροκήρυξ εἰς τὸν Νομόν Λακωνίας, καὶ ἐκεῖθεν τὸ 1875 μετετέθην εἰς τὸν Νομόν Φθιώτιδος. Ἀλλὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος παρητήθην τῆς Δημοσίου θέσεως τοῦ ἱεροκήρυκος, καὶ ἔλαβον τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Εφημερίδος “ἡ Εἰρήνη”, καὶ εἶτα τοῦ “Λόγου”, διδάσκων ἅμα καὶ κηρύττων τὸν θεῖον λόγον ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ κ. Α. Μακράκη, ἡς μέλος ἀπετέλουν, ὅτι καὶ Πρόεδρος ἅμα τοῦ θρησκευτικοῦ Συλλόγου “Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής”».

Ζήλος θερμουργός κατέχει τὴν ψυχὴ τοῦ νεαροῦ κληρικοῦ. Ἀγώνες σε ἐποχές δύσκολες, καὶ σε ἀκόμα δυσκολώτερες περιοχές, γιὰ νὰ φυτεύῃ στὶς καρδιές τῶν ἀνθρώπων τὸν Χριστὸ καὶ τὴν ἀλήθεια τοῦ ἱεροῦ Ευαγγελίου. Μελετώντας τὴν αγιασμένη ζωὴ τοῦ Ιεροθέου, ἀντιλαμβάνεται κα-

Το προσωπικό
ημερολόγιο του
αοιδίμου ἱεράρχου

Το Σεβ. Μητροπολίτου
Πατρῶν κ.κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

νεῖς τους κόπους καὶ τους μόχθους ποὺ κατέβαλλαν τότε οἱ ἱεροκήρυκες, προσφέροντας τὴν ἰδίαν ζωὴ τους γιὰ τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Πόσα οφείλει τὸ Ἔθνος μας σ' αὐτές τὶς σεβάσμιες μορφές, ποὺ κρατώντας τὸ ραβδί στο χέρι καὶ τὸ δισάκι στον ὦμο, ἀνηφόριζαν σε δρόμους δύσβατους καὶ βουνά γιὰ νὰ μορφώσουν στὶς ψυχές Ἰησοῦν Χριστὸν Ἐσταυρωμένον καὶ Ἀναστάντα. Γιὰ νὰ ἡμερέψουν τὶς καρδιές καὶ νὰ γεφυρώσουν χάσματα. Γιὰ νὰ ἐπουλώσουν πληγές, καὶ νὰ διδάξουν, ἀκόμη, τὰ Ἑλληνικά Γράμματα.

Εμεῖς οἱ νεώτεροι ἱεροκήρυκες ἀγωνιστήκαμε κάτω ἀπὸ διαφορετικὲς συνθήκες, ποὺ διευκόλυναν, ὄχι μόνο τὶς μετακινήσεις μας, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅλο ἔργο μας. Ὅμως, εἴν ἕνας διδάσκαλος τῶν Θεῶν Ἀληθειῶν ἐπιθυμῇ νὰ ἐπιτύχῃ ὄντως στο ἅγιο ἔργο τοῦ, δὲν ἔχει παρά νὰ καθρεφτίζεται κάθε ἡμέρα στὶς λαμπρές μορφές τῶν ἀγωνιστῶν αὐτῶν κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπότισαν με τὸν ἰδῶντα τους καὶ τὸ αἷμα τους τὰ χῶματα τῆς Ὁρθόδοξου Πατρίδος μας. Θα σταθῶ ὁμως καὶ στὴν σημείωση τοῦ Ιεροθέου σχετικά με τὸν διορισμὸ τοῦ

ἀπὸ τοῦ Υπουργείου στὴν Αἰτωλοακαρνανία «ὅτι ἤκμαζεν ἡ ληστεία...». Τότε τὸ Κράτος χρησιμοποιοῦσε καὶ τὴν δύναμη τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν καταστολὴ τῆς παραβατικότητος. Ἀξιοποιοῦσε τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς καταξιωμένους ἐργάτας τοῦ Ευαγγελίου. Μακάρι καὶ τώρα νὰ κατανοήσῃ ἡ Πολιτεία αὐτὴν τὴν ἀνάγκη, καὶ νὰ ἀξιοποιήσῃ αὐτὴν τὴν πνευματικὴ δύναμη γιὰ θεραπεία τῶν παθῶν καὶ ἐξοδὸ ἀπὸ τὴν πνευματικὴ κρίση ἡ ὁποία μαστίζει τὴν χώρα μας.

Ἀς παρακολουθήσωμε ὁμως τὰ ὅσα ὁ ἴδιος ἀναφέρει στὴν συνέχεια γιὰ τὸν εαυτὸ τοῦ:

«Τὸ 1879, καταγγελέντος τοῦ κ. Ἀπόστολου Μακράκη ἐπὶ ἀντιθέτους τῇ Ἐκκλησίᾳ δοξασίας, συγκατηγορήθην καγὼ μετ' ἄλλων συναδέλφων μου κληρικῶν ὡς ὁμοφρονούντες τῷ κ. Μακράκη, καὶ κατεδικάσθην ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου εἰς πολυετὴ ἐξορίαν ἐγὼ μὲν εἰς τὴν ἐν Ἄνδρῳ Μονὴν τῆς Παναχράντου, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν ἐν Πάρῳ Μονὴν τῆς Λογγοβάρδας, ἐνθα καὶ διέμενον ἐπὶ δύο ἔτη, οἱ δὲ ἄλλοι συνάδελφοί μου εἰς ἄλλας Μονὰς τοῦ Κράτους.

Ἐπανελθόντες εἰς Ἀθήνας, προσήλθομεν ἐνώπιον τῆς ἱερᾶς Συνόδου τὸ 1884, καὶ ἐζητήσαμε συγγνώμην, ἥτις καὶ ἐδόθη ἡμῖν. Συγχρόνως δὲ ἡ Σύνοδος με ἐπρότεινε ὡς ἱεροκήρυκα εἰς τὸν Νομόν Αἰτωλοακαρνανίας, καὶ διωρίσθην ὑπὸ τοῦ Υπουργείου τὴν 3ην Δεκεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος, 1885, Αὐγούστου 6, μετετέθην εἰς τὸν Νομόν Ἀττικῆς, ἐνθα καὶ διατελῶ ἤδη ἱεροκήρυξ.

Ἐν Ἀθήναις τὴ 25ῃ Σεπτεμβρίου 1885 Ἀρχιμανδρίτης Ιερόθεος Μητρόπουλος, ἱεροκήρυξ».

Απὸ τὶς παραπάνω γραμμές φαίνεται ἡ πονεμένη ἱστορία τοῦ Ιεροθέου, ἡ ἔχουσα σχέση με τὸν Ἀπόστολο Μακράκη. Δέχθηκε με υπομονὴ τὴν ἐξορία, καὶ τὴν ἐκμεταλλεύτηκε πνευματικά στα Μοναστήρια ὅπου ἐγκαταβίωσε ὡς ἐγκλειστος. Ἡ υπακοὴ τοῦ στὴν Ἐκκλησίᾳ τὸν ὕψωσε, καὶ ὁ Κύριος τὸν ἐχαρίτωσε. Οἱ ἄνθρωποι εἴμαστε ἀτελεῖς, καὶ γιὰ τοῦτο πολλάκις σφάλουμε. Ἡ ἐκζήτηση τῆς συγγνώμης καὶ ἡ ταπείνωση —ἐστὼ καὶ ἀν κάποτε, ἀνθρωπίνως, ἔχομε ἀδικηθῇ— προδίδουν ἀδαμάντινους χαρακτηριστές, ὅπως ἦταν ὁ Ιερόθεος. Μετὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν δοκιμασία, τὴν προσευχὴ, τὴν πνευματικὴ περισυλλογὴ καὶ τὴν υπακοὴ στὴν Ἐκκλησίᾳ, ἦλθε ἡ κατὰ Θεὸν δόξα, ἀφοῦ ὁ ταπεινὸς Ιερόθεος ἀνῆλθε στὸν Ἀρχιερατικὸ Θρόνο Πατρῶν καὶ Ηλείας.

* Αὐτὴ τὴν δοξασμένη πορεία θα παρακολουθήσωμε στὸ Γ' μέρος τῆς αναφορᾶς μας στὴ σεπτὴ μορφή τοῦ αοιδίμου Ιεροθέου.

Η διπλή μνήμη του Θεού και του θανάτου σε άμεση σχέση με την αγάπη και την τήρησι των εντολών

Χριστιανοί μου,

εξ αφορμής του Ευαγγελικού αναγνώσματος της Κυριακής Γ' Λουκά, που αναφέρεται στην ανάστασι εκ νεκρών του νεανίσκου της χήρας της Ναϊν, θα αναφέρουμε το εξής σχετικό αληθινό γεγονός:

Μια ψυχή, για λόγους ανεξαρτήτους της θελήσεώς της, δεν ήταν κοντά στον πατέρα της, όταν αυτός πέθανε, για να του προσφέρει κάποια πνευματική βοήθεια. Δηλαδή να τον προτρέψει στην ιερά Εξομολόγησι και στη Θεία Κοινωνία, εφ' όσον μάλιστα εκείνος δεν είχε εξομολογηθεί ποτέ.

Έτσι, μετά τον θάνατό του, κατόπιν συμβουλής του Πνευματικού, άρχισε να του διαβάζει κάθε βράδυ ολόκληρο τον κανόνα από την ακολουθία του Ψυχοσάββατου πριν την Πεντηκοστή και να του κάνει πέντε τριακοσάρια κομποσχοίνια σταυρωτά και πενήντα στρωτές μετάνοιες. Αυτά ανελλιπώς κάθε βράδυ.

Κάποτε προσευχομένη χάθηκε... και εν αισθήσει είδε ξαφνικά μπροστά της τον πατέρα της περιλυπο, σοβαρό, αγέλαστο και πολύ πονεμένο. Και τον ρώτησε:

— Πατέρα, εσύ εδώ; Δεν πέθανες;
— Ναι, παιδί μου, αλλά ήρθα να σ' ευχαριστήσω.
— Πατέρα μου, δεν περνάς καλά εκεί που είσαι;
— Εμείς (πληθυντικός!) εκεί κάτω, παιδί μου, δεν περνάμε καθόλου καλά! Διαρκώς πονάμε... Πόνος! Πόνος πολύς...

— Γιατί, πατέρα; Δεν αισθάνεστε εκεί που βρίσκεστε την παρουσία του Θεού; Δεν βλέπετε το φως Του;

— Αυτά, παιδί μου, δεν είναι για μας... Δεν είναι για μας... Σκοτάδι και μόνο σκοτάδι... και αφόρητος, αβάσταχτος πόνος...

Και συνέχισε:

— Σ' ευχαριστώ, παιδί μου, για τον κανόνα που μου διαβάζεις και για όσα μου κάνεις κάθε βράδυ. Πολύ με ανακουφίζουν! Σ' ευχαριστώ, παιδί μου... και ζητώ την ευχή σου...

Και ο αγέρωχος και υπερήφανος εκείνος άνθρωπος, που δεν έσκυψε ποτέ κεφάλι σε κανέναν, έπεσε μπρούμυτα μπροστά στα πόδια του παιδιού του βάζοντας μετάνοια και, όταν αυτό έκανε προσπάθεια να τον σηκώσει, του άρπαξε τα χέρια και τα φίλησε!... Και εξαφανίστηκε...

Το παιδί του, όταν μετά από ώρα συνήλθε, διαπίστωσε έντρομο ότι πάνω στα χέρια του αισθανόταν ακόμα το πονεμένο φίλημα του κοιμημένου πατέρα...

Όλοι μας γνωρίζουμε από προσωπική πείρα ότι όταν κάποτε συμβεί να έχουμε μπροστά μας νεκρό έναν δικό μας άνθρωπο, τότε νοιώθουμε ότι πίνουμε το πιο πικρό φαρμάκι. Γί αυτό και ο λαός συνηθίζει να λέει: **"Πικρό ποτήρι ο θάνατος"**. Και πράγματι, η θέα ενός νεκρού και η σκέψις ότι δεν πρόκειται να τον ξαναδούμε, προκαλεί αφόρητο πόνο.

Όσοι όμως αρνούνται την αιώνιο ζωή και δεν έχουν ελπίδα αναστάσεως, επιπλέον απελπίζονται, αρχίζουν να πίνουν, να μελαγχολούν, να γογγύζουν κατά του Θεού, να Τον βλασφημούν, φτάνοντας ακόμα κι σ' αυτήν την αυτοκτονία!

Δηλαδή, το ότι δεν έχουν ζωντανή σχέση με την Εκκλησία και τα πανάγια Μυστήριά Της κατέστησε την ψυχή τους ανέτοιμη μπροστά στη δοκιμασία του θανάτου. Διότι δεν μπόρεσαν ποτέ να δουν τον θάνατο σαν γέννησι στην αιωνιότητα. Μια γέννησι, με την οποία αντικρύζουμε όχι το φως της ημέρας αλλά το ανέσπερο φως της Τρισηλίου Θεότητας.

Ο άγιος Ηλίας ο έκδικος (12ος αι.) μας λέγει ότι "τίποτε άλλο δεν είναι πιο φοβερό από τη θέα ενός νεκρού και τη μνήμη του θανάτου. Ούτε όμως και πιο θαυμαστό από τη μνήμη του Θεού". Διότι αφενός μεν η μνήμη του θανάτου θα αφυπνήσει τον χριστιανό με τη σωτήρια λύπη, αφετέρου δε η συνεχής μνήμη του Κυρίου και Θεού και Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού θα του χαρίσει αδιάκοπη ευφροσύνη.

Γι' αυτό και ο άγιος Φιλόθεος ο Σιναΐτης γράφει τα εξής: **"Η ζωηρή μνήμη του θανάτου (όχι η αδιάφορη, που συνήθως λέμε ότι "όλοι μας μια μέρα θα πεθάνουμε") περιέχει πολλές αρετές. Γεννά το κατά Θεόν πένθος, προτρέπει στην εγκράτεια, υπενθυμίζει τη φοβερά Παρουσία του Κυρίου και την Κρίσι. Είναι μητέρα της προσευχής και των δακρύων. Φρουρεί την καρδιά,**

φιμώνει τη γλώσσα, κόπτει την ηδονική προσκόλλησι στη σάρκα μαραινόντάς την και αυξάνει την οξύτητα του νου μετά διακρίσεως. Παιδιά όλων αυτών είναι ο διπλός φόβος του Θεού και η κάθαρσις του έσω ανθρώπου από τους εμπαθείς λογισμούς."

Αν, λοιπόν, κατορθώση ο διάβολος και αφαιρέση τη σωτηριώδη αυτή διπλή μνήμη του Θεού και του θανάτου από μέσα μας, τότε με ευκολία και εν τω κρυπτώ, χωρίς να φαίνεται, θα κυριαρχήσει στις αισθήσεις μας, στις επιθυμίες μας, στις ψυχικές μας διαθέσεις, στα λόγια μας, στα έργα μας!

Έτσι όμως, ο διάβολος, με τη δική μας συγκατάθεσι και ευθύνη - το επαναλαμβάνω αυτό: με τη δική μας συγκατάθεσι και ευθύνη - θολώνει τον νου μας και τότε αδικεί με τις αδικίες μας, διαφθείρει με τα πάθη μας, σκοτώνει με τα χέρια μας, βλασφημεί τα θεία με τα χείλη μας, ψεύδεται με τα ψέματά μας, αρπάζει με την απληστία μας, προξενεί πλήθος κακών με τις κακίες μας, μισεί με τα μίση μας, αμαρτάνει με τις αμαρτίες μας.

Και το χειρότερο; Ενώ αυτός και πιστεύει και φρίττει, εντούτοις χρησιμοποιεί δολίως τη λογική και τον ορθολογισμό μας, για να προκαλέσει σε μας απιστία, αμφιβολία, και στο τέλος άρνησι.

Έτσι, συμβαίνει το εξής τραγικό: με όλα αυτά, οι σημερινοί χριστιανοί γινόμαστε **"ψυχικά τέκνα του διαβόλου"**, κατά το **"ο ποιών την αμαρτίαν εκ του διαβόλου εστί, όχι απ' αρχής ο διάβολος αμαρτάνει"** (Α Ιωάν. 3, 8). Αφού λοιπόν με την αμαρτία ο άνθρωπος «ιουθετείται» ως τέκνο του διαβόλου, αυτός και βασιλεύει σε όλους τους θρόνους της ανθρωπίνης υπάρξεως: και στο θρόνο του μυαλού, και στο θρόνο της καρδιάς, και στο θρόνο της συνειδήσεως, και στο θρόνο της θελήσεως.

Αν όμως βασιλεύει μέσα μας τόσο κυριαρχικά και απόλυτα, πως άραγε θα μπορούσαμε να θυμηθούμε τον Σωτήρα Χριστό και το θάνατο, ώστε να τηρήσουμε τις εντολές και να καλλιιεργήσουμε τις αρετές;

Επομένως, όταν προσπαθούμε να καλλιεργούμε απ' ενός μεν τη μνήμη του θανάτου, και απ' ετέρου τη μνήμη του ονόματος του Κυρίου και Θεού και Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού διά της ευχής **"Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με"**, τότε διασφαλίζουμε μόνιμα τη σωτηριώδη ένωση μαζί Του. Ενώ με την αμαρτία αυτή η ένωση διασπάται.

Ο διάβολος διαβάλλει, γκρεμίζει, καταστρέφει, διαιρεί και ο χριστιανός διά της αμαρτίας γίνεται συνεργάτης του σ' αυτό. Διότι με την αμαρτία ο ίδιος ο άνθρωπος αυτοκτονεί πνευματικά, κατακερματίζεται και γεμίζει από βάσανα και ενοχές, εφ' όσον εκουσίως στερεί τον εαυτό του από τη μακαρία ενότητα του εν Τριάδι Θεού και παραμένει μακριά από τα σωστικά Μυστήρια. Άρα:

- Η αμαρτία μας διαιρεί, αλλά η αρετή μας ενώνει.
- Η αμαρτία και ο διάβολος μας συντρίβουν, ενώ οι αρετές της προσευχής και της μνήμης του θανάτου μας οικοδομούν εν Αγίω Πνεύματι.

- Οι αμαρτίες μας διαβολοποιούν, οι αρετές όμως μας Χριστοποιούν.

Του
Πρωτοπρεσβυτέρου
π. Στεφάνου
Αναγνωστοπούλου

"Εξεκομίζετο τεθνηκώς..."

(Λουκ. 7, 12)

Ο νέος άγιος της Εκκλησίας μας και μέγας θεολόγος Ιουστίνος Πόποβιτς μας βεβαιώνει ότι η διπλή αυτή μνήμη του Θεού και του θανάτου γεννά την κατά Χριστόν ζωή, η οποία είναι μια συνεχής ροή αγάπης που αλληλοπεριχωρείται με την αδιάλειπτη προσευχή. Συνυπάρχουν δηλαδή προσευχή και ενεργουμένη αγάπη, προς τον Θεό και προς τον πλησίον. Δι' αυτής της αγάπης εν Χριστώ Ιησού γνωρίζουμε, αγγίζουμε και βιώνουμε το μυστήριο του θανάτου και της ζωής μέσα μας. Δηλαδή, διά της κατά Θεόν αγάπης μπορούμε να κυριαρχούμε πάνω στο θάνατο, στη σάρκα, στα πάθη, στον κόσμο κι έτσι καταπατώντας τον διάβολο εισερχόμαστε από τώρα στην αιώνια ζωή.

Όποιος όμως αγαπά το Θεό και τον πλησίον ξέρετε τι κάνει; Προσεύχεται! Οι άγιοι Πατέρες μας βεβαιώνουν ότι την πιο τέλεια αγάπη την έχουν οι αδιαλείπτως προσευχόμενοι χριστιανοί. **"Η αγάπη γεννιέται από την προσευχή"**, λέγει ο άγιος Ισαάκ ο Σύρος. Και πράγματι, ο Θεός αντιπροσφέρει στον προσευχόμενο χριστιανό την αγάπη σαν το πιο τέλειο και υπερουράνιο δώρο, κι επειδή **"ο Θεός αγάπη εστί"** (Α Ιωάν. 4, 16), δίδοντάς την, είναι σαν να προσφέρει δώρο τον ίδιο Του τον Εαυτό.

Αδελφοί μου,

Όλοι μας πρέπει να μάθουμε το μυστήριο της αδιαλείπτου μνήμης του Θεού, που συνοδεύεται άμεσα με την ενεργουμένη αγάπη και έγκειται στην πιστή τήρησι των εντολών του Κυρίου μέσα από τις θεικές αρετές και τα πανάγια Μυστήρια.

Όποιος δε, τηρεί τις ευαγγελικές εντολές έχοντας αδιάλειπτη τη μνήμη του Θεού και του θανάτου, εκείνου τα αιτήματα εισακούονται. Όπως συνέβη στους Αγίους; Επειδή τήρησαν και κράτησαν με ακρίβεια τις εντολές του Θεού, ο Θεός εκπλήρωσε τις προσευχές τους όχι μόνο όσο ζούσαν πάνω στη γη, αλλά και τώρα που πλέον πρεσβεύουν από τον ουρανό (γι' αυτό επικαλούμαστε τις πρεσβείες τους).

Και κάτι ακόμα: ας ενθυμούμαστε μέσα στην πονεμένη και δακρύβρεχτη προσευχή μας και τους δικούς μας νεκρούς, ώστε να μας θυμηθεί κι εμάς ο Θεός όπως και οι Άγιοι, την ώρα του προσωπικού μας θανάτου, που είτε να είναι ανώδυνος, ανεπαίσχυντος, ειρηνικός, και με καλήν απολογία ενώπιον του φοβερού βήματος του Χριστού. **Αμήν.**

Ημερολόγια Τοίχου 7/Φύλλων & 13/Φύλλων

4/χρωμη εκτύπωση στην μία όψη, σε χαρτί 135 gr.,
βέλβητ ή ιλουστρασιόν, με πλάτη χαρτόνι και βιβλιοδεσία
σπυράλ με κρεμαστράκι

**εκτυπώσεις σε ψηφιακή μορφή
με υψηλή ευκρίνεια και την δική σας
θεματολογία εικόνων**

100 ημερολόγια A4 επτά φύλλων 250 ευρώ.
300 ημερολόγια A4 επτά φύλλων 500 ευρώ.
500 ημερολόγια A4 επτά φύλλων 700 ευρώ.

100 ημερολόγια A3 επτά φύλλων 350 ευρώ.
300 ημερολόγια A3 επτά φύλλων 700 ευρώ.
500 ημερολόγια A3 επτά φύλλων 1000 ευρώ.

100 ημερολόγια A4 13 φύλλων 400 ευρώ.
300 ημερολόγια A4 13 φύλλων 900 ευρώ.
500 ημερολόγια A4 13 φύλλων 1100 ευρώ.

100 ημερολόγια A3 13 φύλλων 550 ευρώ.
300 ημερολόγια A3 13 φύλλων 1050 ευρώ.
500 ημερολόγια A3 13φύλλων 1500 ευρώ.

* Η προσφορά απευθύνεται αυστηρά σε Ιερούς Ναούς.

* Στις τιμές δεν περιλαμβάνεται ο Φ.Π.Α. 23%.

* Παράδοση σε 5 εργάσιμες ημέρες

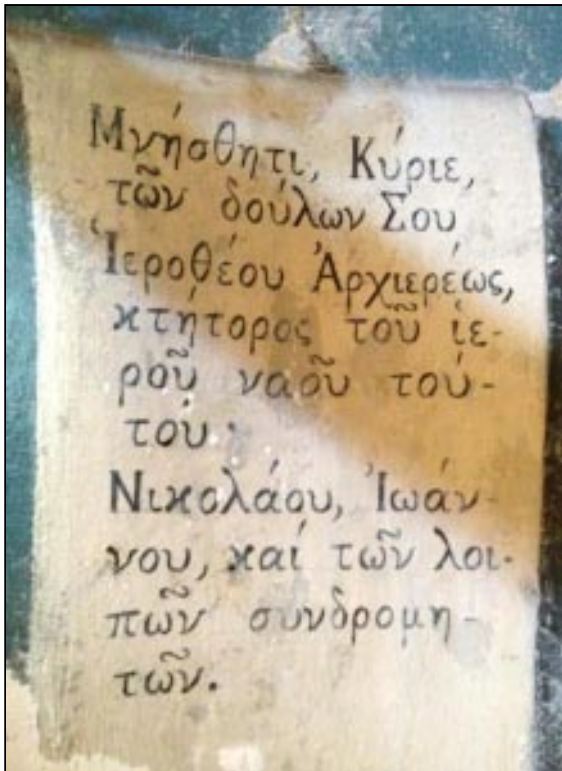
εξ' γπωσεις: "Ο Εκκλησιολόγος"
ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ 55 ΠΑΤΡΑ - ΤΗΛ.: 2610/34.1515 - 6942 507002

AutoMintzas
AUTO ELECTRIC CENTER
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΤΑΛΑΚΤΙΚΩΝ-ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΕΙΟ ΑΥΤ/ΤΩΝ
www.automintzas.gr
AutoMintzas - Auto Electric Center
Κολοκοτρώνη 1, Ν. Σούλι Πατρών, Τηλ./Φαξ: +30 2610.641.860
E-mail: info@automintzas.gr

Πολλά ...ΕΝ ΟΛΙΓΟΙΣ

Ιερός Ναός Αγίου Ιωάννου
του Θεολόγου

Η παραπάνω επιγραφή ευρίσκεται στην Ιερά Πρόθεση, του Ιερού Ναού Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου της Αρχιεπισκοπής Πατρών (τελέσθηκαν τα Θυρανοίξια την περ. εβδομάδα), κρυμμένη κάτω από τη νεώτερη αγιογράφιση!

Η ιστορική φωτο ανήκει στον κ. Πέτρο Λαμπρινάκο.

Ο κ. Λαμπρινάκος (καλλιτεχνικός υπεύθυνος της Σχολής Αγιογραφίας της Ι.Μ. Πατρών, Θεολόγος - Αγιογράφος), ανέλαβε με τις ευλογίες του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πατρών τον καθαρισμό και συντήρηση των ιερών εικόνων του ανακαινισθέντος εκ βάθρων παραπάνω ναού.

Ξανά σε λειτουργία η ιστοσελίδα του Ζωηφόρου

Από 1η Οκτωβρίου η ιστοσελίδα www.zoiforos.gr μετά από την τρίμηνη ανενεργή κατάσταση στην οποία είχε περιέλθει λόγω κυβερνοεπιθέσεων, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει σε ανακοίνωσή της.

Ο ιστότοπος με όλο το περιεχόμενο που έχει διασωθεί είναι πλέον προσβάσιμος από όλους τους χρήστες και το περιεχόμενό του θα ανανεώνεται καθημερινά με τη συχνότητα που ως τώρα γνωρίζατε.

Ο Ζωηφόρος.GR άλλαξε εμφάνιση και διάταξη με εμφανή βελτίωση του εικαστικού τμήματός του, ενώ το μενού έχει συμπτυχθεί προκειμένου ο επισκέπτης να περιηγείται γρηγορότερα στις κατηγορίες του περιεχομένου.

Μερικές από της ενότητές του θα παραμείνουν ανενεργές για ένα διάστημα, όπως επίσης και η παρουσία κάποιων ημιτελών μεταφράσεων στις λεζάντες και τα μηνύματα του συστήματος.

Σταδιακά, θα πραγματοποιηθεί και η ανάρτηση όλων των φύλλων κυκλοφορίας του περασμένου τριμήνου, της εφημερίδος μας "Ο Εκκλησιολόγος".

Παραδοσιακό Εστιατόριο "ΚΡΗΝΗ"

- * Μεγάλη ποικιλία σπιτικών φαγητών
- * Σπεσιαλιτέ σπιτικές πίτες
- * Νηστίσιμα
- * Τρόφιμα και σε πακέτο

Παντοκράτορος 57
Ανοικτά μεσημέρι - βράδυ

Τηλ.: 2610/621.147 - άνω Πόλη ΠΑΤΡΑ

Νέα από την Ιερά Μητρόπολη Καλαβρύτων & Αιγιαλείας

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΑΒΛΗΘΗΚΕ!

Τελικά, κατόπιν αιτήματος, υποβληθέντος την Δευτέρα 1η Οκτωβρίου το πρωί ενώπιον του Τριμελούς Εφετείου Πατρών υπό του κ. Παναγ. Σημάτη, γνωστού Θεολόγου Καθηγητού του Αιγίου δια του συνηγόρου του, αναβλήθηκε η εκδίκαση της μηνύσεώς του εναντίον του Σεβ. Μητροπολίτου Καλαβρύτων και Αιγιαλείας κ.κ. Αμβροσίου. Η δίκη θα διεξαχθεί την προσεχή Δευτέρα 8η Οκτωβρίου ε.ε.

Οι πράξεις, για τις οποίες κατηγορείται ο Σεβασμιώτατος κ. Αμβρόσιος αφορούν τα αδικήματα α) της ψευδούς καταμηνύσεως, β) της συκοφαντικής δυσφημίσσεως, γ) της εξουβρίσεως και δ) της απειλής.

Υποτίθεται, ότι τα αδικήματα αυτά συνετελέσθησαν κατά το έτος 2006, τότε που το ζήτημα της παραχωρήσεως κάποιας αιθούσης στους Ρωμαιοκαθολικούς οικονομικούς μετανάστες της περιοχής μας για την άσκηση της λατρείας των βρισκόταν σε εξάρση. Βρισκόταν σε εξάρση συνεπεία του φανατισμού δύο κυρίως προσώπων, ήτοι του Πανος. Αρχιμ. π. Κωνσταντίνου Παλαιολογοπούλου και του κ. Παναγ. Σημάτη!

Αξιον να τονισθεί είναι το γεγονός, ότι η δίκη αυτή είχε προσδιορισθεί για την 10η Δεκεμβρίου 2010, αναβλήθηκε όμως τότε, επειδή ο Σεβασμιώτατος απουσίαζε στη Φιλιπούπολη της Βουλγαρίας για υπηρεσιακούς λόγους.

Ο κ. Σημάτης, αναφερόμενος στην αναβολή της δίκης τότε, έγραφε: «Ο κ. Αμβρόσιος αν και γνώριζε από τον Αύγουστο την ημερομηνία εκδίκασεως της υποθέσεως, δεν θέλησε να προσέλθει στο δικαστήριο, δηλώνοντας διά του δικηγόρου του ότι απουσιάζει στην Φιλιπούπολη της Βουλγαρίας, συμμετέχων σε κάποιο συνέδριο που γίνεται εκεί. Με αυτή τη δικαιολογία ζήτησε αναβολή. Και πάντα θα υπάρχει κάποιο συνέδριο για τις εξέχουσες προσωπικότητες της κοινωνίας μας, που κατά τύχη θα συμπίπτει με την ημερομηνία εκδίκασεως υποθέσεών τους από τη δικαιοσύνη! Κι ως τότε, αυτοί, με την ανοχή μας, θα εκφράζουν το δεσποτικό τους ήθος, προς τους υπηκόους τους».

Σημάτης Παναγιώτης (βλ. aigio.org/2010/12/blogsport_1482.html).

Σήμερα λοιπόν ο κ. Σημάτης, αν και γνώριζε ήδη από τον Δεκέμβριο του 2010 για τη ημέρα εκδίκασεως της υποθέσεως, δεν κατώρθωσε να έχει παρόντα τον δικηγόρο του! Εζήτησε αναβολή μόνο και μόνο γιατί δεν πρόλαβε να ελθεί από το Βόλο στην Πάτρα ο δικηγόρος του κ. Νάκος, ειδικός στα θεολογικά ζητήματα, όπως είπε δια του ετέρου συνηγόρου.

Τα σχόλια δικά σας.....

ΕΚ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΣΤΙΑ ΠΑΤΡΩΝ (Μιαούλη 57)

ΑΓΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑ

Υπό του Σεβασμιωτάτου
Μητροπολίτου Πατρών
κ.κ. Χρυσοστόμου

Κυριακή 14 Οκτωβρίου '12
Ώρα 6.00 μ.μ.

ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΕΙΣ ΓΑΜΩΝ - ΒΑΠΤΙΣΕΩΝ
ΨΗΦΙΑΚΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ - ΕΜΦΑΝΙΣΕΙΣ ΦΙΛΜ
ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΩΡΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΡΙΟ
Αθηνών 3
2610 994444, 2610 911300
www.anthopoulosphotos.gr
ΚΟΡΙΝΘΟΥ 239, ΠΑΤΡΑ, ΤΗΛ: 2610 276 415 / 276 944

Η αναμόρφωση του αθλητικού λυκείου θα ήταν μια μεταρρύθμιση!

Του Αθανασίου Κολλιόπουλου,
πτυχιούχου πολιτικής επιστήμης

Είναι ενδεικτικός ο τρόπος με τον οποίο οι διαμορφωτές της κοινής γνώμης, συμπεριλαμβανομένων και των πολιτικών, προσεγγίζουν κρίσιμα κοινωνικά θέματα. Η συντριπτική πλειοψηφία κοιτάζει το αποτέλεσμα και όχι τα αίτια.

Στην Πάτρα, αυτή την εβδομάδα έκλεισε το αθλητικό λύκειο, το μόνο σχολείο στο οποίο φοιτούσαν (όπως φοιτούσαν, τέλος πάντων) παιδιά που ασχολούνται με τον αθλητισμό και προσπαθούσαν να τον συνδυάσουν με τις σπουδές. Τα παιδιά αυτά πλέον αναγκάζονται να βρουν νέα σχολική στέγη, νέους ρυθμούς, νέο τρόπο συνδυασμού σχολείου και αθλητισμού. Θα υπάρχουν δηλαδή σε μία τάξη μαθητές που εκτός των άλλων (διάβασμα, φροντιστήριο κτλ) θα πρέπει να κάνουν καθημερινά και προπονήσεις με όλη την κόυραση που αυτό συνεπάγεται, χωρίς καμία υποστήριξη. Και μετά θέλει το ελληνικό κράτος μετάλλια σε ολυμπιακούς αγώνες και άλλες διακρίσεις. Έλεος! Στην Ελλάδα αθλητισμός και μόρφωση δεν συμβαδίζουν, το «νους υγιής εν σώματι υγιή» έχει πάψει να υπάρχει από την εποχή των προγόνων, που κάποιοι τους θυμούνται, όταν θέλουν να αναπτερώσουν το «πατριωτικό» ηθικό τους.

Αλλά ας δούμε και το άλλο. Η Βούλα Παπαχρήστου, η αθλήτρια που αποκλείστηκε από τους ολυμπιακούς αγώνες του Λονδίνου, επειδή έγραψε μια ρατσιστική σαχλαμάρα σε ένα μέσο κοινωνικής δικτύωσης, έπεσαν όλοι να την «φάνε». Και δικαίως, γιατί τέτοιες «παιδιάστικες ανοησίες» δεν συμβαδίζουν με το ολυμπιακό ιδεώδες. Σκέφτηκε κανείς όμως από τους πολιτικούς που εθίγησαν και έβγαλαν ανακοινώσεις εναντίον της, εάν αυτή την κοπέλα (και η κάθε αθλήτρια) την έμαθε το σχολείο της τι είναι ολυμπιακοί αγώνες; Πήγε σε ένα πρότυπο αθλητικό σχολείο στο οποίο θα μπορούσε να συγκεραστεί η μόρφωση και αθλητισμός-πολιτισμός;

Φυσικά και όχι! Υποθέτω, όπως και για τα περισσότερα παιδιά που ασχολούνται επαγγελματικά με τα σπορ, ότι και η Παπαχρήστου θα παραμελούσε το διάβασμα, γιατί οι προπονήσεις σε τέτοιο επίπεδο είναι κοπιαστικές και απαιτούν χρόνο. Άρα θα ήταν μια πολύ κακή μαθήτρια, ένα άτομο που το μόνο που ξέρει να κάνει είναι το τριπλούν, όπως και η ίδια έχει δηλώσει. Δεν έχει συγκροτήσει την ολόπλευρη προσωπικότητα που απαιτείται να έχει ένας Ολυμπιονίκης. Σε αυτό το σημείο αρκεί να ρίξει κανείς μια ματιά στις βαθμολογίες των πανελληνίων των υποψηφίων του («αείμνηστου» πλέον) αθλητικού σχολείου και θα καταλάβει... Ό,τι σπέρνει η πολιτεία τώρα, θα θερίσει αύριο. Τέλος τα αθλητικά σχολεία; Τέλος και ο αθλητισμός. Αδιαφορία για τη νέα γενιά; Απαξίωση των νέων για την πολιτική. Όσοι βιάστηκαν να κατηγορήσουν την Παπαχρήστου, θα έπρεπε πρώτα να κατηγορήσουν τον εαυτό τους για την πλήρη διάλυση των πάντων και κυρίως των προοπτικών ευημερίας των νέων γενεών!

Ζητάμε μεταρρυθμίσεις; Να μια μεταρρύθμιση που θα έπρεπε να γίνει: **Δημιουργία προτύπων σχολείων, αθλητικών, μουσικών, τεχνικών, ώστε η νέοι αυτής της χώρας να γίνονται αθλητές, μουσικοί, τεχνίτες αλλά και ταυτόχρονα ΠΟΛΙΤΕΣ, άνθρωποι που θα μπορούν να «σταθούν» σε μία κοινωνία και δεν θα είναι απλώς διακοσμητικοί.**

Αλλά τι να λέμε; Βαφτίζοντας τις αντι-μεταρρυθμίσεις σε «μεταρρυθμίσεις» βαυκαλιζόμαστε ότι θα δούμε φως στο τούνελ, χωρίς να καταλαβαίνουμε ότι στο τούνελ θα παραμείνουμε, γιατί το πνευματικό μέλλον της νέας γενιάς είναι οριστικά υποθηκευμένο. Το οικονομικό μέλλον μας μπορεί κάποια μέρα να βελτιωθεί, το πνευματικό απαιτεί χρόνο, όραμα, όχι κυνήγι εύκολων εντυπώσεων, δεν προσφέρει επίσης στους πολιτικούς που θα το χειριστούν μίζες, άνοδο στις δημοσκοπήσεις και άλλα πολλά «βαλτώδη».

Γι αυτό ακόμα και οι παρατάξεις, που υποτίθεται ότι προσβέβουν κάποια στοιχειώδη ιδανικά του Διαφωτισμού, με πρώτο αυτό της πολύπλευρης χειραφέτησης του ανθρώπου μέσω της γνώσης, θίχτηκαν από ένα «ρατσιστικό σχόλιο» της Παπαχρήστου και βγάζοντας μιαν ανακοίνωση πίστεψαν ότι έπραξαν το καθήκον τους.

Τί πλάνη!

Το Βιβλικό υπόβαθρο των εκκλησιαστικών τεχνών

Σήμερα παρουσιάζουμε την περίληψη της εισηγήσεως του Πρωτοπρεσβυτέρου π. Ιωάννου Σκιαδαρέση (Επίκουρου Καθηγητού της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ.) στο πρόσφατο ΙΔ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο, που παραγματοποιήθηκε ως γνωστόν από 17 έως 19 Σεπτεμβρίου στην πόλη μας. Ο π. Ιωάννης ήτο ο πρώτος εισηγητής του Συνεδρίου αναπτύσσοντας το θέμα: «Το Βιβλικό υπόβαθρο των εκκλησιαστικών τεχνών».

Περίληψη

Η μελέτη των εκκλησιαστικών τεχνών μας πείθει α) ότι η ανάγκη ανάπτυξης εκ μέρους της εκκλησίας τεχνών σε σχέση με τη λατρεία, που είναι το θέμα του συνεδρίου μας, ήταν αυτονόητη από τα πρώτα της κι όλας βήματα, β) ότι οι τέχνες αυτές δεν προήλθαν από παρθενογένεση μέσα στο σώμα της εκκλησίας, αλλά είναι αποτέλεσμα συνδρομής επιδράσεων, γ) ότι δεν αποτελούν αυτοσκοπό αλλά λειτούργησαν και λειτουργούν ως διάκονοι στη διαδικασία οικοδομής της εκκλησίας και δ) ότι είναι απόλυτα συμβατές με την απαίτηση της Βίβλου για πνευματική λατρεία, δ) ότι είναι απόλυτα συμβατές με την απαίτηση της Βίβλου για πνευματική λατρεία και ε) ότι οι τέχνες αυτές αποτυπώνουν, από τη μια τα εντός της ιστορίας βήματα του Θεού κι από την άλλη, τη διαδρομή του δικού μας πνευματικού βίου.

II

Η εισήγησή μου θα προσπαθήσει να απαντήσει πολύ συνοπτικά, σε ένα ερώτημα : ποιά είναι η σχέση δυό μονο εκκλησιαστικών τεχνών, της Ναοδομίας και της Υμνογραφίας, με την Αγία Γραφή.

Ως προς τη χριστιανική Ναοδομία μπορούμε να ισχυριστούμε κατ' αρχάς ότι στη Γραφή και μάλιστα στην Π. Διαθήκη χωροστάει όλη την ιδεολογία του Ναού, αυτήν την ίδια την ανάγκη ύπαρξης Ναού ως χώρου λατρείας του Θεού, η οποία καθαγιάζεται με την παρουσία του. Αυτό δείχνουν τα πρώτα, τα πριν την έρημο, ιερά του Ισραήλ (παρά την δρυ Μαμβρή, η Βέερ-Σεβά, η Βαιθήλ), τα ιερά της ερήμου (η Σκηνή του Μαρτυρίου και η Κιβωτός της Διαθήκης) και κυρίως ο Ναός του Σολομώντα. Έπειτα, σε γενικές γραμμές, χρωστάει τη δομή του Ναού (λ.χ. τριμερή διαίρεση κ.λ.π.), την ταξινόμηση λατρευτικών αντικειμένων εντός του Ναού, την ανάγκη διακόσμησής του και τέλος πολλά λατρευτικά αντικείμενα (πρόθεση, εξαπτέρυγα, λυχνίες, θυμιατήρια, θυμιάματα κ.λ.π.).

Η χριστιανική Ναοδομία οφείλει στην Κ. Διαθήκη κυρίως την αντίληψη ότι ο Ναός δεν αποτελεί αποκλειστικό τόπο παρουσίας του Θεού αλλά εξυπηρετεί την ανάγκη να εκκλησιασποιηθεί ο άνθρωπος, πράγμα που γίνεται με τη σύναξη του λαού του Θεού μέσα σ' αυτόν για την «εν πνεύματι και αληθεία» δηλ. «εν Χριστώ» προσκύνηση στο Θεό και «εις το κλάσαι άρτον». Γι' αυτό και όλα μέσα στο Χριστιανικό Ναό είναι έτσι ταιριασμένα ώστε να διακονούν την τέλεση των μυστηρίων και κυρίως της ευχαριστίας, του μυστηρίου που κάνει τους ανθρώπους σώμα Χριστού, δηλ. εκκλησία.

III

Καί η τέχνη της υμνογραφίας θεμελιώνεται στην Γραφή, η οποία κληροδότησε στην εκκλησία την ανάγκη χρήσης ύμνων προς δοξολόγηση του Θεού και οικοδομή των πιστών. Έπειτα, τόσον η Παλαιά όσο και η Κ. Διαθήκη κληροδότησαν στην εκκλησία ύμνους, από τους οποίους

Πρωτοπρεσβ. Ιωάννης Γ. Σκιαδαρέσης
Επίκ. Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ.

ους κάποιοι είναι ακόμη σε χρήση, και μέσω αυτών βασικά στοιχεία μορφής, την ορολογία, καθώς και όλο το περιεχόμενο της για έμπνευση. Η χριστιανική υμνογραφία αντλεί την κύρια θεματική της από τη Γραφή, η οποία εκθέτει το εντός της ιστορίας εκτυλισσόμενο σχέδιο της θείας οικονομίας. Αυτό το σχέδιο ερμηνεύει έντεχνα η υμνογραφία.

Η Γραφή επίσης, με προξάρχουσα την Αποκάλυψη, κληροδότησε στη Χριστιανική υμνογραφία ακόμη και τους τρόπους με τους οποίους συνδέεται η απόδοση και χρήση των ύμνων της μέσα στη λατρεία (τον χορό, τον προεξάρχοντα του χορού, την ανάγκη μελωδωσης των ύμνων και την αντιφωνία).

IV

Το να ομολογούμε ότι οι ρίζες και το θεμέλιο των εκκλησιαστικών μας τεχνών, εν προκειμένω της Ναοδομίας και της υμνογραφίας, είναι η Βίβλος ή ότι η Βίβλος είναι η πηγή έμπνευσης κάθε εκκλησιαστικής τέχνης σημαίνει καύχηση και ταυτόχρονα υποχρεώσεις.

Η καύχηση δικαιολογείται από το γεγονός ότι η Γραφή διαποτίζει βαθειά την εκκλησία μας. Δεν είμαστε μια εκκλησία που δεν στηρίζεται η εγκατέλειψε τη Γραφή. Κι αν κάποια τμήματα της Γραφής δεν αναγινώσκονται στη λατρεία μας ακόμη και αυτά προβάλλονται για ανάγνωση και διδασχά μέσω των εκκλησιαστικών μας τεχνών. Επίσης κι αν, παράλληλα με τη Γραφή, ως Ορθόδοξοι σεβόμαστε την παράδοσή μας, το κάνουμε αυτό γιατί η γνήσια εκκλησιαστική μας παράδοση δεν είναι παρά ερμηνεία, έκφραση και βίωση της Γραφής. Δεν είναι παρά ο καρποφόρος διάλογος της διαχρονικής εκκλησίας με τη Γραφή. Κάθε άποψη που αμφισβητεί το βαθύ μας σύνδεσμο με τη Γραφή αναμφίβολα μας αδικεί κατάφορα. Θα έλεγα κοντολογίς ότι στην εκκλησία μας η Γραφή δεν είναι μόνο το ιερό κείμενο που γίνεται, προς γνώση και οικοδομή, καθημερινό ανάγνωσμα στη λατρεία αλλά και υψηλή τέχνη, που διδάσκει και τέρπει.

Η υποχρέωσή μας έγκειται στο να διαθέτουμε άγρυπνο και καθαρό μάτι ώστε να κυριαρχούν άντα στις εκκλησιαστικές μας τέχνες βιβλικά στοιχεία. Μονομερούς επιμονή σε στοιχεία που είναι πιο πολύ αποτέλεσμα άλλων επιδιώξεων μας, λ.χ. (βλ. την υπερβολή χρήσης δικεφάλου σε πολλά αντικείμενα η χώρους του Ναού) παρά λαχτάρα εμμονής στη Βίβλο, μας απομυνούν από την αρχική αλήθεια που εκφτάζει η Βίβλος και πέραν αυτού μάσκεθύνουν συχνά σε άλλους κινδύνους.

Ο Αρχιεπίσκοπος κ.κ. Ιερώνυμος στις εκδηλώσεις για τα 100 χρόνια της Απελευθερώσεως της Εδέσσης και των Γιαννιτών

Ανακοινώθηκε ότι ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ θα προστεί στις ιερές ακολουθίες και τις εκδηλώσεις για τη συμπλήρωση 100 χρόνων από την απελευθέρωση των πόλεων Εδέσσης και Γιαννιτών, οι οποίες διοργανώνονται από την Ιερά Μητρόπολη, την Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας, τον Δήμο Έδεσσας και τον Δήμο Γιαννιτών.

Το εορταστικό Πρόγραμμα, στο οποίο θα μετέχει ο Αρχιεπίσκοπος ξεκινά την Τετάρτη 17 Οκτωβρίου και ολοκληρώνεται το Σάββατο 20 Οκτωβρίου.

Γ' Λκ (7,11-16)

Εξουσιαστής της ζωής και του θανάτου

Ευαγγελικές περικοπές προηγούμενων Κυριακών μας έχουν πληροφορήσει ότι ο Ιησούς Χριστός εμφανίστηκε ανώτερος από τις φυσικές δυνάμεις, πολυπλασιάζοντας τα 5 ψωμιά, περπατώντας στα κύματα, θεραπεύοντας αρρώστους, κλπ). Σ' αυτήν την περικοπή θα τον δούμε να είναι ανώτερος και από τη ζωή και το θάνατο, να μεταθέτει το όριο της ζωής, ν' ανασταίνει νεκρό με εξουσία και χωρίς δυσκολία.

Η νεκρανάσταση έγινε στη Ναϊν, μια μικρή πόλη της Γαλιλαίας, ΝΑ της Ναζαρέτ και του όρους της μεταμορφώσεως και ΝΔ της λίμνης Γεννησαρέτ. Σ' εκείνη την περιοχή περιόδευε εκείνες τις μέρες ο Ιησούς. Ο ευαγγελιστής Λουκάς, που εξιστορεί το γε-

ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΣΙΑΜΑΚΗ (Αρχιμανδρίτου Ιεροκήρυκος)

γονός, λέει ότι μαζί με τους μαθητάς του και αρκετό λαό βádιζε προς τη Ναϊν. Όταν επρόκειτο να μπει στην πόλη, από την πύλη της, εντελώς συμπτωματικά και απρόβλεπτα, έβγαине μια κηδεία. Ο νεκρός ήταν μοναχογιός της χήρας μητέρας του. Η εικόνα ίδια όπως και σήμερα. Αρκετός κόσμος ακολουθούσε το φέρετρο, προφανώς δείχνοντας τη συμπόνια του στην ταλαίπωρη γυναίκα, που προ καιρού έχασε τον άντρα της, και τώρα και το γιό της, το μοναδικό στήριγμά της.

Ο Κύριος, όταν είδε τη γυναίκα, που προφανώς έκλεγε απαρνήγρητα, τη συμπόνεσε και της είπε? Μην κλαίς. Κάποιος ίσως που θα άκουγε την προτροπή αυτή, θα θεωρούσε ότι δεν ήταν και τόσο κατάλληλη η ώρα να ληχθεί, ή μάλλον, ότι ήταν άκαιρη και αφύσικη. Και πράγματι θα ήταν έτσι, αν την έλεγε στη γυναίκα οποιοσδήποτε άλλος. Ο Κύριος όμως είχε την εξουσία. Και το λόγο του. Και ήξερε τί έλεγε. Διότι ό,τι είναι αφύσικο για τους ανθρώπους, δεν είναι αφύσικο και για τον ίδιο, που πίσω του κρυβόταν όλη η θεότητα, και το είχε αποδείξει πολλές φορές.

Ο Ιησούς Χριστός λοιπόν της πρότεινε ένα πρωθύστερο, δηλαδή να κάνει κάτι τώρα (να μην κλαίει), που θα το έκανε οπωσδήποτε μετά από λίγα λεπτά, όταν θα της ανέστανε το γιο της, πράγμα που τώρα το ήξερε μόνο αυτός. Ουσιαστικά με το Μην κλαίς της ζήτησε εμπιστοσύνη, πίστη.

Πλησιάζει, αγγίζει το φέρετρο. Αυτοί που το κρατούσαν σταμάτησαν. Και λέει: **Νέε, σ' εσένα το λέω, σήκω επάνω.** (Σορός λεγόταν από τα χρόνια του Ηροδότου η νεκροθήκη, το φέρετρο). Και ο νεκρός μισοσηκώθηκε, σηκώθηκε, έκασε στο φέρετρο, και άρχισε να μιλάει. Τότε ο Ιησούς τον παρέδωσε στη μητέρα του. Κι εμείς, όταν ανασηκωνόμαστε από τον ύπνο, που είναι κι αυτός ένας μικρός θάνατος, κι ο θάνατος ένας μεγάλος ύπνος, λίγα δευτερόλεπτα καθόμαστε στο κρεβάτι, ώσπου να προσαρμοστούμε. Μάλλον ο αναστημένος νέος συνήρθε πιο γρήγορα απ' ότι εμείς από τον ύπνο, και πιο τέλεια, αφού αμέσως είχε διάθεση να μιλάει.

Οι άνθρωποι που έβλεπαν έμειναν κατάπληκτοι. Φοβήθηκαν, ζάρωσαν μπροστά σ' αυτό που έγινε. Η πράξη του Ιησού είχε μέσα της θείο μεγαλείο και θεία αγαθότητα. Αυτά προκάλεσαν το φόβο στους ανθρώπους, και τους έκανε να δοξάζουν το Θεό λέγοντας, ότι εμφανίστηκε σ' εμάς, στις μέρες μας, προς τιμήν μας, μεγάλος προφήτης, που τον έστειλε ο Θεός για να συμπαρασταθεί το λαό του.

Οι άνθρωποι τον πέρασαν για μεγάλο προφήτη, διότι, όπως ήξεραν από την ιστορία του γένους των, ο Θεός είχε στείλει πολλούς προφήτες σε διάφορες εποχές, για να τους διδάσκουν και τους καθοδηγούν. Και οι προφήτες έκαναν κι αυτοί θαυμαστά πράγματα με τη δύναμη του Θεού. Δεν μπορούσαν να φανταστούν όμως οι άνθρωποι ότι ο Ιησούς ήταν παραπάνω από προφήτη. Το μυαλό τους δεν πήγαινε ότι είναι Γιος του Θεού, που ήρθε στον κόσμο για να σώσει αυτούς που θέλουν να σωθούν.

Ο Ιωάννης Χρυσόστομος λέει για τον Ιησού ότι, όπως ήταν μεγάλος, ως Θεός Κύριος και βασιλεύς κατά τη θεία φύση, έτσι ήταν κρύατος και ως ιερέας και προφήτης και κατά την ανθρώπινη φύση.

Ο Κύριος Ιησούς με την ανάσταση του νέου της Ναϊν, με την ανάσταση της κόρης του Ιαείρου και την ανάσταση του φίλου του Λαζάρου, έδινε στους ανθρώπους προεξαγγελτικά μηνύματα της κυριαρχίας του πάνω στη ζωή και στο θάνατο, δηλαδή μηνύματα της θεότητός του, της οποίας η πιο δυναμική εκδήλωση θα είναι ή δική του τριήμερη ανάσταση από τον τάφο. Έλεγε: Εγώ είμαι η ανάσταση και η ζωή. Όποιος πιστεύει σ' εμένα, έχει ζωή αιώνια. Αλήθεια σας λέω, όποιος πιστεύει σ' εμένα, κι αν ακόμη πεθάνει, θα ζήσει. Και για να κάνει πιστευτό το κήρυγμά του, έκανε και τρεις νεκραναστάσεις.

Αυτή η δύναμη του Κυρίου Ιησού είναι και η δική μας παρηγορία. Κι εμείς σαν άνθρωποι θα περάσουμε από τη γέφυρα του θανάτου. Εφόσον όμως πιστεύουμε στον Αρχηγό της ζωής, τίποτε δεν έχουμε να φοβηθούμε. Διότι οι πιστοί είναι μαζί του και τώρα και θα είναι αιωνίως.

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΑΠΟ ΟΡΘΟΔΟΞΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ

Τραχανάς, Χυλοπίτες, Λαζάνια, Γλυκά του Κουταλιού, Μέλι, Χειροποίητα Λικέρ, Αγιορείτικες Ιαματικές Αλοιφές, Κρασί, Τσίπουρο, Μπαχαρικά, Βότανα, Παρθένο Ελαιόλαδο, Παραδοσιακά Γλυκά, Χειροποίητα Σαπούνια, Όσπρια

Παρασκευή Ε. Θεοδωράτου

Ερμού 90 (έναντι Αστυνομίας), Πάτρα - τηλ.: 2610 223869
κιν.: 6975103295, e-mail: paratheod@yahoo.gr

ΠΑΤΕΡΙΚΑ ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ - ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ

1. Με το σημερινό μας κήρυγμα, αδελφοί χριστιανοί, αρχίζουμε μια νέα σειρά διδαχών, η οποία θα είναι αφιερωμένη στους αγίους Πατέρες. Τους αγίους Πατέρες τους μνημονεύουμε συχνά και στην θεία Λατρεία και στην ατομική μας προσευχή. Με την επίκληση των Αγίων Πατέρων τελειώνουμε την προσευχή μας λέγοντες το «**Δί' ευχών των αγίων Πατέρων ημών...**». Περί των αγίων Πατέρων σάς έγραψα και άλλοτε, αγαπητοί μου, και σάς είπα ότι αυτοί είναι οι σωστοί και αλάνθαστοι ερμηνευτές της Αγίας Γραφής. Έτσι βέβαια είναι. **Γιατί η Αγία Γραφή είναι θεόπνευστο βιβλίο. Συγγραφέα της έχει το Άγιο Πνεύμα.** Αφού λοιπόν η Αγία Γραφή γράφηκε από θεόπνευστους συγγραφείς, θα πρέπει και αυτοί που την ερμηνεύουν να έχουν την Χάρη του Αγίου Πνεύματος, για να ερμηνεύσουν σωστά αυτό που γράφηκε με την έμπνευση του Αγίου Πνεύματος. Και τέτοιοι ερμηνευτές είναι οι άγιοι Πατέρες. Επειδή είχαν άγιο βίο, η καρδιά τους είχε την Χάρη του Αγίου Πνεύματος και ό,τι έλεγαν ήταν σωστό και απланές.

2. Οι Άγιοι Πατέρες, όπως είναι θαυμαστοί για την αγία ζωή τους, έτσι είναι θαυμαστοί και για την ωραία και υψηλή θεολογία τους. Η διδασκαλία τους συνιστά έναν πύργο ομοφωνίας. Αυτό σημαίνει ότι ο ένας Πατέρας δεν λέγει εναντίον του άλλου Πατέρα, ούτε συγκρούεται μαζί του, αλλά όλοι οι Πατέρες συμφωνούν. Είναι όμως αλήθεια ότι η διδασκαλία του κάθε αγίου Πατέρα συνιστά ένα εύρος, μία διαπλάτυνση σχετικά με τον προηγούμενο Πατέρα. Θα σάς εξηγήσω, αγαπητοί μου, τί θέλω να πω με αυτό. Ακούστε: Σε κάθε εποχή συμβαίνει μία θεολογική κρίση, κάθε εποχή έχει διάφορα θεολογικά προβλήματα. Και οι Πατέρες της κάθε εποχής καλούνται να τα λύσουν. Και τα λύνουν πραγματικά με βάση την διδασκαλία των προηγούμενων Πατέρων. Όμως εφαρμόζουν την διδασκαλία αυτή στην εποχή τους, για να λύσουν τα προβλήματά της. Έτσι αυξάνεται η προηγούμενη διδασκαλία των αγίων Πατέρων και, χωρίς καθόλου να αλλοιωθεί, γίνεται σύγχρονη, γιατί μιλάει στα προβλήματα της κάθε εποχής.

3. Αλλά, αδελφοί χριστιανοί, ενώ η διδασκαλία των αγίων Πατέρων είναι τόσο μεγάλη και τόσο σπουδαία, όμως στην πατρίδα μας, εδώ και πολλά χρόνια, έχουμε παραθεωρήσει την διδασκαλία αυτή και δεν την μελετούμε. Κυκλοφορούν βέβαια πολλά θρησκευτικά περιοδικά και βιβλία. Αλλά τα βιβλία και τα περιοδικά αυτά, αν τα στίψεις, δεν θα βγάλεις ούτε ένα ρακοπότηρο από την σοφία των αγίων Πατέρων. Τα βιβλία που διαβάζουν οι χριστιανοί μας – όσοι διαβάζουν – δεν έχουν την νόστιμη πατερική διδασκαλία, γι' αυτό και το θεολογικό τους επίπεδο είναι χαμηλό. Πολύ το επιθυμώ, αδελφοί μου, σαν επίσκοπός σας, για σάς τον εκλεκτό λαό, που είμαι υπεύθυνος για την πνευματική σας τροφή, να παίρνω κατά καιρούς μία πατερική ομιλία και να την μεταφράζω ή να την «ζυμώνω» για να σάς την προσφέρω με απλότητα. Το επιθυμώ πολύ αυτό και θα το κάνω με την Ευχή της Παναγίας μας. Αλλά αυτή η νέα σειρά των κηρυγμάτων μας, που την αρχίζω με χαρά, αυτό θα κάνει: θα προσφέρει την πατερική διδασκαλία. Δεν θα είναι από τα συνηθισμένα κηρύγματα αυτά που αρχίζουμε από σήμερα, γι' αυτό σάς παρακαλώ να τα προσέχετε ιδιαίτερα, για να μορφωθείτε θεολογικά.

4. Το πρώτο λοιπόν λάθος μας σχετικά με τους αγίους Πατέρες είναι το ότι δεν διαβάζουμε τα άγια βιβλία τους και αντί αυτών προτιμάμε να διαβάζουμε θρησκευτικά «περιοδικούλια» με διηγήματα και ωφελιμιστικά άρθρα, που δεν λένε τίποτε από θεολογία. Πετάξτε, χριστιανοί μου, τα βιβλία και τα περιοδικά αυτά. Μην τα διαβάζετε. Ούτε τα δικά μου βιβλία να διαβάζετε, αλλά να διαβάζετε τα βιβλία του αγίου Νικοδήμου του αγιορείτου, ο οποίος είναι η «συνισταμένη» των αγίων Πατέρων. Φανταστείτε! Όταν ήμασταν υπόδουλοι στους Τούρκους είχαμε σωστή διδασκαλία, σωστό κήρυγμα, πέρα για πέρα ορθόδοξο, με άγιο Νικόδημο Αγιορείτη και με άγιο Κοσμά Αιτωλό. Και η διδαχή των Πατέρων αυτών έβγαλε μάρτυρες και ήρωες, γιατί ήταν διδασκαλία που μιλούσε για ασκητισμό. Όταν ελευθερωθήκαμε, παραμερίσαμε τους αγίους Πατέρες και οι χριστιανοί μας έγιναν καλοπερασάκηδες, χωρίς πόθο για άσκηση και μαρτύριο. Ας μην επιτρέψει ο Θεός μαρτύριο στα σημερινά μας χρόνια, γιατί θα έχουμε προδοσίες, επειδή εμείς οι ιερείς σας και αρχιερείς σας ούτε τραφήκαμε ούτε και τρέφουμε με πατερική διδασκαλία σάς, τον λαό του Θεού.

5. Το άλλο λάθος σχετικά με τους αγίους Πατέρες είναι ότι τους σταματήσαμε στον 8ο αιώνα και μιλάνε όλοι για «Εποχή των Πατέρων». Η αντίληψη αυτή, αδελ-

Του Σεβασμιωτάτου
Μητροπολίτου
Γόρτυνος και
Μεγαλοπόλεως
κ.κ. Ιερεμία

φοί μου, είναι αιρετική και προέρχεται από τους Φραγκολατίνους. Αυτοί, επειδή στις αρχές του ενάτου αιώνα έβαλαν το Φιλιόκβε στο «Πιστεύω» μας και καταδικάστηκαν γι' αυτό από την 8η Οικουμενική Σύνοδο, δεν μπορούν να δεχθούν σαν αγίους Πατέρες αυτούς που τους καταδίκασαν. Γι' αυτό σταμάτησαν τους αγίους Πατέρες μέχρι τον 8ο αιώνα. Έτσι, λοιπόν, οι παπικοί όταν μιλάνε για αγίους Πατέρες, μιλάνε για μία παλαιά εποχή. Αυτό είναι αίρεση. Δηλαδή, σαν να λένε οι Φραγκολατίνοι παπικοί ότι τώρα δεν υπάρχει Άγιο Πνεύμα στην Εκκλησία και γι' αυτό δεν υπάρχουν σήμερα Πατέρες! Όχι, χριστιανοί μου, όχι! Πάντοτε υπάρχει το Άγιο Πνεύμα στην Εκκλησία και πάντοτε αναδεικνύονται άγιοι Πατέρες ό' αυτήν και αυτοί δίνουν την λύση στα θεολογικά προβλήματα της εποχής. Και στην σημερινή μας εποχή απολαύσαμε ως αγίους Πατέρες τους αγιασμένους Ιερομονάχους Ιάκωβο και Πορφύριο και τον άγιο Γέροντα Μοναχό Παΐσιο. Τα βιβλία των Γερόντων αυτών είναι τα «Γεροντικά» της εποχής μας, συνέχεια των «Γεροντικών» των μεγάλων εκείνων ασκητών Πατέρων της ερήμου.

6. Για να παραλείψω τα άλλα λάθη μας προς τους αγίους Πατέρες, αδελφοί, έρχομαι στο σημερινό κίνημα που λέγεται «μεταπατερική θεολογία». Το κίνημα αυτό τάρaxe τους ορθοδόξους χριστιανούς μας και δικαίως: γιατί, όπως το λέγει η έκφραση, οι δημιουργοί του κινήματος αυτού σαν να παραμερίζουν την ωραία και άγια πατερική θεολογία και θέλουν να δώσουν, για την σημερινή εποχή, μία άλλη θεολογία, «μεταπατερική», όπως την λένουν. Σαν δηλαδή να είναι άχρηστη για την εποχή μας η διδασκαλία των αγίων Πατέρων, σαν να μη μπορεί να εφαρμοστεί ακριβώς όπως είναι, και πρέπει λοιπόν να την δώσουμε διαφορετικά, προσαρμοσμένη στην επιστήμη και στην σύγχρονη εποχή. Εάν έτσι είναι η ερμηνεία του κινήματος αυτού – όπως αυτό δίνει να καταλάβουμε η ονομασία του –, τότε το κίνημα «μεταπατερική θεολογία» είναι και βλάσφημο και αιρετικό και θέλει πολεμική και καταδίκη. Η επίσημη όμως απάντηση από το εν λόγω κίνημα προς την Ιερά Σύνοδο θέλει να καλύψει τα πράγματα και διά τούτο το κίνημα δεν έχει καταδικαστεί επισήμως μέχρι στιγμής. Όμως η ονομασία του «μεταπατερική θεολογία» μάς ταραξεί σφόδρα και ο κλήρος και ο λαός της Εκκλησίας μας περιμένει περισσότερη εξήγηση με ξεκάθαρα λόγια, για το ποιά είναι τα κίνητρα του κινήματος και γιατί αυτή του η ονομασία. Διαφορετικά, αρχιερείς και ιερείς, που φυλάσσουν φυλακάς νυκτός, και ο ορθόδοξος λαός μαζί έχουν το χέρι τους στη σκανδάλη!...

Διδάγματα από τον Οκτώβριο του 1912

Έχουμε εισέλθει ήδη στον Οκτώβριο και η ιστορική μνήμη μας καλεί να ξαναμελετήσουμε τα θριαμβευτικά γεγονότα που συνέβησαν πριν από 100 ακριβώς έτη. Τον Οκτώβριο του 1912 η Ελλάς με Βασιλέα τον Γεώργιο Α', Αρχιστράτηγο τον Διάδοχο Κωνσταντίνο και Πρω-

θυπουργό τον Ελευθέριο Βενιζέλο μετέσχε στον Α' Βαλκανικό Πόλεμο και απελευθέρωσε ελληνικούς πληθυσμούς που ήταν υπόδουλοι στους Οθωμανούς Τούρκους. Η συμμαχία των Ελλήνων, Σέρβων, Μαυροβουνίων και Βουλγάρων έδωσε από τα Βαλκάνια την καταπιεστική παρική παρουσία. Από τις 5 Οκτωβρίου, που κηρύξαμε επισήμως τον Πόλεμο, ο στρατός μας προήλανε με ταχύτητα παρά την τουρκική αντίσταση και στις 26 Οκτωβρίου, ανήμερα του πολιούχου της Αγίου Δημητρίου, απελευθερώθηκε η Θεσσαλονίκη. Είχαν προηγηθεί οι μεγάλες μάχες στο Σαραντάπορο και στα Γιαννιτσά και οι μακεδονικές πόλεις ξανάβρισκαν μετά από αιώνες την ελευθερία τους. Η Μακεδονία παρά την παρουσία μειονοτήτων διαφορετικών φυλών και θρησκευμάτων ουδέποτε έπαυσε να αποτελεί πνευματικό και εμπορικό κέντρο του Ελληνισμού. Παρά τα ποικίλα συμφέροντα και τους εθνικισμούς των Μεγάλων η Ελλάς κατόρθωσε να

αναγεννηθεί και να διπλασιασθεί εδαφικά και πληθυσμιακά.

Το πρώτο δίδαγμα από τον δοξασμένο εκείνο Οκτώβριο είναι η ανάγκη συμμαχιών για να αντιμετωπίσουμε τους εκάστοτε κινδύνους. Το 1912 η συνεργασία τεσσάρων Ορθοδόξων Χριστιανικών κρατών της Βαλκανικής έδωσε οριστικά κάθε τουρκική παρουσία από την περιοχή μας. Χρήσιμο μάθημα για τους νεο-οθωμανιστές της εποχής, όπως ο Τούρκος ΥΠΕΞ κ. Νταβούτογλου που θα μας επισκεφθεί σε μία εβδομάδα. Αντί να ονειρεύεται εκείνος την αναβίωση της τουρκικής παρουσίας στη Βοσνία και αλλού, καλό θα ήταν να γνωρίζει ότι σήμερα η Ελλάς διατηρεί άριστες σχέσεις με τη Σερβία, το Μαυροβούνιο και τη Βουλγαρία, τους συμμάχους του 1912. Δεν απειλούμε κανέναν ούτε επιθυμούμε πολέμους. Αλλά προειδοποιούμε ότι τα νεο-οθωμανικά οράματα θα παραμείνουν στα χαρτιά είτε τα εκφράζουν Τούρκοι επίσημοι είτε τα ασπάζονται ριψάσπιδες κουλτουριάρηδες στη χώρα μας.

Το δεύτερο δίδαγμα είναι ότι οι Έλληνες μπορούμε να ξεπεράσουμε τις οικονομικές κρίσεις και τα μνημόνια όταν υπάρχουν υψηλά ιδανικά και στόχοι με ηθικό και πνευματικό περιεχόμενο. Η Ελλάς των νικηφόρων Βαλκανικών Πολέμων είχε αντιμετωπίσει το 1893 την πτώχευση επί Χαρ. Τρικούπη, είχε ηττηθεί στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 και είχε τεθεί το 1898 υπό μία μορφή τρόικας που λεγόταν τότε ΔΟΕ (Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος). Παρά την παρουσία οικονομικών ελεγκτών από έξι ευρωπαϊκές χώρες που έπαιρναν όλα τα έσοδα των κρατικών μονοπωλίων και των τελωνείων Πειραιώς και Λαυρίου, η χώρα ανορθώθηκε γρήγορα διότι πίστευε στη Μεγάλη Ιδέα. Στο χρέος των ελευθέρων Ελλήνων της μικρής Ελλάδος να ελευθερώσουν κάθε υπόδουλο αδελφό και όλα τα ελληνικά μέρη που κατείχοντο από τους Τούρκους. Με αυτό το ιδανικό οργανώθηκε επιτυχώς ο Μακεδονικός Αγώνας του 1903-1908, με αυτή την πίστη ξεκίνησαν τα ευζωνάκια μας από την Πελοπόν-

Γράφει: **Ο κ. Κωνσταντίνος Χολέβας,**
Πολιτικός Επιστήμων

νησο, τη Στερεά, τις Κυκλάδες, τα Επάνησα και τη Θεσσαλία και νίκησαν σε τόσες μάχες το 1912 και το 1913. Αξίζει εδώ να τονισθεί και η μεγάλη προσέλευση εθελοντών από την Ομογένεια και από υπόδουλα μέρη του Έθνους.

Τρίτο δίδαγμα η εθνοκτόνος συνέπεια των διχασμών και της προσωπολατρίας. Τον Οκτώβριο του 1912 ο Πρωθυπουργός Βενιζέλος και ο Αρχιστράτηγος Κωνσταντίνος έκαναν άριστα τη δουλειά τους υπέρ των εθνικών συμφερόντων και έγιναν αμέσως δημοφιλέστατοι. Μετά από τρία μόλις χρόνια βρέθηκαν επικεφαλής δύο αντιμαχομένων παρατάξεων στον Εθνικό Διχασμό που οδήγησε στη Μικρασιατική Τραγωδία. Σήμερα ορισμένοι καλλιεργούν νέους διχασμούς. Προς Θεού μην ξαναπέσουμε στην παγίδα.

Το ζητούμενο στις ημέρες μας δεν είναι απλώς να βρούμε πρακτικές λύσεις στα οικονομικά προβλήματα. Χρειαζόμαστε μία Νέα Μεγάλη Ιδέα για να βγούμε από το τέλμα.

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ ΠΑΤΡΩΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

* Στον Ιερό Ναό Αγίας Τριάδος Πατρών τελείται καθημερινά Θεία Λειτουργία από 6.30 π.μ. έως 8.30 π.μ.

* Κάθε Πέμπτη απόγευμα τελείται Εσπερινός και Ιερά Παράκλησις στην Παναγιά μας και ακολουθεί σύντομο Κήρυγμα, από ώρα 5.00 μ.μ.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΝΝΕΝΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Η ανέγερση Ιερού Ναού της Αγίας Φωτεινής από τους Πρόσφυγες των Πατρών

ΠΑΤΡΑ ΡΗΓΙΣΣΑ

*Πάτρα στον κόρφο σου έκρυψες το μυριανθό της προσφυγιάς
κι άναψες λύχνους ιλαρούς στο σκότος του ξεριζωμού.*

Άνοιξες τα χωμάτινά σου σπλάχνα

κι απ' τις φωνές της συμφοράς ανθίσαν πάλι αυγές,

σε παραπήγματα πουλιών που 'χασαν τις φωλιές

και νέα ζωή θεμελίωσαν μ' ιδρώτα, μόχθο και αίμα.

Ιωάννης Ανδρικόπουλος

Ο Ιερός Ναός της Αγίας Φωτεινής, στα Προσφυγικά Πατρών

Με την ευκαιρία της συμπληρώσεως 90 χρόνων από τον πύρινο - αιματοβαμμένο ξεριζωμό των Ελλήνων από την Μικρασία, ως μνημόσυνο των προγόνων μας για το αδούλωτο πνεύμα τους, τον λεοντόκαρδο χαρακτήρα τους, την φιλοπατρία τους και την αφοσίωσή των στον Τριαδικό Θεό, παρουσιάζουμε το ιστορικό της ανεγέρσεως του Ιερού Ναού της Αγίας Φωτεινής, από τους Πρόσφυγες των Πατρών, όπως το παρουσιάζει εμπειριστατωμένα, με πάσα λεπτομέρεια και απλή κατανοητή γραφή, ο συγγραφέας - δάσκαλος κ. Ελευθέριος Μαρινέλλης στο βιβλίο του "1922 Οι Πρόσφυγες στην Πάτρα" που εκδόθηκε το έτος 2009.

Μάνα των περισσότερων Πατέρων της χριστιανοσύνης, φυτώριο της χριστιανικής πίστης και τέχνης, η Ιωνία, η Μικρασία γενικότερα. Ο πρώτος χριστιανικός ναός στήνεται στη Σμύρνη, το 50 μ.Χ. «Κυριακός οίκος» ονομάστηκε.

Εκεί, στη μικρασιατική γη, δίδαξαν οι Απόστολοι. Εκεί έδρασαν οι μεγάλοι Πατέρες της Εκκλησίας - Καππαδόκες και άλλοι. Εκεί άθλησαν οι 368 επώνυμοι Άγιοι της ορθοδοξίας.

Εκεί μαρτύρησαν οι 24.000 ανώνυμοι μάρτυρες που τιμά η Εκκλησία μας. Και τόσο έντονο ήταν το δέσιμο της χριστιανικής πίστης με την παλιά ελληνική παράδοση, ώστε οι επίσκοποι και οι άγιοι δεν έχουν ονόματα εβραϊκά ή ρωμαϊκά, αλλά ελληνικά:

Βουκόλος, Πολύκαρπος, Ξενοφών, Θεράπων: Δήμος, Αλκης, Απελήης, Αντύπας, Ευγένιος, Μεθόδιος, Προκόπιος, Ασκληπιάδης, Διοσκουρίδης - μέχρι τον Χρυσόστο-

μο.

Λίγα ονόματα - σεμνήματα της εκκλησίας: Απόστολος Παύλος, Αη Βασίλης, Αη Γρηγόρης, Αη Γιώργης, Αη Νικόλας, Αη Σάββας, Άγιοι Ανάργυροι, Άγιοι Θεόδωροι, Αη Παντελεήμονας, Αη Στυλιανός, Αγία Μαρίνα, Αγία Γλυκερία.

Εκεί, στην Ανατολή - όλες οι Σύνοδοι.

Κι εκτός από τις μεγάλες Συνόδους, οι μητροπολίτες, αρχιεπίσκοποι κι επίσκοποι της Μικρασίας, συνέρχονται ταχτικά, για να δώσουν, όλοι μαζί, λύσεις στα εκκλησιαστικά προβλήματα, μια και η Δημοκρατία παραμένει ιωνικό προνόμιο - αντίθετα με την Εκκλησία της Ρώμης, που διακηρύττει το αλάθητο του προκαθήμενού της.

Οι προς Ανατολάς άνθρωποι, γράφει ο Φώτης Κόντογλου, είναι πιο θρησκοί απ' τους ανθρώπους

της Δύσης, της Ευρώπης. «Σημείωσε, λέει, πως Ανατολή είναι και τα Βαλκάνια μαζί με την Ρωσία. Στον Ανατολίτη το αίσθημα είναι πιο δυνατό από το μυαλό, ενώ στον Ευρωπαίο γίνεται τ' ανάποδο. Κι επειδή η θρησκεία αποτελείται στην καρδιά κι όχι στο μυαλό γι' αυτό και οι Ανατολίτες είναι πιο θρήσκοι από τους Ευρωπαίους και για τούτο από την Ανατολή βγήκανε οι θρησκείες, ενώ από τη Δύση δεν βγήκε καμία».

Τα λόγια αυτά του Ανατολίτη Κόντογλου δίνουν μια γενική ερμηνεία και εξήγηση γιατί οι πρόσφυγες εγκαταλείποντας τα πυρπολούμενα σπίτια τους, τις κινητές τους περιουσίες, τα πολύτιμα αντικείμενα των νοικοκυριών τους, φρόντισαν να πάρουν μαζί τους, πέραν από την πίστη και τις ελληνορθόδοξες παραδόσεις και τις εικόνες απ' τα εικονοστάσια των πατρογονικών τους εστιών.

Έτσι ακόμη εξηγείται το γεγονός πως πριν ακόμα βολευτούν στα σπιτόπουλα που τους παραχώρησε το κράτος, πριν επουλώσουν και βολέψουν τις πιο ανθρώπινες και στοιχειώδεις ανάγκες τους, πεθύμησαν διακαώς δικό τους ναό ν' αποκτήσουν για να λατρέψουν εκείνον που τόσο πολύ αγαπήσανε και λατρέψανε οι πρόγονοί τους και πρόγονοι χιλιάδων σημερινών πατριτών, «εις Εφεσον και εις Σμύρναν, και εις Πέργαμον, και εις Θυάτειρα και εις Σάρδεις και εις Φιλαδέλφειαν και εις Λαοδικείαν».

Οι πρώτες σκέψεις για την ανέγερση του Ναού είχαν ριχτεί όταν ολοκληρώθηκαν οι εργασίες του τρίτου συνοικισμού, άρχισαν δε να υλοποιούνται στα μέσα του 1932, δέκα χρόνια περίπου μετά την

ΠΗΓΗ: Από βιβλίο του κ. Ελευθερίου Μαρινέλλης "1922 Οι Πρόσφυγες στην Πάτρα"

άφιξη των караβιών με τους πρόσφυγες από την Ιωνία και την Αιολική γη. Στις 20 Οκτώβρη της παραπάνω χρονιάς η Νομαρχία αναγνώρισε την ερανική επιτροπή που είχε συσταθεί με πρόεδρο τον Δημήτριο Κόγκο για το σκοπό της ανέγερσης της εκκλησίας και την επιτροπή αυτή βοήθησαν όλα, χωρίς εξαίρεση, τα προσφυγικά σωματεία της Πάτρας, πολλοί φορείς της πόλης αυτής αλλά και αρκετοί ιδιώτες ντόπιοι και πρόσφυγες. Σχετικό είναι το κείμενο που παρατίθεται:

Παμπροσφυγική ένωσης Πατρών και περιχώρων Ευχαριστήριο

«Το Διοικητικόν Συμβούλιον της Παμπροσφυγικής Ενώσεως Πατρών καθήκον θεωρεί να ευχαριστήση θερμώς και να διερμηνεύση την άπειρον ευγνωμοσύνην και τας ευχαριστίας του προσφυγικού κόσμου Πατρών προς τον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Πατρών κ. Αντώνιον, τον Πρωθυερέα αιδεσιμώτατον κ. Α. Λεονταρίτην, τον εφοχώτατον υπουργόν των Εξωτερικών κ. Ανδρέαν Μιχαλακόπουλον και κ. Κωστήν Μιχαλακόπουλον, οίτινες ευγενώς και προθύμως συνέτειναν, ίνα τερματισθώσι ταχέως αι σχετικάί ενέργειαι δια την ανέγερσιν Εκκλησίας εν τοις Προσφυγικοίς Συνοικισμοίς.

Το Συμβούλιον της Ενώσεως ευχαριστεί ωσαύτως θερμώς τον κ. Βασίλειον Στρατήν, όστις εδήλωσεν εις τον Πρόεδρον της Παμπροσφυγικής Ενώσεως κ. Δ. Κόγκον ότι αποστέλλει την πρώτην δωρεάν υλικών αξίας δρχ. 2.000 δια την ανέγερσιν της Εκκλησίας, και εύχεται όπως το παράδειγμα του κ. Στρατή μιμηθώσι και άλλοι συμπολίται μας, ούτως ώστε ταχέως να πραγματοποιηθή το ευσεβές όνειρον των προσφύγων του να ιδωσιν ανεγειρομένην την Εκκλησίαν των».

Το οικοπέδο για την ανέγερση το δώρισε ο Ι. Πετρομανιάτης που βοήθησε ακόμα σημαντικά, με κάθε τρόπο, για το χτίσιμο της εκκλησίας. Χρειάστηκαν δυο περίπου χρόνια για να στηθεί ο Ναός, που στην πρώτη του φάση ήταν και μικρός και ατελής. Μέχρι τότε όλες οι θρησκευτικές ανάγκες, όλα τα μυστήρια, όλα τα πιστοποιητικά που χρειαζόνταν οι πρόσφυγες των τριών, γύρω απ' την Αγία Φωτεινή συνοικισμών, αλλά και του τετάρτου καλύπτονταν και δίδονταν από την Αγία Τριάδα, που κι αυτή ήταν πολύ μικρή εκκλησία και για την επέκταση και τον εξωραϊσμό της είχανε εργαστεί και αρκετοί πρόσφυγες Πόντιοι.

Ο Ναός της Σαμαρείτιδας στήθηκε και άρχισε τη λειτουργία του, με πάρα πολλές ελλείψεις, στα μέσα του 1934. Στο μεταξύ με διάταγμα που εκδόθηκε στις 31 Μαρτίου της χρονιάς εκείνης και δημοσιεύτηκε στο 125 Φ.Ε.Κ. της 3-4-34 «οι εν Πάτρας τρεις προσφυγικοί συνοικισμοί, αποτελούν ιδίαν ενορίαν με ενοριακό Ναό τον της Αγίας Φωτεινής».

Η πρώτη Θεία Λειτουργία στον νέο, μα ατελέστατο ακόμη ναό των προσφυγικών, τελέσθηκε την Κυριακή των Βαΐων του '34. Το ευχάριστο γεγονός γνωστοποιή-

ΦΩΤΟ: Από την μεγάλη καταστροφή στη Σμύρνη της Μικρασίας

Σμύρνη! Χρυσόστομος! Αγία Φωτεινή! Τριάδα αλησμόνητη και αχώριστη!...

θηκε στο πατριάκό κοινό με την πιο κάτω ανακοίνωση:

«Ιερός Ναός Αγίας Φωτεινής»

«Καθίσταται γνωστόν εις τον Σεβαστόν κοινόν ότι περατωθείσης της ανεγέρσεως του Ιερού Ναού Αγίας Φωτεινής εις τα Προσφυγικά, πλησίον του σταδίου του Ολυμπιακού, θα γίνει έναρξις λειτουργίας αυτού την προσεχή Κυριακή των Βαΐων (2-4-34) ψαλλομένου πρότερον εσπερινού μετά πάσης μεγαλοπρέπειας το Σάββατον το εσπέρας περί ώραν 6 μ.μ.».

* Τα συναισθήματα και τον ενθουσιασμό που δημιούργησε η πρώτη εκείνη μυσταγωγία που τελέστηκε στην Αγία Φωτεινή, μας τα διέσωσεν η πένα του Τάσου Βιδούρη μέσα από τις στήλες του πατριάκού τύπου.

Η πρώτη Λειτουργία της Αγίας Φωτεινής

«Επί τέλους! Ένας διακαής πόθος των προσφύγων Πατρών, η ανέγερσις μιας εκκλησίας στους συνοικισμούς, εξεπληρώθη. Από προχθές, Κυριακήν των Βαΐων, εκείνο που εδώ κι' ένα χρόνο εθεωρείτο από τους περισσότερους καθαρά ουτοπία είναι πλέον πραγματικότητα. Κοντά στο επιβλητικό σχολικό μέγαρο, με το οποίο η κρατική μέριμνα επροίκισε τους συνοικισμούς για να στεγάσει και θερμάνει πνευματικά την προσφυγική νεολαία η αιωνία δημιουργική πνοή του υποδούλου Ελληνοσ ανήγειρεν εκ του μηδενός την κομψή μικρή εκκλησούλα της Αγίας Φωτεινής.

Κι' όταν προχθές με τις δάφνες στα χέρια οι πρόσφυγες ελειτουργήθησαν για πρώτη φορά στην καινούργια τους εκκλησία έφεραν πραγματικά στα χέρια τα σύμβολα της Νίκης. Για το χτίσιμο της εκκλησίας αυτής μέσα σε έξι μήνες, με αρχικό κεφάλαιο 500 δραχμών και με δαπανηθέν ποσόν 220 χιλιάδων, είναι αληθινό θαύμα, είναι πραγματική νίκη.

Η πρώτη λειτουργία δεν είχε τον τύπο απλής ιεροτελεστίας. Ήταν μία αληθινή μυσταγωγία. Ήταν ποιήσις. Ήταν παράκρουσις. Όταν ο Πρόσφυς Ιερέυς και καλλίφωνος επιζών διάκος' της ιεράς Μητροπόλεως της Σμύρνης – που κατά μοιραίαν σύμπτωσιν παρευρέθη στην πρώτη αυτή λειτουργία – έψαλαν εν μέσω της κατανυκτικής σιγής του ασφυκτικού εκκλησιασματος το τροπάριον της πανευφήμου Αγίας Φωτεινής – που ύστερα από δώδεκα ετών πνιγνράς σιγής ηκούετο και πλέον από τους φτωχούς τώρα θόλους της μικρογραφίας του θρυλικού εκείνου ναού της μαρτυρικής Σμύρνης – δεν έμεινε μάτι που να μην θολώση απ' το δάκρυ, δεν έμεινε καρδιά που να μη ραγίση, να μη συγκλονισθή εκ βαθέων και να μην ξεσπάση σε ασυγκράτητους λυγμούς στην ανάμνησι της ανεπίπτως συμφοράς που βρήκε τον μακραίωνα μικρασιατικό Ελληνισμό.

Το κύμα που, σαν νάτανε χωράφια από ψηλά σιτάρια αναταραζόμενα από το φύσημα του Απριλιάτικου αέρα, ανεσκήκωνε τα σκυμμένα κεφάλια, που ανώφελα προσπαθούσαν να κρυφτούνε στην ταπεινίωσι, ήταν ο ασυγκράτητος φλογερός συγκλονισμός των ταραγμένων ψυχών στο θύμισμα του χαμένου παρελθόντος, ο σπαρταχτικός λυγμός που εσυγκρατούντο με απεγνωσμένη προσπάθεια απ' τα ξηρά από τα δάκρυα λαρύγγια, ο συγκεχυμένος βόμβος των ναρκωμένων ως τότε πτερών της προσφυγικής ψυχής που ανασταίνονταν.

Κι' ορμέφυτα ο λογισμός όλων έτρεχε στην υπέροχη μορφή του Εθνομάρτυρος. Όλοι τον αισθάνονταν να φτερουγίζει ολόγυρα. Όλοι τον έβλεπαν με τα αλάθητα μάτια της ψυχής να προβαίνει αργά και με Ολύμπια μεγαλοπρέπεια απ' την Ωραία Πύλη και πατρικά, στοργικά, επιβλητικά να ευλογή σαν πρώτα με τούλά του χέρια τα σκυμμένα κεφάλια του δακρύνοντος πλήθους!...

Σμύρνη! Χρυσόστομος! Αγία Φωτεινή! Τριάδα αλησμόνητη και αχώριστη!... Υπέρτατα σύμβολα δόξας για το παρελθόν κι' ελπίδας για το μέλλον... Κρίκοι συνδετικοί των μελλουσών γενεών με τις γενεές που πέρασαν.... Κολυμβήθρα αναβαπτήσεως κι' αναγεννήσεως της Φυλής... Εμείς τα συντρίμια του Εθνικού Σεισμού,

σας κλειούμε ζηλότυπα μέσα στην ψυχή μας. Σας στήνωμε μέσα στα στήθη μας θρόνο στερεό κι' ασάλευτο. Οι φλόγες σας είνε για μας φλόγες πίστεως και ελπίδος, η υπέρτατη θυσία σας το ιερό προσκύνημα μας, τ' ολοκαύτωμά σας η ανάστασίς μας! Η ταπεινή εκκλησούλα μας, που συμβολίζει το άφθαστο μεγαλείο σας, θα μας συμβολίζει στοργικά σαν όρνιθα τους σκορπισμένους νεοσούς της, θα μας θερμαίνει, θα μας παρηγορή, θα μας χαλυβδώνει τις καρδιές μας και θα μας ενσταλάζει την ακράδαντη πεποίθησι ότι «ταχ' αύριον έσσετ' άμεινον»!... Κ' ελπίζομε... Και πιστεύομε...».

Τάσος Βιδούρης

Αλλά και το Ευχαριστήριο της εκκλησιαστικής επιτροπείας Ιερός Ναός Αγίας Φωτεινής Ευχαριστήριον

«Επί τη ενάρξει των ιερουργιών του ιερού ναού Αγίας Φωτεινής, εντοίς Προσφυγικοίς Συνοικισμοίς, η επί της ανεγέρσεως Εκκλησιαστική Επιτροπή θεωρεί καθήκον επιβεβλημένον αυτής όπως και δημοσία εκφράση τας θερμότητας αυτής ευχαριστίας και την ευγνωμοσύνην όλου του προσφυγικού κόσμου προς άπαντας τους οπωσδήποτε συντελέσαντας εις την επίτευξιν ενός διακαούς πόθου του Προσφυγικού Κόσμου Πατρών.

Ιδιαίτέρως ευχαριστεί τον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Πατρών **κ. Αντώνιον**, όστις δια των πατρικών συμβουλών και ενθαρρύνσεων συνέβαλε δια την αποπεράτωσιν και λειτουργίαν του ιερού ναού ως και τον Πρωθιερέα της Μητροπόλεως κ. Α. Λεονταρίτην, τον Εξοχ. Υφυπουργόν και συμπολίτην μας κ. Β. Σαγιάν συντελέσαντα και πρωτοστατήσαντα προς επίτευξιν μεγάλου βοηθήματος χρηματικού, τον ευεργέτην κ. Ι. Πετρομανιάτην, όστις ου μόνον εχορήγησε δωρεάν το προς ανέγερσιν του ναού οικόπεδον αλλά και πολυειδώς συνέδραμε την επιτροπήν, ενεργών καταλλήλως παρά τοις διαφόροις αρμοδίοις, τους αφιλοκερδώς παρασχόντας και επιβλέψαντας το έργον μηχανικούς κ.κ. Βασιλείου, Οικονόμου και Γαρουφαλιάν.

Επίσης τον ευεργέτην κ. Αχ. Κωστόπουλον, δωρήσαντα τα παράθυρα του ιερού ναού αξίας 25.000 δρχ. πε-

Η προτομή του Εθνομάρτυρος Μητροπολίτου Σμύρνης Χρυσόστομου, κοσμέι τον αύλειο χώρο του Ναού

δρχ. τον κ. Αρ. Καράβαλην δωρήσαντα εκτός της υποστηρίξεως του μίαν εικόνα του Χριστού και μετρητά αξίας 3.500, τους Ι. Σκούρσην δρχ. 1.000, Αν. Πετράν δρ. 500, Ηλ. Μιχαλόπουλον δρχ. 400, την Κ. Μαρίαν Μαυρομάτη δωρήσασα την εικόνα του Αγ. Ιωάννου αξίας 2.500, την οικογένειαν Στέλιου Κοζανάκη δωρήσασαν την εικόνα της Θεομήτορος αξίας 2.500 δρχ. τους εργάτας λιμένος δωρήσαντας την εικόνα του Αγ. Νικολάου αξίας 5.000, τον κ. Αν. Μακρίδην δωρήσαντα τον Εσταυρωμένον, τον κ. Αν. Βοζογλάνην δωρήσαντα την κολυμβήθραν και αρτοφόριον Αγίας τραπέζης, τον κ. Κ. Μανασιάδην δωρήσαντα το λάβαρον της Αναστάσεως, τον κ. Κ. Ιγγλέσην και οικογένειαν Κονόρτα δωρήσαντα ανά μίαν κανδήλαν αργυράν, την οικογένειαν Μαδαμαδιώτη το άγιον δισκοπότηρον, τας κ. κ. Πηνελόπην Ηλ. Ασλανίδου και Μαρίαν Ευστ. Κακουλίδου δωρησάσας ανά μίαν κανδήλαν αξίας 1.000 δρχ. εκάστη, τον κ. Δημ. Μαλλιαραδάκην δωρήσαντα τον μαρμάρινον σταυρόν της στέγης και 5 ενδυμασίας λευκάς αξίας 1.000 δρχ. την κ. Ευαγ. Ρερέ δωρήσασαν 4 δίσκους, τον κ. β. Τοξαβίδην, δωρήσαντα τα καλύμματα των ιερών θυρών του τέμπλου, την κ. Ευτυχίαν Καλαντζής δωρήσασαν μίαν κανδήλαν, τον κ. Κ. Σκουλίδην μίαν κανδήλαν Αγ. Νικολάου, τους κ.κ. Β. Στρατήν, Ι. Χαριτάτου, Ν. Βεϊνήν, Κ. Μαλλαγκονιάρην και όλους τους διαφοροτρόπως προσενεγκόντας διάφορα ιερά αντικείμενα προς καλλωπισμόν, και όλον τον προσφυγικόν και γηγενή κόσμον τον προσελθόντα και συνεισφέροντα υπέρ του ιερού ναού. Η ευχαριστούσα επιτροπή».

Από τον πανηγυρισμό του γεγονότος της ανέγερσης δεν λείψανε και οι μεψιμοιρίες. Έτσι δυο μέρες μετά τη δημοσίευση του ευχαριστηρίου που διαβάσαμε είδε το φως της ημέρας το κείμενο που ακολουθεί.

ΜΕΡΟΣ Α' - ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Από τα αριστερά οι αείμνηστοι Ιερείς της Αγίας Φωτεινής π. Αθαν. Γιαννακόπουλος, π. Ανδρέας Καμπέρος, π. Γεώργιος Σαββόπουλος και οι Επιτρόποι: Μανόλης Καρτέρης, Ηλίας Χυζανόπουλος, Μανόλης Μανιόπουλος και ο Νεωκόρος Χρήστος.

ρίπου, τον κ.κ. Κ. Καρρέρ όστις εκτός της πολυτιμότητος ηθικής συνδρομής του εδώρησε την εικόνα της Αγίας Φωτεινής και 2.000 δρχ. μετρητά, την Εταιρείαν Π. Παναγιωτοπούλου Α.Ε. δωρήσασα ένα κώδωνα αξίας 7.000

ΘΕΟΔΟΣΗΣ ΑΘ. ΤΣΙΡΩΝΗΣ, Εκκλησία Πολιτευομένη

Η τυποποίηση των σχέσεων Εκκλησίας και Πολιτείας αποτελεί, ιδίως στη χώρα μας, ένα διαχρονικό και συγχρόνως κρίσιμο διακύβευμα. Και τούτο, διότι οι σχέσεις αυτές χαρακτηρίζονται από μία έντονη και ενίοτε συγκρουσιακή διαπάλη, καθώς ο σφικτός συνήθως εναγκαλισμός των θεσμών αυτών ευνοεί κατά καιρούς τις εκατέρωθεν επεμβάσεις, άλλοτε απρόκλητες ή και κάποτε προσυνεννοημένες, του ενός στα *interna corporis* του άλλου.

Έτσι, σε όλες σχεδόν τις περιόδους της ιστορικής πορείας του νεώτερου ελληνικού κράτους, από τη βαυαρική, δηλαδή, αντιβασιλεία (1833) μέχρι τη βε-

νιζελική διακυβέρνηση και από τη μεταξική δικτατορία (1936) έως σήμερα, μπορεί κανείς να διακρίνει τα βαθιά αποτυπώματα αυτής της αμφίδρομης σχέσεως, η οποία άλλοτε εξελίσσεται υπό συνθήκες αμοιβαίας συνεργασίας και άλλοτε υπό καθεστώς απόλυτου, έστω και συχνά φαινομένου, εκτροχιασμού. Τούτων δοθέντων, η ιστορική καταγραφή και ερμηνεία των εκκλησιαστικών εξελίξεων πρέπει αναγκαίως να συνεκτιμά και τις πολιτικές συνθήκες της περιόδου που αυτές έλαβαν χώρα, άλλως είναι βέβαιο ότι θα είναι μονοδιάστατη και συνεπώς, επιστημονικά ανεπαρκής.

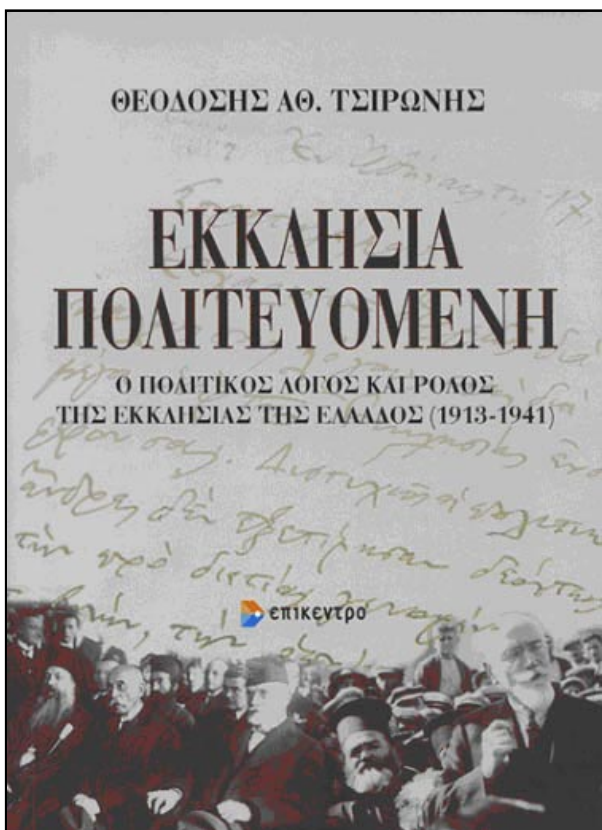
Στην κατεύθυνση αυτή κινείται το βιβλίο του κ. ΘΕΟΔ. ΤΣΙΡΩΝΗ, με τίτλο «**Εκκλησία Πολιτευομένη**». Ο πολιτικός λόγος και ρόλος της Εκκλησίας της Ελλάδος (1913-1941)», το οποίο αποτελεί τη διδακτορική διατριβή του συγγραφέα (στο εξής: σ.) και κυκλοφορήθηκε σχετικά πρόσφατα από τις εκδόσεις Επίκεντρο. Αντικείμενο της εργασίας είναι η χαρτογράφηση της πολιτικής διαστάσεως των εκκλησιαστικών γεγονότων, κατά την περίοδο που ακολουθήθηκε τους Βαλκανικούς Πολέμους και διήρκησε έως τους πρώτους μήνες της γερμανικής Κατοχής και ειδικότερα, όπως παρατηρεί στο προλόγισμά του (σ. 11) ο κ. ΙΑΚ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ, επίκουρος καθηγητής Νεώτερης και Σύγχρονης Ιστορίας στο Αριστοτέλειο, «**η διερεύνηση, κατανόηση και ανάδειξη των αιτιών και των μηχανισμών, μέσω των οποίων αλληλοεπηρεάσθηκαν η Εκκλησία της Ελλάδος και το ελληνικό πολιτικό και πολιτειακό σύστημα από το 1913 έως το 1941**».

Η πλούσια ύλη - αριθμεί 479 σελίδες - κατανέμεται σε τέσσερα κεφάλαια. Σε πρόσθετο κεφάλαιο (σ. 41-65) εξετάζεται η προσπάθεια της «**Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπείας**» του 1914 για την αναθεώρηση της εκκλησιαστικής νομοθεσίας, επομένως και του Ν. Σ'/1852, που αποτελούσε τότε τον καταστατικό χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Στο δεύτερο κεφάλαιο (σ. 67-170), που τιτλοφορείται «**Η Εκκλησία στη δίνη του Εθνικού Διχασμού (1916-1923)**», προσεγγίζεται το ζήτημα του «Αναθέματος» στον Ελευθέριο Βενιζέλο και οι παρενέργειές του στους κόλπους της Εκκλησίας (σ. 67-119), ενώ ακολούθως το ενδιαφέρον εστιάζεται στην ανάδειξη ως Μητροπολίτη Αθηνών του από Κιτίου Μελέτιου [Μεταξάκη], γνωστού για τα φιλοβενιζελικά του αισθήματα, στις προτάσεις της Εκκλησίας για τις σχέσεις της με την

Πολιτεία (1918-1920) και στην «Επανάσταση» της 11ης Σεπτεμβρίου 1922 (σ. 120-170).

Στο σημείο αυτό, να σημειωθεί ότι το στρατιωτικό κίνημα υπό την ηγεσία των συνταγματάρχων Ν. Πλαστήρα και Σ. Γονατά και του αντιπλοίαρχου Δ. Φωκά, επέβαλε, όπως αντικανονικώς, για πρώτη φορά στην ιστορία της Εκκλησίας της Ελλάδος, και συγκεκριμένως στις 5 Δεκεμβρίου 1923, όριο ηλικίας στους Μητροπολίτες, ορίζοντας ότι αυτοί αποχωρούν «**της υπηρεσίας**» μόλις συ-

μπληρώσουν το 65ο έτος της ηλικίας τους (άρθρ. 1 της με αριθ. 33.960/1923 αποφάσεως «**Περί ορίου ηλικίας, μεταθέσεως και περιθάλψεως των Μητροπολιτών της αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος και περί ανασυγκροτήσεως της Ιεράς Συνόδου**»: Ε.τ.Κ. Α' 352). Η εν λόγω απόφαση συνιστά ψηλαφητή απόδειξη μονομερούς επεμβάσεως της Πολιτείας στα εσωτερικά της Εκκλησίας, η οποία βρίσκει τη νομιμοποίησή της ενδεχομένως τη δικαιολόγησή της, ως σκέψη, φιλοσοφία και πρακτική, στο Διάταγμα της βαυαρικής Αντιβασιλείας του 1833, στη Διακήρυξη δηλαδή της Ανεξαρτησίας της Ελληνικής Εκκλησίας, που «κατέστησε την Εκκλησία κυριολεκτικής υποτελής και επηρέασε έκτοτε αποφασιστικά τις σχέσεις της με το κράτος» (Ι. Μ. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ, «**Η γένεση του πολιτεύματος της αυτοκεφαλίας της Εκκλησίας της Ελλάδος**» σε: Ε. ΧΡΥΣΟΥ [επιμ.], Ένας νέος κόσμος γεννιέται. Η εικόνα του ελληνικού πολιτισμού στη γερμανική επισημή κατά τον 19ο αιώνα, εκδ. Ακρίτας, 1996, σ. 207-222 και ιδίως σ. 219-220).

Στο τρίτο και εκτενέστερο κεφάλαιο της μελέτης (σ. 171-368), αναλύεται η κατάσταση στην Εκκλησία της Ελλάδος επί αρχιεπισκοπείας Χρυσόστομου [Παπαδοπούλου], η οποία ξεκίνησε με την εκλογή του στις 8 Μαρτίου 1923 και τερματίστηκε με τον θάνατό του στις 22 Οκτωβρίου 1938, μεσούσης της μεταξικής δικτατορίας της 4ης Αυγούστου 1936. Η περίοδος αυτή σημαδεύτηκε, μεταξύ άλλων, από: α) τη θέση σε ισχύ νέου Καταστατικού Νόμου (1923), την εφαρμογή του οποίου διακινδύνευσε το πραξικόπημα του Θ. Πάγκαλου της 25ης Ιουνίου 1925, β) την εμφάνιση του παλαιομερολογιτικού ζητήματος, μετά την προσχώρηση της Εκκλησίας της Ελλάδος στις 10/23 Μαρτίου 1924 στο νέο, Γρηγοριανό ημερολόγιο και γ) την επιτροπική ανάθεση της διοικήσεως των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών από το Οικου-

μενικό Πατριαρχείο στην Ελλαδική Εκκλησία, που πραγματοποιήθηκε με την Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928 (βλ. προσφάτως και Γ. Κ. ΙΑΤΡΟΥ, *Η θέση του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην εκκλησιαστική, την ελληνική και τη διεθνή έννομη τάξη*, [= Βιβλιοθήκη Εκκλησιαστικού Δικαίου, Σειρά: Β' Μελέτες, 2], 2010, §§ 10-11, σ. 251 επ.).

Η εκλογή νέου Αρχιεπισκόπου, μετά τον θάνατο του Χρυσόστομου Παπαδόπουλου τον Οκτώβριο 1938, προκαλεί σοβαρότατη κρίση στους κόλπους της δικτατορικής κυβέρνησης Μεταξά. Τα Ανάκτορα, ο καθ' ύλην αρμόδιος Υπουργός Παιδείας Κ. Γεωργακόπουλος και μερικοί ακόμα υπουργοί ήταν υπέρ του Μητροπολίτη Κορινθίας Δαμασκηνού Παπανδρέου (βλ. σχετικώς και ΚΩΝ/ΝΟΥ ΔΑΦΝΟΥ, «**Δαμασκηνός Παπανδρέου [1891-1949]. Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος**», περ. «Παράδοση», Ιαν. - Φεβρ. 2009), - ο οποίος, σημειωτέον, το 1938 χειροτόνησε διάκονο έναν 25χρονο φοιτητή της Θεολογίας και μοναχό της Μονής Πεντέλης, τον Σεραφείμ [Βηρσαρίωνα] Τίκα, μετέπειτα Αρχιεπίσκοπο Αθηνών από το 1974 -, όμως, ο ίδιος ο Μεταξάς, παρά την αρχική ουδετερότητά του, και κάποιοι άλλοι υπουργοί του τάχθηκαν υπέρ του Μητροπολίτη Τραπεζούντος Χρυσάνθου [Φιλιππίδη].

Το τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο (σ. 369-428) της εργασίας αρθρώνεται γύρω από την αρχιεπισκοπική εκλογή του 1938, τις εξελίξεις και τις περιπλοκές που σχετίζονται με αυτήν, ενώ ως επιστέγασμα της όλης αναπτύξεως ανακεφαλαιωτικώς εκτίθενται γενικές διαπιστώσεις και συμπεράσματα (σ. 429-434).

Τη μελέτη κατακλείει ένας εμπεριστατωμένος πίνακας ανέκδοτων κυρίως πηγών (σ. 441-446), ενώ πλούσια και επαρκής είναι και η παρατιθέμενη βιβλιογραφία (σ. 447-464 πρόσθ. Γ. Θ. ΠΡΙΝΤΖΙΠΑ - Γ. Ν. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ, *Εκκλησία και*

Του ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ
Λέκτορα Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών - Δικηγόρου

Ελληνισμός από το 1821 έως σήμερα. Ιστορική επισκόπηση, Αθήνα: εκδ. Προσκήνιο, 2005· Απ. Ν. ΧΑΡ'ΕΗ, *Θρησκεία και πολιτική στην Ελλάδα: ιστορικές καταβολές, σύγχρονες διαστάσεις και προβλήματα*, Αθήνα: εκδ. Σύγχρονη Εποχή, 2001· πρβλ. γενικώς και Ι. Μ. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ, *Η διαπάλη νομιμότητας και κανονικότητας και η θεμελίωση της εναρμονίσεώς τους*, Αθήνα - Κομοτηνή: εκδ. Αντ. Σάκκουλα, 1994, *passim*). Σημαντικό τέλος για την πληρέστερη κάλυψη του πραγματευόμενου θέματος και ι-διαίτερως χρήσιμο από πλευράς μεθοδολογικής είναι και το Ευρετήριο ονομάτων και όρων (σ. 465-479), με το οποίο ολοκληρώνεται η μελέτη.

Είναι γεγονός ότι το ζήτημα που πραγματεύεται ο σ. συνδέεται αιτιωδώς με την ευρύτερη συζήτηση σχετικώς με τη θέση της Εκκλησίας και γενικώς της θρησκείας μέσα στο κοινωνικό και πολιτικό «γίγνεσθαι». Για το θέμα αυτό έχουν διατυπωθεί, ευκαίρως ακαίρως, διάφορες απόψεις, η ερμηνευτική προσέγγιση και ανάλυση των οποίων είναι προφανές ότι εκφεύγει των ορίων αυτού του σύντομου βιβλιοκριτικού σημειώματος. Ωστόσο, εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο διαχωρισμός Εκκλησίας [θρησκείας] και κράτους [πολιτικής], ο οποίος αποκλείει γενικώς τις θρησκευτικές πεποιθήσεις από τη δημόσια σφαίρα δεν μπορεί να προσφέρει αποτελεσματική συμβολή σε μία κοινωνία πολιτών, όπου οι λογικές διαφωνίες επιτρέπονται (βλ. BRENDAN SWEETMAN, *Why politics needs religion: the place of religious arguments in the public square*, 2006, σ. 115 επ. και *passim*). Άλλωστε, «μέσα εις την ασάφειαν και αμφισημίαν των ανθρωπίνων πραγμάτων, πάγιον αίτημα της Εκκλησίας είναι ο εξανθρωπισμός της πολιτικής. Η Εκκλησία δεν ασχολείται με την πολιτική, εν τη στενή έννοια του όρου. Όμως η μαρτυρία της είναι διαχρονικώς και ουσιαστικώς και πολιτική (έτσι ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ [ΑΡΧΟΝΤΩΝΗΣ], Οικουμενικός Πατριάρχης σε: Μητρ. Σασίμων ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ - ΑΡΧΙΜ. ΕΥΔΟΚΙΜΟΥ [ΚΑΡΑΚΟΥΛΑΚΗ] [επιμ.], *Πατριαρχικός λόγος και Πολιτική [Patriarchal Addresses to Political World]*, 1991-2011, εκδ. Επτάλοφος, 2011).

Συμπερασματικώς, η πρωτότυπη μελέτη του κ. ΤΣΙΡΩΝΗ καλύπτει επιτυχώς ένα βιβλιογραφικό κενό στην προσέγγιση των σχέσεων Κράτους και Εκκλησίας στη χώρα μας, καθώς, με την αξιοποίηση και επεξεργασία ανέκδοτων κυρίως πηγών, επιχειρεί να τεκμηριώσει τον αμφίδρομο χαρακτήρα αυτής της σχέσεως, η οποία δεν εκδηλώνεται τελικώς μόνο ως διαπάλη πολιτικής και Εκκλησίας, αλλά ενίοτε εκφράζεται ως διαπλοκή (διοικούσας) Εκκλησίας και πολιτικών και αντιστρόφως (πρβλ. σχετικώς και Νομοκανονικά. Επιθεώρηση Εκκλησιαστικού και Κανονικού Δικαίου, Αφιέρωμα με θέμα: *Πολιτική, Πολιτικοί και Εκκλησία*, 1/2007, σ. 9-47).

Τηλέφωνα επικοινωνίας με τον "Εκκλησιολόγο":

πρωινές ώρες 9.00 π.μ. - 1.30 μ.μ.
2610/341515, απογευματινές από 5.30 μ.μ. έως 8.00 μ.μ.: 2610/222392 λειτουργεί και ως Fax.
Καθ' όλη την ημέρα στα κινητά: 6942507002, (vodafone), 6985847585 cosmofoe.

Δια τον σεβασμόν της θρησκευτικής διαφορετικότητας και την κατάπαυσιν της βίας

Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον εκφράζει την βαθειάν λύπην του καθώς η ανθρωπότης εισέρχεται εις περίοδον συγχύσεων και ρευστότητας, χαρακτηρίζο-

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

μένην διά τας θρησκευτικές εξάρσεις, αποτέλεσμα των οποίων είναι η εκδήλωσις βίας, και διακρινόμενην διά την έλλειψιν σεβασμού προς την θρησκευτικήν διαφορετικότητα. Όταν ενεργώμεν κατά τρόπον αναιδή και βίαιον εν ονόματι των θρησκευτικών προκαταλήψεων ή των θρησκευτικών μας πεποιθήσεων, τότε υποτιμώμεν αυτήν ταύτην την ζωήν και την πίστιν μας, ενώ ταυτοχρόνως δημιουργούμεν κλίμα θυμού, μίσους και δυσπιστίας το οποίον φθείρει τους από της συστάσεως του κόσμου συνεκτικούς δεσμούς της ανθρωπότητας.

Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον εξέδωκε τον Αύγουστον Ανακοινωθέν "Περί της αναζωπυρώσεως της βίας και της εξαπλώσεώς της

ανά την υφήλιον" και εκάλεσεν όλους τους ανθρώπους τους εμπλεκομένους εις καταστάσεις βίας να καταθέσουν τα όπλα των. Λαμβανομένων υπ' όψιν των όσων συνέβησαν κατά τας τελευταίας εβδομάδας, η ως άνω έκκλησις διά την ανάληψιν δεσμεύσεων προς επικράτησιν της ειρήνης και του αμοιβαίου σεβασμού δι' ολόκληρον την ανθρωπότητα, καθίσταται περισσότερο κρίσιμος παρά ποτέ.

Η Αγία Γραφή εις το Βιβλίον των Παροιμιών (10, 12) μας διδάσκει ότι «μίσος εγείρει νείκος, πάντας δε τους μη φιλονεικούντας καλύπτει φίλια». Συνεπώς, ας αγαπήσωμεν αλλήλους επειδή γνωρίζομεν ότι η αληθινή αγάπη προέρχεται από τον Θεόν, ο Οποίος εδημιούργησε πάντα άνθρωπον και αγαπά έκαστον πρόσωπον εν τη Θεία Αυτού Προνοία. Ημείς, οι οποίοι επαγγελλόμεθα ότι γνωρίζομεν τον Θεόν, πρέπει να αναγνωρίσωμεν το θεόδοτον δώρον της ζωής εις ένα έκαστον των ανθρώπων και να σεβασθώμεν το Θείον τούτο δημιουργήμα. Ημείς, οι οποίοι ονομάζομεν τον Θεόν Κύριον ημών, πρέπει να περιφρουρήσωμεν την ανθρωπότητα ζωήν και να προσεγγίσωμεν μετά τιμής ακόμη και το πρόσωπον με το οποίον διαφωνούμεν.

Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον φρονεί ότι είναι υποχρεώσις μας να συνδιαλεγώμεθα με όσους είναι διαφορετικοί από ημάς, με σκοπόν την εξοικείωσιν μας προς τα σύμβολα, τας προτεραιότητας και τον τρόπον σκέψεως των "άλλων". Τα σύμβολα αποτελούν εξωτερικά χαρακτηριστικά απεικονίσεις, προς τας οποίας όλοι οι άνθρωποι συνδέουν τας εσωτερικάς των εννοίας και αξίας. Διά της αναπτύξεως της κατανόσεως των συμβόλων, δυνάμεθα να κατανοήσωμεν τον ανθρώπινον πρόσωπον. Η καταστροφή των συμβόλων αντιστοιχεί προς την πρόκλησιν πόνου εις τους ανθρώπους οι οποίοι τιμούν τα σύμβολα ταύτα και τας παραδόσεις που φέρουν εντός των καρδιών των.

Η Α. Θ. Παναγιότης, ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος επανειλημμένως έχει καλέσει ολόκληρον την ανθρωπότητα να υιοθετήση "μίαν ριζικήν αλλαγήν στάσεως, συνηθειών και πρακτικών" και να φθάση εις τοιούτον επίπεδον δεσμεύσεως ώστε να "είμεθα έτοιμοι να μοιρασθώμεν όλα τα αγαθά με όλους τους συνανθρώπους μας". Ο Οικουμενικός Πατριάρχης υπενθυμίζει το ρηθέν υπό του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου ειπόντος ότι "το μυστήριον του πλησίον μας δεν δύναται να απομονωθή από το μυστήριον της Θείας Ευχαριστίας". Διά την εκπλήρωσιν των ανωτέρων αληθειών και διά την διακριτικήν αναγνώρισιν της εικόνας του Θεού εις έκαστον των ανθρώπων, η Α. Θ. Παναγιότης ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος και το Οικουμενικόν Πατριαρχείον αποκηρύσσουν την αντιμετώπισιν των συνανθρώπων μας με έλλειψιν σεβασμού, περιφρόνησιν και καταστροφικών μίσος. Εν κατακλείδι, ουδένω ωφελούν οι λόγοι, οι πλήρεις μισαλλοδοξίας, αι αβάσιμοι κατηγορίες, η αδυναμία κατανόσεως των πολιτιστικών διαφορών και η κατάκρισις του άλλου η οποία αποσκοπεί εις την αποφυγήν των ευθυνών. Ανεξαρτήτως της οδού την οποίαν ο καθείς από ημάς ενσυνειδήτως επέλεξε να ακολουθήση, οι πάντες είμεθα αρρήκτως συνδεδεμένοι προς αλλήλους, ως τα νήματα του ίδιου τάπητος, δημιουργήματος του Θεού, και πρέπει να αναγνωρίσωμεν το κάλλος και την εσωτέραν αξίαν εκάστου και να παύσωμεν την καταστροφικήν οποιοδήποτε τμήματος του συλλογικού ημών κάλλους.

Εν τοις Πατριαρχείοις, τη 29η Σεπτεμβρίου 2012
Εκ της Αρχιεραμμεατίας της Αγίας και Ιεράς Συνόδου

Παρέμβαση του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πατρών κ.κ. Χρυσοστόμου για την ενδεχόμενη κατάργηση του ΚΕΤΧ

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πατρών κ.κ. Χρυσόστομος απέστειλε προς τους Εξοχωτάτους κ.κ. Υπουργό και Υφυπουργό Εθνικής Αμύνης Πάνο Παναγιώτπουλο και Παναγιώτη Καράμπελα την ακόλουθη επιστολή:

Κύριε Υπουργέ,
Χαίρετε εν Κυρίω πάντοτε.

Προ ολίγων ημερών, επισκέφθην το Κ.Ε.ΤΧ. Πατρών προκειμένου να τελέσω την Δοξολογία για την γενέθλια ημέρα του Στρατοπέδου. Αντί όμως χαράς, λύπη επλήρωσε την καρδιά μου, αφού η θέα ήτο εξόχως απογοητευτική, ένεκα της μεγάλης συρρικνώσεως του Κ.Ε.ΤΧ. Οι χώροι και τα κτήρια τα οποία έσφυζαν από ζωή εκατοντάδων στρατιωτών, ήταν σχεδόν άδεια. Οι εναπομείναντες Αξιωματικοί και Οπλίτες έδιδαν με την παρουσία τους, ο, τι ήτο δυνατόν, προκειμένου να αποτίσουν φόρο τιμής και ευγνωμοσύνης σε όλους εκείνους, οι οποίοι πέρασαν από τον συγκεκριμένο χώρο, και προσέφεραν τον εαυτό τους για την Πατρίδα.

Τον πόνο της ψυχής μου και την λύπη μου εξέφρασα και στον κατά πάντα άξιο και λαμπρό Διοικητή του Στρατοπέδου Ταξίαρχο Θεόδωρο Μπερέτη. Αυτή η λύπη κατέχει τις καρδιές όλων των Πατρινών, αφού το Κ.Ε.ΤΧ. έχει συνδεθή άρρηκτα με την πόλη του Αγίου Ανδρέου.

Σαν να μην έφθανε αυτό, ήλθαν τα δημοσιεύματα να επιτείνουν τα αισθήματα πικρίας, αφού φέρεται ως καταργούμενον, μεταξύ άλλων στρατοπέδων, και το Κ.Ε.ΤΧ. Πατρών.

Η πόλη μας είναι η τρίτη πόλη σε πληθυσμό της Ελλάδος, με πολλά, όπως γνωρίζετε, κοινωνικά προβλήματα. Η λειτουργία ενός Κέντρου, στο οποίο θα κατατάσσονται τα παιδιά από την πόλη και την ευρύτερη περιοχή, θα βοηθήση στην οικονομική ανακούφιση των οικογενειών τους. Θα είναι μία κίνηση στήριξης εκ μέρους της Πολιτείας προς τις αδύναμες κοινωνικά ομάδες. Σημειωθήτω ότι το Κ.Ε.ΤΧ. Πατρών είναι το μοναδικό Κέντρο

Τεχνικού στην Ελλάδα και το ιστορικό λίκνο του Τεχνικού Σώματος. Προς τούτοις, επισημαίνουμε και την όλη ωφέλεια προς την πόλη από την λειτουργία του Στρατοπέδου, αφού ο τόπος μας αντιμετωπίζει πλείστα προβλήματα βιωσιμότητας.

Ευελπιστών ότι η παράκλησις μου θα τύχη της δεούσης προσοχής και αντιμετώπισεως, διατελώ

Μετά της εν Κυρίω αγάπης
και τιμής
Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Ο Παναγιώτης
Το Πατριάρχης Χρυσόστομος

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΟΣΙΟΥ ΙΩΑΚΕΙΜ ΕΞΩ ΑΓΥΙΑΣ

Κυριακή 7 Οκτωβρίου 2012 ώρα 10.30π.μ.
Καλεσμένοι
στο "Κυριακάτικο αρχονταρίκι"
ο κ.Λευτέρης Πολυκρέτης
με θέμα:
"Ενημέρωση για την εθελοντική αιμοδοσία"

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΤΡΩΝ
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΟΣΙΟΥ ΙΩΑΚΕΙΜ
3 Νοεμβρίου 2012 ημέρα Σάββατο
μονοήμερη προσκυνηματική εκδρομή
Παναγία Μαλεβή-Ιερα Μονή Λουκούς
Δηλώσεις συμμετοχής
στον π.Ιωάννη Νικόπουλο, τηλέφωνο: 6945292365

**Φιλόλογος καθηγητής παραδίδει
μαθήματα σε μαθητές
Γυμνασίου - Λυκείου.
Τηλέφωνο επικοινωνίας:
2610/620.860 - κιν.: 6937487073**

**ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΤΡΩΝ
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ
ΚΡΥΛ ΙΕΤΩΝ
ΤΗΛ.: 2610/340.902**

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΟΠΛΙΣΜΟΥ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑΤΟΣ (ΕΥΛΟΤΥΠΟΣ)

Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ιερού Ναού Αγίου Χαραλάμπους Κρύα Ιτεών προτίθεται να ξεκινήσει τις οικοδομικές εργασίες για την ανέγερση του Ιερού Ναού **Αγίου Αντωνίου** άνωθεν του υπάρχοντος ημιωρυγείου Ναού του **Αγίου Χαραλάμπους**.

Ως εκ τούτου, καλούμε τους εργολάβους που επιθυμούν να καταθέσουν έγγραφη οικονομική προσφορά, όπως έρθουν σε συνεννόηση μαζί μας προκειμένου να λάβουν γνώση της μελέτης που έχει εκπονήσει ο πολιτικός μηχανικός κ. Γ. Καούρης (τηλ.: 2610/340.902 και 6936581661).

Οι προσφορές θα γίνονται δεκτές σε σφραγισμένο φάκελο στο γραφείο του Ναού μέχρι και τις 15 Οκτωβρίου από ώρες 17.00 έως 19.00.

**Για το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο
Ο πρόεδρος
π. Ιωάννης Δημητρόπουλος**

**ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΤΡΩΝ
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ
ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ & ΑΓ. ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ
ΖΑΒΛΑΝΙΟΥ**

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΘΕΣΗ ΙΕΡΟΨΑΛΤΟΥ

Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο του **Ιερού Ναού Αγ. Ιωάννου του Προδρόμου και Αγίων Αποστόλων Ζαβαλανίου**, προτίθεται να προχωρήσει στην πρόσληψη Ιεροψάλτου για την **πλήρωση του αριστερού Αναλογίου**.

Για τον λόγο αυτόν, προσκαλεί συμφώνως με τα σχετικά άρθρα 176/ 2006 του κανονισμού "Περί Ιεροψαλτών και των καταστάσεων αυτών", όλους τους ενδιαφερομένους, έχοντας πτυχίο Βυζαντινής Μουσικής, να προσκομίσουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά έως **15 Οκτωβρίου** και από ώρες 9.00 π.μ. έως 11.00 π.μ. καθημερινά.

Τηλ. Επικοινωνίας 2610/ 318.930 και κινητό 6945163991.

**Για το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο
Ο πρόεδρος π. Χρήστος Μήλας**

**Ακρωτηρίου 17 - Ψαροφάι Πάτρας
Τηλ.: 2610/321.511 -
οικίας 2610/310.317 & κιν.: 6945/795.725**

Ιστορική και Πνευματική αυτογνωσία

-Α-

Η Αυτογνωσία δηλαδή η επίγνωση και η συνειδητοποίηση των σωματικών, των ψυχικών, των ηθικών και των πάσης φύσεως δυνατοτήτων, προτερημάτων ή και ατελειών ενός εκάστου προσώπου είναι σπουδαία και σημαντική υπόθεση του ανθρώπου. Η Αυτογνωσία στοιχειοθετεί επείγουσαν ανάγκη και χρειαίαν βίου.

Δια προσφάτων επιφυλλίδων μας είχαμε αναλύσει εις άλλα έντυπα την εν γένει αξίαν και αναγκαιότητα της καλλιέργειας της αυτογνωσίας και μάλιστα κατά την σημερινήν δυσχερή συγκυρίαν.

Δια του παρόντος δοκιμίου ως ζητούμενα διαμορφώνονται δύο σκέλη της Αυτογνωσίας, το σκέλος της Ιστορικής και το έτερον της πνευματικής Αυτογνωσίας. Τυχάνει αναγκαία αυτή η ταξινόμηση. Η σχέση κατ' αρχήν του Έλληνα με την ιστορίαν, με αυτό το κρίσιμον νεοελληνικόν παρόν είναι καιρία και δυνατή.

Κατ' ακολουθίαν η ιστορική αυτή Αυτογνωσία αποφασιστική τυχάνει καθ' όσον το Δελφικόν περιθρύλητον παράγγελμα «**Γνώθι σ' αυτόν**» καθίσταται επίκαιρον και επιτακτικόν.

Η πρώτη έννοια του γνωμικού αυτού είναι ηθική και πνευματική, που θέλει να διερευνηθή κατά το β' σκέλος της εργασίας.

Ωστόσο όμως πέραν της χρείας του ανθρώπου προς πληρεστέραν γνώσιν του εσωτέρου ηθικού και πνευματικού κόσμου, το «**Γνώθι σ' αυτόν**» συνδέεται και συνυφαίνεται με αυτήν ταύτην την υπόστασιν του Γένους μας, τούτο δέον να γίνη κατανοητόν σήμερα. Το Δελφικόν παράγγελμα δια να είναι χαραγμένον εις τον πρόναον του μεγάλου Ναού των Δελφών σημαίνει ότι συνυπάρχει με την Ελληνικήν Ιστορίαν. Αντλαμβανόμεθα συνεπώς ότι η ιστορική αυτογνωσία είναι η έκφρασις της βιολογικής, της εθνικής και πνευματικής οντότητος του Λαού μας.

Υπόβαθρα της αυτογνωσίας μας είναι τα ιστορικά γεγονότα και συμβάντα. Με την ιστορίαν συνδέεται ο άνθρωπος, καθ' όσον αυτός δημιουργεί ιστορίαν. Η ετυμολογία της λέξεως αποκαλύπτει το νόημα του όρου. Ο όρος ιστορ, ιστορως παράγεται από της ρίζας ειδ-ιδ και το λατιν vid - video (βλέπω), που σημαίνουν τον γνώστην και την γνώσιν.

Η γνώσις και η δίψα της μαθήσεως συνυφαίνονται με το ανθρώπινον στοιχείον, το οποίον είναι ωπλισμένον με την όρεξιν του «ειδέναι». Ιστορία εσήμαινε πλαιότητα, των κάθε γνώσιν και εμπειρίαν. Ο βίος και τα έργα συνιστούν την ιστορικήν ύλην, κυρίως όχι πάντα τα έργα, αλλά τα αξιόλογα εξ αυτών.

Η ιστορία διαφέρει από την φύσιν. «Το ιστορικόν γίνεσθαι είναι διάφορον του φυσικού, του απλώς φυσικού. Θα ήτο πτωχός ο κόσμος εάν δεν ήτο διάφορος η ιστορία από την φύσιν. Η ιστορία βασίζεται επί του Πνεύματος. Η φύσις δεν γνωρίζει το πνεύμα παρά το όριόν της. Όπου υπάρχει πνεύμα. Εκεί σταματά η φύσις. Εις την φύσιν τα πάντα ευρίσκονται κατ' έκτασιν τοποθετημένα. Η ιστορία έχει βάθος. Το βαθύ είναι ο κύριος νόμος της. "Ο νόμος του βάθους είναι ο νόμος του πνεύματος" (Παν. Κανελλόπουλος: "Προβλήματα Φιλοσοφίας της Ιστορίας" «Αρχείον Φιλοσοφίας και Θεωρίας των Επιστημών», 1936, σελ. 3).

Η φύσις δεν έχει μνήμην, ούτε φαντασίαν, ούτε βούλησιν. Η ιστορία έχει, είναι καλύτερον μνήμη και συνείδησις. Ο άνθρωπος έχει ιστορίαν ως πνεύμα ανεξαρτήτως αν έχη τα ριζώματά του εις την φύσιν.

Η πνευματική οντότης του προϋποθέτει την ιστορικήν του οντότητα. Η ιστορία λοιπόν είναι αυτή η ύπαρξις του ανθρώπου.

Ο πατήρ της Ιστορίας ο Ηρόδοτος (484 - 414 π.Χ.) επικαίρως τονίζει ότι η ιστορία διασώζει την μνήμην των αξιολόγων γεγονότων και πράξεων. Η ιστορική επιστήμη διασώζει και περιφρουρεί όσα σπουδαία και εξαιρετικά επετέλεσαν οι άνθρωποι, είτε Έλληνες, είτε βάρβαροι. Αυτό το έργον της διασφάλισεως και περιφρουρήσεως των δεδομένων του παρελθόντος αντιμετωπίζει έναν εχθρόν σοβαρόν, τον πανδαμάτορα χρόνον, ο οποίος απειλεί τον πολιτισμόν, νικά ενίοτε την Ιστορίαν και την ζωήν με τον όπλον της λήθης, της λησμοσύνης. Τιοιυτοτρόπως θεμελιώνεται η ιστορική μνήμη, δύναμις και έκφρασις του νοούντος ανθρώπου, που περιστέλλει την λήθην. Η Ιστορία καταλύει την φθοράν του χρόνου με την αξίαν της, με το νόημά της, με την ουσίαν της.

Και επειδή η Ιστορία δεν σημαίνει μόνον την επιστήμην, που εξετάζει την εικόνα των φαινομένων και των πραγμάτων, αλλά αποβλέπει εις την εσωτερικήν εικόνα, δηλαδή διερευνά την ενδοτέραν πραγματικότητα και την εσωτερικήν εικόνα και φύσιν του ανθρώπου, δια τούτο

η ιστορική μνήμη δεν είναι μόνον καταλυτική της φθοράς του χρόνου, αλλά καλλιεργεί την ιστορικήν αυτογνωσίαν.

Η έννοια της αυτογνωσίας εξ ιστορικής απόψεως εις τον Ελληνισμόν συνίστατο εις την απόκρισιν πως θα εναρμονισθή η αλήθεια του κόσμου με τα εσωτερικά αιτήματα της ψυχής του. Αίτημα ιστορικής αυτογνωσίας είναι το άπλετον φως της συνειδήσεως περί του εσωτερικού και τους εξωτερικού κόσμου. «Το γνώθι σ' αυτόν» είναι η απόκρισις του Έλληνα εις το αίνιγμα της Σφιγγός, όλη δε η Ελληνική παιδεία και τέχνη απαντά εις το παράγγελμα τούτο. Όταν η φιλοσοφία ήρχισε να προσβλέπη εντός του ανθρώπου, οι ποιηταί - ο Όμηρος, ο Πίνδαρος, ο Αισχύλος, ο Σοφοκλής - εμελέτησαν και αυτοί απηκόνισαν ανάγλυφον εις τα δαιμονίας συλλήψεις των τον ανθρώπινον βίον» έγραφε προ δεκαετιών ο σπουδαίος λόγιος (Ευαγγ. Φωτιάδης: «Ελληνικά» (σειρά πρώτη) Εν Αθήναις, 1950, σελ. 107).

Οι Έλληνες δια μέσου της Ιστορίας αποκαλύπτουν ως καλλιεργούντες την αυτογνωσίαν δι' όσα δεινά υπήρχον και δι' όσα ευχάριστα επίσης υπήρχον και δι' όσα ευχάριστα επίσης υπήρχον εις τον μακρόν βίον των. Ενέκυπτον εις εξέτασιν παντός συμβαίνοντος εις την ζωήν των χωρίς να υπερβαίνουν τα όρια των.

Κατά την σύγχρονον δυσχερή και δυσχείμερον περίοδον η καλλιέργεια συνειδητής αυτογνωσίας είναι απαραίτητος όρος επιβιώσεως, όταν τόσα δεινά μας περιβάλλουν, όταν μας περιστοιχίζουν ποικίλοι εσωτερικοί και εξωτερικοί κίνδυνοι.

Η επιπολάζουσα πολυμέτρωπος κρίσις κοινωνική, οικονομική, ηθική και πνευματική υπαγορεύει τον σώφρονα λογισμόν, την νήφουσαν καρδίαν, την επιστράτευσιν όλων των δυνάμεων προς ενεργόν, διαρκή και αποδοτικήν αυτογνωσίαν, δια κάθε Έλληνα, δια κάθε κάτοικον του Τόπου αυτού.

Το ζητούμενον της Ιστορικής Αυτογνωσίας υποδεικνύει εις τον Έλληνα την συνειδητοποίησιν της σημασίας των μεγάλων γεγονότων της Ιστορίας μας. Και αυτά είναι λ.χ. τα 100 χρόνια της εποποιίας των Βαλκανικών πολέμων, τα 90 χρόνια της Μικρασιατικής εκστρατείας, αλλά και του ξεριζωμού του Ελληνισμού εκ των παναρχαίων ριζών της Ιωνίας.

Αλλά και το Έπος του 1940-1941 με πόσον υλικόν δεν επιρρωννύει την ιστορικήν αυτογνωσίαν; Ασφαλώς Να!

ΤΟ Β' ΜΕΡΟΣ ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

Του Δημητρίου Ν.
Παπαθανασόπουλου
Φιλολόγου - Γ. Λυκειάρχου

ΓΙΟΡΕΙΤΙΚΑ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΙΔΗ
ΑΓΝΟ ΚΕΡΙ - ΛΙΒΑΝΙ
ΙΕΡΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

ΛΑΖΑΡΟΣ Ι. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΟΡΑΗ 11-13 ΠΑΤΡΑ (ΕΝΑΝΤΙ Ι.Ν. ΑΓ. ΑΝΔΡΕΑ)

ΤΗΛ. & FAX: 2610 314.320

**Πλήρεις Ιερατικές στολές,
αρίστης ποιότητας,
μόνο με 380 ευρώ!**

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ, ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΛΑΤΑΝΙΟΥ

Με τον παραπάνω τίτλο ο Πατρινός αρχιτέκτονας στο περιοδικό «Αχαϊκά», Δ' (1949), τεύχ. 15, σελ. 66-69, δημοσιεύει ενδιαφέρουσα μελέτη, για τη βυζαντινή εκκλησία του Αγ. Νικολάου στο χωριό Πλατάνι της Πάτρας.

Για να γνωρίσουν οι συμπολίτες Πατρινοί αυτό το μοναδικό βυζαντινό στολίδι της περιοχής μας, έργο του 10^{ου} – 11^{ου} αιώνας, θα αναδημοσιεύσουμε αυτή τη μελέτη του συμπατριώτη αρχιτέκτονα, αφού προηγουμένως αναφερθούν και κάποιες άλλες απόψεις έγκριτων ιστορικών γι' αυτό το έργο.

Το ναό αυτό πρώτος μνημονεύει ο Γάλλος βυζαντινολόγος G. Miller στο βιβλίο του «L' école grecque dans l' Architecture Byzantine», Paris 1916, σελ. 94. Επίσης, ο ναός του Αγίου Νικολάου είναι γνωστός και στον Αναστ. Ορλάνδο, που υπήρξε διαπρεπής καθηγητής της Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, που τον αναφέρει σε μερικά σχόλια στο περιοδικό «Αρχαίον των Βυζαντινών Μνημείων της Ελλάδος» τομ. Α' (1935), σελ. 112-113. Τέλος, ο Στέφανος Θωμόπουλος στο βιβλίο του «Ιστορία της πόλεως Πατρών», (1950), σελ. 289, αναφέρει: «Δεν θεωρούμεν άσκοπον να αναφέρωμεν ότι εις την πόλιν των Πατρών ουδεμία βυζαντινών χρόνων εκκλησία διασώθη. Εις δε την επαρχίαν Πατρών δύο της Χαλανδρίτσας... Μόνη ακεραία και κατά την γνώμην μας 10-11 αι.

Παναγιώτης
Σ. Μαρτίνης, Δρ. Θ.
Άρχων Ιερομνήμων της Αγίας του Χριστού Μ. Εκκλησίας

της βυζαντινής τέχνης γενικά και ίσως και της ιστορίας της Πάτρας της εποχής εκείνης.

Η εκκλησία αυτή, του Αγ. Νικολάου, ήταν γνωστή από χρόνια στους ειδικούς επιστήμονες που ασχολούνται με τη βυζαντινή αρχαιολογία: τους βυζαντινολόγους, και την αναφέρουν ο G. Miller στο κλασικό του βιβλίο «Lecole grecque dans l' Architecture Byzantine» (1) και ο (σεβαστός μου) καθηγητής κ. Αναστάσιος Ορλάνδος στο «Αρχαίον των Βυζαντινών μνημείων της Ελλάδος» (2) σε μια σοφή μελέτη για τους τρικόγχους ναούς της Ελλάδος. Παρουσιάζει δυστυχώς, μονόπλευρο ενδιαφέρον, δηλαδή μόνον αρχιτεκτονικό, κι όχι ζωγραφικό, αφού τοιχογραφίες δεν υπάρχουν στο εσωτερικό, μάλιστα λείπει εντελώς το κονίαμα.

Οι τοίχοι της είναι χτισμένοι ακανόνιστα μέχρι 1,20 μ. ύψος σχεδόν με πέτρες από το ποτάμι. Από εκεί κι απάνω έχουμε πωρόλιθους με κανονικές επιφάνειες και τούβλα, μία στρώση πωρόλιθους και μία τούβλα, επίσης και στους όρθιους αρμούς τούβλα, όρθια. Το σύστημα αυτό του χτισίματος που γύρω από κάθε πέτρα έχουμε τούβλα, λέγεται «πλινθοπερίβλητον» επιστημονικά, κι είναι χαρακτηριστικό των βυζαντινών χτισμάτων της Ελλάδας. Ενώ η αρχιτεκτονική σχολή της Κωνσταντινούπολης εκτιμούσε πάντα και μεταχειριζόταν σύστημα χτισίματος που γύρω από κάθε πέτρα έχουμε τούβλα, λέγεται «πλινθοπερίβλητον» επιστημονικά, κι είναι χαρακτηριστικό των βυζαντινών χτισμάτων της Ελλάδας. Ενώ η αρχιτεκτονική σχολή της Κωνσταντινούπολης εκτιμούσε πάντα και μεταχειριζόταν σύστημα χτισίματος που χρησιμοποιούσε τούβλα μόνο στους οριζόντιους αρμούς, η μεσημβρινή Ελλάδα απομονώνει και πλαισιώνει τις πέτρες. Δεν τονίζει μόνο τις στρώσεις μα και τις κομματιάει. Κι ακόμη, επειδή το κονίαμα συνήθως δεν βγαίνει στην επιφάνεια του τοίχου, αλλά μένει ο αρμός αδειανός σ' ένα μικρό βάθος, δημιουργείται μια μαύρη σκιά που τονίζει το περίγραμμα των πωρολίθων και των τούβλων.

Το σύστημα αυτό το πλινθοπερίβλητον έχει βέβαια μίαν αυστηρή ομορφιά, μα τ' αμοιόμορφο καταντάει στο τέλος μονότονο. Αυτή τη μονοτονία θέλοντας να σπάσει ο κατασκευαστής έβαλε κάθε τρεις στρώσεις πωρολίθων οδοντωτές ταινίες από τούβλα λοξά, που κόβονται μόνο στα παράθυρα. Στους οριζόντιους αρμούς έβαλε κάπου – κάπου δυο σειρές τούβλων και τέλος στους όρθιους έβαλε συχνά δυο τούβλα όρθια, τα ένα πλάι στ' άλλο, ή σχήματα διάφορα και γράμματα όπως το Κ (Κύριε) ίσιο ή ανάποδο Κ και άλλα.

Τούβλα χρησιμοποιήθηκαν και στη διαμόρφωση των τόξων των παραθύρων, που στην εκκλησία είναι δίλοβα δηλ. χωρισμένα σε δύο ανοίγματα με μία μαρμαρίνη κολωνίτσα στη μέση και κομψά διακοσμημένα με όμορφους συνδυασμούς τούβλων. Στο νάρθηκα τα παράθυρα είναι μονόλοβα και πιο απλά. Οι θόλοι είναι κι αυτοί που τούβλα. Η εκκλησία σκεπάζεται από τον κεντρικό ημισφαιρικό θόλο, τον τρούλο – που φαίνεται ότι είναι άλλης χρονολογίας από την υπόλοιπη εκκλησία, μεταγενέστερος -, από δύο κυλινδρικούς, μπρος και πίσω, και τρεις τεταρτοσφαιρικούς, δεξιά, αριστερά και στο ιερό. Ο

νάρθηξ σκεπάζεται από τρία σταυροθόλια πολύ χαμηλότερα.

Ο συνδυασμός αυτός των θόλων, γενικά η κάτοψη της εκκλησίας μας δίνουν τον τύπο: του μονόκλιτου τρικόγχου μετά τρούλλου. Ο τύπος αυτός γεννήθηκε στη Μικρασία κι έλαβε πλατεία εφαρμογή στη Συρία και στην Αρμενία. Αργότερα, κατά τον δέκατον αιώνα, ήρθε μέσον της Μακεδονίας και στην Ελλάδα, όπως και στη Σερβία και Ρουμανία. Σε παρόμοιο τύπο είχε κτισθεί και η Εκκλησία του Αγ. Δημητρίου κοντά στο χωριό Βασιλική, στους πρόποδες της Βαράσοβας (10^{ος} με 11^{ος} αιώνας). Δυστυχώς δεν σώζονται παρά μόνον οι τοίχοι της, κι αυτοί σε πολλές μεριές κατεστραμμένοι. Οι δύο αυτές εκκλησίες είναι από τις μεγαλύτερες εκκλησίες του τύπου του τρικόγχου στην Ελλάδα.

Για την χρονολογία του χτισίματος μας λείπουν, τουλάχιστον προς το παρόν, γραφτές μαρτυρίες, κι έτσι θα προσπαθήσουμε να τη βρούμε από τεχνικά σημάδια. Πρωτ' απ' όλα ο τύπος της αποκλείει να έχει χτιστεί πριν από τον 10^ο αιώνα αφού τότε πρωτοφαίνεται ο τύπος αυτός στην Ελλάδα. Ακόμη ακριβέστερα, διαβάζουμε στο Millet (2) ότι το πλινθοπερίβλητον σύστημα βρίσκεται για πρώτη φορά στα Βυζαντινά κτίρια του 11^{ου} αιώνα. Έτσι έχουμε ένα σταθερό όριο προς τα πίσω που το στερεώνει και η ύπαρξη των οδοντωτών ταινιών, κι αυτές τότε πάνω – κάτω πρωτοφάνηκαν δηλ. στα τέλη του 10^{ου} αιώνα.

Άλλο όριο χρονολογικό, προς τα μπρος τούτη τη φορά, μας δίνει η απλότητα του τύπου του τρικόγχου που αργότερα παρουσιάζεται πιο εξελιγμένος. Η χρησιμοποίηση του τούβλων στους θόλους είναι κι αυτή σημάδι παλιάς κατασκευής γιατί αργότερα μεταχειρίζονται πέτρες σ' αυτά τα μέρη της οικοδομής. Έπειτα έχουμε τις κεραμοπλαστικές διακοσμήσεις δηλ. τα διάφορα διακοσμητικά σχήματα από τούβλα. Από τις αρχές του 11^{ου} αιώνα ξεφυτρώνει η διακόσμηση ανάμεσα στις πέτρες των στρώσεων και σιγά – σιγά γίνεται πλούσια και πιο ποικιλόμορφη είτε ανάλογα με τα μέσα και τα γούστα του κατασκευαστού, είτε συχνότερα ανάλογα με τις εποχές, τις συνήθειες και τη γεωγραφική θέση κάθε επαρχίας. Εδώ έχουμε μια απλή διακόσμηση, όπως και σε μια εκκλησία της Γαστούνης, την Καθολική, που είναι του 11^{ου} αιώνα. Κι εκεί υπάρχουν παρόμοιοι συνδυασμοί όπως τα Κ και Κ (ανάποδα) κ.α. Στις εκκλησίες του 12^{ου} αιώνα και πέρα, η διακόσμηση αυτή είναι περίτεχνη.

Όλ' αυτά, δηλ. ο απλός τύπος του τρικόγχου, η χρησιμοποίηση των τούβλων στους θόλους, το πλινθοπερίβλητο σύστημα τοιχοποιίας διακοσμημένο με οδοντωτές ταινίες και άλλα συμπλέγματα, η μορφή των παραθύρων που απαντιέται και σ' άλλες εκκλησίες ανάλογης χρονολογίας, η συσχέτιση με την Καθολική της Γαστούνης και τον Αγ. Δημήτριον της Βαράσοβας, κάποια σχετική πείρα τέλος, μας δείχνουν ότι ο Αγ. Νικόλαος Πλατανίου είναι έργο των μέσων του 11^{ου} αιώνα. Η χρονολογία αυτή συμφωνεί εξ άλλου και με την ιστορία, αφού ταιριάζει με εποχή ακμής της Πελοποννήσου, από το τέλος των σλαυικών και βουλγαρικών επιδρομών μέχρι της Νορμανδικής επιδρομής και του φανερώματος των Φράγκων στη σκηνή της Ιστορίας της. Κι έχουμε πολλές μαρτυρίες για την ακμή αυτή, γνωστές απ' αλλού, ώστε να περισεύη να τις αντιγράψω εδώ.

Τελειώνοντας εκφράζω την ευχή να γίνη η μικρή τούτη μελέτη αφορμή να γνωρίσουν οι Πατρινοί το κομψοτέχνημα αυτό της ακμής της Βυζαντινής Τέχνης, να το νοιώσουν και να τ' αγαπήσουν. **ΝΙΚ. Γ. ΤΡΙΑΝΤΗΣ**

η εις το χωρίον Πλατάνι, Β.Α. του Ρίου, της οποίας την περιγραφήν ευρίσκομεν εις το Β' Δελτίον (1894, σελ. 15-16 και 57) της εν Αθήναις Χριστ. Αρχαιολ. Εταιρείας υπό Γεωργίου Λαμπράκη, εφόρου αυτής, ως εξής: «Εθαυμάσαμεν... ωραίαν βυζ. Εκκλησίαν του αγ. Νικολάου, πλήρη λόγου αξίων κεραμοπλαστικών κοσμημάτων... Σχεδιάγραμμα έγχρωμον της κεραμοπλαστικής διακοσμήσεως του ναού... ευρίσκεται εν τω μουσείω της εταιρείας υπ' αριθμ. 144».

Κατά τον ιστορικό Κώστα Τριανταφύλλου, ο ναός «εκηρύχθη δια Β.Δ. 19 Απριλίου 1921 αρχαιολογικός τόπος και ενοριακός 1^{ος} χωρίου μέχρι σήμερον...». («ιστ. Λεξικόν των Πατρών», Πάτραι, 1959, σελ. 43). Πρέπει να σημειωθεί ότι σήμερα δεν χρησιμοποιείται πλέον ως ενοριακός ναός, αφού στον ίδιο χώρο έχει κτισθεί μεγάλος, μεγαλοπρεπής ναός αφιερωμένος στην Αγία Παρασκευή.

Ο βυζαντινός Ναός του Αγίου Νικολάου μελετάται κυρίως από αρχιτεκτονικής πλευράς. Εσωτερικά, οι τοιχογραφίες του έχουν καταστραφεί πιθανόν από φωτιές που άναβαν παλαιά οι χωρικοί γι' αυτό και οι τοίχοι είναι μαυρισμένοι. Ότι υπήρχαν αγιογραφίες φαίνεται από το γεγονός ότι σε μερικά σημεία υπάρχουν σπαράγματα, όπως έχουν διασωθεί.

Στο σημείο αυτό τελειώνουν τα λίγα εισαγωγικά στοιχεία που δώσαμε για το κομψό βυζαντινό εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου και αφήνουμε να μας μιλήσει ο αρχιτέκτονας Νικόλαος Τριάντης στη σχετική μελέτη που ακολουθεί:

Μία ώρα μακριά από το Ρίο, στα πρώτα υψώματα του Παναχαϊκού, βρίσκεται το χωριό Πλατάνι που πήρε το όνομά του απ' τα περίσσια πλατάνια που το στολίζουν και το δροσίζουν. Στο ωηλότερο μέρος του χωριού βρίσκεται μια μικρή βυζαντινή εκκλησία, κομψή και καλοχτισμένη, μνημείο αξιοπρόσεχτο και σημαντικό για τη μελέτη

Σαν άλλο δώρο προσφέρεις στον Θεό την κάρτα σου, Διονύσιε, αυτήν που σου αφαιρέθηκε την Τρίτη του μηνός Οκτωβρίου

Σε ιδιαίτερα εορταστικό κλίμα, εορτάσθηκε εφέτος η Ιερά Μνήμη του Αγίου Διονυσίου του Αρεοπαγίτου (προστάτου των Δικαστικών και των Δικηγόρων) από τον φερώνυμο Νεόδημτον Ιερό Ναό της πόλεώς μας.

Την παραμονή της εορτής, στον Μεγάλο Εσπερινό μετ' Αρτοκλασίας, προέστη και ομίλησε ο Αρχιμανδρίτης και Ιεροκήρυκας της Ι.Μ. Πατρών **π. Σωτήριος Τσάφος**. Συμμετείχαν με αρτοκλασία τόσο οι Δικαστικοί και Εισαγγελικοί Λειτουργοί της πόλεώς μας, όσο και ο Δικη-

γορικός Σύλλογος των Πατρών, οι Δικαστικοί υπάλληλοι εν ενεργεία και συνταξιούχοι.

Ο **π. Σωτήριος**, μετέφερε στην αρχή της ομιλίας του τις ευχές και τις ευλογίες του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας κ.κ. Χρυσόστομου, ο οποίος συμμετείχε εις τις εργασίες της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος και δεν ήτο δυνατόν να χοροστατήσει στην Ακολουθία.

Εν συνεχεία αναφέρθηκε στην προσπάθεια του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου και εν γένει των εννοριτών, στην προσπάθεια της ανεγέρσεως του νέου ναού, λέγοντας, ότι το να κατοικεί ο Θεός σ' έναν Ναό είναι ο σκοπός της κάθε ανεγέρσεως. Το να κατοικεί στις καρδιές των ανθρώπων είναι απόδειξη ότι η πίστη είναι γεγονός ζωής, που καθαγιάζει τον λαό του Θεού, άλλα και δίδει νόημα και στα οικοδομήματα.

Κατόπιν υπενθύμισε στους πιστούς τον βίο του Αγίου και τα μηνύματα που απορρέουν από τον μαρτυρικό Του θάνατο δια ξίφους, ενώ εξήρε το έργο των Δικαστικών Λειτουργών και ετόνισε την ιδιαίτερη αξία της Δικαιοσύνης στην εποχή μας.

Συμμετείχε πλειάδα κληρικών.

Ανήμερα της εορτής, Τετάρτη 3 Οκτωβρίου, τελέσθηκε πανηγυρική Θεία Λειτουργία εις την οποία προέστη και ομίλησε ο Αρχιμανδρίτης της Ι.Μ. Πατρών **π. Γερβάσιος Παρακεντές**.

Συλλειτουργήσαν ο Πρωτοπρεσβύτερος π. Δημήτριος Χαλκιάπουλος, οι Πρεσβύτεροι π. Δημήτριος Σαββόπουλος, π. Ελευθέριος Αναστασόπουλος, π. Σπυρίδων Γκολώνης, π. Κων/νος Παπακώστας, π. Γεώργιος Δημητρόπουλος, ο Διάκονος Παΐσιος Γρίβας και δύο ιερείς άλλων

ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΟΥ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ

ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥ ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ, Ο ΦΕΡΩΝΥΜΟΣ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΤΑ ΖΑΡΟΥΧΛΕΪΚΑ

Μητροπόλεων.

Το απόγευμα της ίδιας ημέρας τελέσθηκε Εσπερινός, Ιερά Παράκλησις στον Άγιο, και ακολούθησε Λιτάνευσις της Ιεράς Εικόνας του Αγίου στους δρόμους της εννορίας. Ομίλησε ο Αρχιμανδρίτης **π. Ειρηναίος Σωτηρόπουλος**, εφημέριος του Ιερού Ναού Αγίας Ειρήνης Ριγακόμμου και Αδελφός της Ιεράς Μονής Ομπλού.

Ο π. Ειρηναίος αναφέρθηκε στο συγγραφικό έργο του

κλησιαστικής ιεραρχίας, γ) Περί θείων ονομάτων και δ) Περί μυστικής θεολογίας, καθώς και διάφορες επιστολές. Τα Μυστικά έργα, γράφηκαν στο τέλος του 5ου αιώνα και επηρέασαν βαθύτατα την πορεία της θεολογίας των μέσων χρόνων τόσο στην Ανατολή όσο και στη Δύση. Μαζί με τα έργα του ιερού Αυγουστίνου και του αγίου Γρηγορίου του Ναζιανζηνού υπήρξαν η βάση της ανανέωσης της θεολογικής κίνησης.

* Στον διήμερο εορτασμό παρευρέθησαν μεταξύ άλλων, ο Πρόεδρος Εφετών κ. Σπηλιωτόπουλος, Εφέτες, Πρωτοδίκες, ο Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Πατρών κ. Νικόλαος Παπάκος και σύσσωμο το Δ.Σ., ο Νομικός Σύμβουλος της Ιεράς Μητροπόλεως Πατρών κ. Πέτρος Ρηγάτος κ.α.

αγίου Διονυσίου του Αρεοπαγίτου. Πρόκειται για τα περίφημα Μυστικά έργα: α) Περί της ουρανίου ιεραρχίας, β) Περί της εκ-

Ενισχυτική διδασκαλία στην ενορία Μπεγουλακίου

Ξεκινούν από αύριο 7 Οκτωβρίου και τα Κατηχητικά Σχολεία εις την ενορία των **Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου** Μπεγουλακίου.

* Φέτος, ο προϊστάμενος του Ναού Πρωτοπρεσβύτερος **π. Σωτήριος Γαλάνης**, ο συνεφημέριός του **π. Παναγιώτης Κούκας** και το λοιπό Εκκλησιαστικό Συμβούλιο, απεφάσισαν, λόγω της οικονομικής κρίσεως που μαστίζει την κοινωνία μας, την ενισχυτική διδασκαλία σε μαθητές του Γυμνασίου. Μία πραγματικά αξιόπαινη πρωτοβουλία.

* **Πράξη αγάπης**, είναι και οικονομική υποστήριξη αριστούχου μαθητού του Λυκείου, από ιερέα του ναού, που ανέλαβε τα έξοδα των φροντιστηρίων από το προσωπικό του φιланθρωπικό ταμείο!

**ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΠΑΤΡΩΝ**

**Γηριατρική - Γεροντολογική
Εταιρεία Ν.Δ. Ελλάδος**

**"Εθελοντική Ιατροκοινωνική
κατ' οίκον Δράση".**

**Για ανασφάλιστους, απόρους, και
μη δυνάμεθα άτομα να μετακινηθούν.**

Τηλ. 2610/427.040

10η Επέτειος Επανακομιδής Τιμίας Κάρας Αγίας Ειρήνης Ριγανοκάμπου

Οι θρησκευτικές εορταστικές εκδηλώσεις της 10ης επετείου Επανακομιδής της Τιμίας Κάρας της Αγίας Ειρήνης, θα εορτασθούν και φέτος με κάθε λαμπρότητα στις 13 & 14 Οκτωβρίου. Στην Θεία Λειτουργία θα προεξάρχει και θα ομιλήσει ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πατρών κ.κ. Χρυσόστομος.

* Ως γνώστον τον πολυτιμότεο θρησκευτικό θησαυρό, είχε υποδεχθεί η Πατραϊκή κοινωνία στις 5 Οκτωβρίου 2002

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΤΡΩΝ
ΙΕΡΟΣ ΘΝΟΡΙΑΚΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓ.
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΚΡΥΑ ΙΤΕΩΝ

ΙΕΡΑ ΑΓΡΥΠΝΙΑ

ΕΠΙ ΤΗ ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΕΝΔΟΞΩΝ
ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΠΡΟΒΟΥ - ΤΑΡΑΧΟΥ - ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ

Την Πέμπτη 11 Οκτωβρίου 2012, εις τον Ιερό μας Ναό, θα τελεσθεί Ιερά Αγρυπνία επί τη εορτή των Αγίων ενδόξων Μαρτύρων Πρόβου, Ταραχού και Ανδρονίκου.

Έναρξις: 9:30 μ.μ. Λήξις: 1:00 π.μ.

Κατά την Ιεράν Αγρυπνίαν θα τεθούν προς προσκύνησιν τεμάχια Ιερών Λειψάνων των εορταζόντων Αγίων που φιλάσσονται στο Ναό μας.

Αναπλαστική Σχολή Πατρών (Ιωνίας 47)

Αύριο Κυριακή 7 Οκτωβρίου 2012 και ώρα 7.00 μ.μ. εις την αίθουσα της Αναπλαστικής Σχολής Πατρών θα ομιλήσει ο Αρχιμανδρίτης π. Γερβάσιος Παρακεντές.

Το μέλι στην αρχαιότητα

Σε τοιχογραφία του 6000π.Χ. που βρέθηκε σε σπηλιά σε περιοχή κοντά στην Βαλένθια της Ισπανίας, απεικονίζεται η συλλογή μελιού από άγρια μελίτσα. Φαίνεται καθαρά ο άνθρωπος που κρατάει ένα δοχείο, μάλλον πήλινο, όπου θα βάλει τις κηρήθρες με το μέλι που κόβει από τη μελισσοφωλιά σε κάποιο βράχο ή σε κάποια κουφάλα δένδρου. Τέτοιες τοιχογραφίες βρέθηκαν και αλλού, όπως στην Αφρική, στην Ινδία, στην Αυστραλία κ.α.

Γνωρίζουμε, από την ελληνική μυθολογία, ότι οι Ολύμπιοι θεοί τρέφονταν με αμβροσία (μέλι και γάλα) και με νέκταρ (υδρόμελο). Οι τροφές αυτές, που θεωρούνταν και τροφές της αιωνιότητας, προσφέρονταν στους θεούς από τη θεά της νιότης, Ήβη, και το Γανυμήδη. Παράλληλα, αποτελούσαν σύμβολο αφθονίας και ευφροσύνης.

Επίσης, στο μέλι απέδιδαν και μεθυστικές ιδιότητες για κάποιους ανθρώπους, που τους έδινε τη δυνατότητα να "εκστασιάζονται" ή, κατά κάποιο τρόπο, να έρχονται σε "επαφή" με τους θεούς και να προφητεύουν το μέλλον. Αυτό επιβεβαιώνεται, κατά κάποιο τρόπο, από το γεγονός ότι η ιερεία του θεού Απόλλωνα στο Μαντείο των Δελφών, Πυθία, ονομαζόταν και Μέλισσα. Επίσης, στο μαντείο του Ερμή στον Παρνασσό, οι τρεις γυναίκες Μοίραι, Θρίαι και Σμήναι, ανήγγειλαν την αλήθεια μόνον εφόσον έτρωγαν μέλι, αλλιώς ο λόγος τους δεν ήταν αληθινός.

Το μέλι χρησιμοποιήθηκε, επίσης, και για απόδοση τιμών στους νεκρούς ή ως τροφή για τη μεταθανάτια ζωή. Αυτό μας το επιβεβαιώνει ο Όμηρος. Ένα μείγμα από μέλι, λάδι

Γεώργιος Κωτσόκολος
Ειδικός Μελισσοκόμος,
καθ. Βυζαντινής Μουσικής
Πρωτοψάλτης Ι. Ν. Αγ. Δημητρίου Προαστείου Πατρών

και αλεύρι, που το ονόμαζαν "πέλανος", χυνόταν πάνω στους τάφους των νεκρών. Για απόδοση θυσιών στους θεούς είχαν τα "μειλίχια ποτά", όπως αναφέρει ο Σοφοκλής στο έργο του "Οιδίππου επί Κολωνώ", όπως επίσης θυσίες που αποδίδονταν στο Δία, ο οποίος έφερε και το όνομα "Μελισσαίος".

Ακόμη από τη ζαχαροπλαστική, το μέλι το χρησιμοποιούσαν και στη μαγειρική. Ένα φαγητό που παρασκευαζόταν από κρέας λαγού, γάλα, τυρί και μέλι, κατά τον 2ο π.Χ αιώνα, το ονόμαζαν "Κάνδυλον". Το καθημερινό διαιτολόγιο των αρχαίων Ελλήνων, εκτός από δημητριακά, λάδι, τυροκομικά, όσπρια και φρούτα περιελάμβανε και το μέλι απαραίτητως.

Επίσης, έχουμε και την παρασκευή ηδύποτων, έπειτα από ζύμωση ή ανάμιξη. Τέτοια ήταν το υδρόμελι (μείγμα νερού και μελιού), το μελίκρατον (γάλα με μέλι), το οινόμελι (κρασί με μέλι) (Ηρόδοτος), μελίζωρος οίνος, μελίτειον (Πλούταρχος), νεκταρίτης (Αριστοφάνης) κ.ά.

Ξεκινούν τα κατηχητικά Σχοδεία

Η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας τής Ελλάδος, ώρισεν ως ημέραν ενάρξεως των Μαθημάτων των Κατηχητικών Σχολείων κατά το τρέχον έτος την πρώτην Κυριακήν τού μηνός Οκτωβρίου ε.έ. (ήτοι την 7ην Οκτωβρίου 2012).

<<ΧΑΡΙΝ ΥΓΕΙΑΣ>>

*Της Ιατρού Ασημίνας Ζανιά-Τσιμάρα
azaniatsimara@gmail.com

ΑΚΤΙΝΟΓΡΑΦΩΝΤΑΣ ...ΤΟΥΣ ΠΝΕΥΜΟΝΕΣ (Α ΜΕΡΟΣ)

Όλοι, σχεδόν, κάποια στιγμή στη ζωή μας έχουμε βιώσει την εμπειρία της ακτινογραφίας, αναλόγως με το πρόβλημα που είχαμε και τις συστάσεις του ιατρού. Η κλασική ακτινογραφία είναι η συχνότερη και παλαιότερη μέθοδος ακτινολογικής απεικόνισης οργάνων και δομών του σώματος. Χρησιμοποιείται για **διαγνωστικούς** και τα τελευταία χρόνια και για **θεραπευτικούς** σκοπούς με τον ολοένα αναπτυσσόμενο κλάδο της **Επεμβατικής Ακτινολογίας**. Κατ' ουσίαν αποτελεί ένα είδος "φωτογραφίας" μιας περιοχής του ανθρωπίνου σώματος δίνοντας ταυτόχρονα χρήσιμες ιατρικές πληροφορίες. Οι ακτίνες Χ είναι η ακτινοβολία που χρησιμοποιείται για την λήψη ακτινογραφιών. Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα ο γερμανός φυσικός **Βίλχελμ Ρέντγκεν** ανακάλυψε τις ακτίνες Χ ή ακτίνες Ρέντγκεν (προς τιμήν του). Πιθανότατα ο Ρέντγκεν έβγαλε την **πρώτη ακτινογραφία** της ιστορίας, στις **22 Δεκεμβρίου 1895**, "φωτογραφίζοντας" το χέρι της συζύγου του.

Η αρχή λήψης της ακτινογραφίας βασίζεται στο γεγονός ότι οι ακτίνες Χ διαπερνούν σε ποικίλο βαθμό τα διάφορα όργανα του σώματος, αναλόγως τη μικροποσότητα ακτινοβολίας που **απορροφάται από την κάθε οργανική δομή**. Επιγραμματικά, η ακτινοβολία που διαπερνά τελικά τα όργανα που θέλουμε να εξετάσουμε συγκεντρώνεται στο ακτινολογικό φιλμ και παράγεται η **ακτινολογική εικόνα**. Έτσι, π.χ. οι δομές που **περιέχουν αέρα** (πνεύμονες) απορροφούν μικρές ποσότητες ακτινοβολίας και απεικονίζονται **μαύρες στο φιλμ**, ενώ οι δομές που είναι συμπαγείς (οστά) απορροφούν περισσότερη ακτινοβολία και απεικονίζονται **ευκές**. Τέλος υπάρχουν ενδιάμεσες χρωματικές απεικονίσεις σε όργανα με ενδιάμεση απορρόφηση (π.χ. μύες, εγκέφαλος, κ.λ.π.).

Η παλαιότερη απεικονιστική μέθοδος του θώρακος αποτελεί η ακτινογραφία θώρακος. Στην **κλασική ακτινογραφία** θώρακος ο ιατρός λαμβάνει σπμαντικές πληροφορίες, για **τους πνεύμονες, τις πλευρές, το μεσοθωράκιο** (περιοχή μεταξύ των δύο πνευμόνων που περιέχει σημαντικά όργανα όπως η τραχεία κ.α), **το μέγεθος και το σχήμα της καρδιάς**. Η ακτινογραφία θώρακος είναι η πιο προσίτη και οικονομική μέθοδος απεικόνισης του θώρακος, η οποία παρέχει στον ιατρό πλήθος στοιχείων στο αρχικό στάδιο ελέγχου του ασθενούς. Θα αναφερθούν παρακάτω οι κυριότερες ενδείξεις και οφέλη της ακτινογραφίας θώρακος:

1. Όλοι οι άνθρωποι κυρίως > 40 ετών οφείλουν να έχουν μια **ακτινογραφία αναφοράς** στα πλαίσια του προληπτικού ελέγχου. **Οι καπνιστές και οι εργαζόμενοι** σε χώρους επιβλαβείς (παραγωγής αμιάντου, πυριτίου κ.α) οφείλουν να ελέγχονται με ακτινογραφία θώρακος και σπιρομέτρηση μια φορά το χρόνο.

2. Σε ποσοστό 10-15% των ασθενών ανιχνεύονται **καλοήγη ή κακοήγη μορφώματα** σε τυχαίο ακτινολογικό έλεγχο. Δηλαδή μπορεί να **ανιχνευθεί μια νεοπλασία νωρίτερα**, πριν ο ασθενής να έχει συμπτώματα.

3. Στον **προεγχειρητικό έλεγχο** είναι απαραίτητη η ακτινογραφία θώρακος για την πνευμονολογική εκτίμηση του ασθενούς πριν το χειρουργείο.

4. Σε περιπτώσεις λοιμωδών νοσημάτων, όπως **πνευμονία της κοινότητας**, ο ιατρός ζητά **ακτινογραφία θώρακος** στην αρχή για επιβεβαίωση της κλινικής διάγνωσης. Ζητείται και μια ακτινογραφία μετά το πέρας 3-4 εβδομάδων για να επιβεβαιωθεί η αποδρόμη της πνευμονίας και ακτινολογικά.

5. Σε ασθενείς που εμφανίζουν το τελευταίο διάστημα **μεγάλη απώλεια βάρους, καχεξία, πυρετική κίνηση, ανορεξία** κ.α **επιβάλλεται** να γίνει ακτινογραφία θώρακος για διερεύνηση νοσημάτων όπως φυματίωση, απόστημα πνεύμονα, νεοπλασία.

6. Σε ασθενείς με **γνωστά αναπνευστικά νοσήματα** (ΧΑΠ - εμφύσημα. Πνευμονική ίνωση κ.α), ο ακτινολογικός έλεγχος γίνεται πάντα συγκριτικά και με σκοπό την αξιολόγηση του σταδίου της νόσου βάσει και των κλινικών ευρημάτων.

Η ακτινογραφία θώρακος είναι μια **πολύ χρήσιμη εξέταση**, όταν γίνεται κατόπιν της συστάσεως του ιατρού και σε προληπτικό έλεγχο. Πολλές φορές παρατηρείται **το φαινόμενο των πολλών και συχνών ακτινογραφιών χωρίς αιτία**. Την άλλη εβδομάδα θα αναφερθούμε στο θέμα αυτό καθώς και στα άλλα είδη ακτινολογικού ελέγχου του θώρακος (αξονική θώρακος, μαγνητική κ.α). Μην ξεχνάτε ότι η ρήση "**πάν μέτρον άριστον**" ισχύει και στις ακτινογραφίες!

* Η κα Ασημίνα Ζανιά-Τσιμάρα είναι πνευμονολόγος-φυματολόγος. Σπούδασε στην Ιατρική του Πανεπιστημίου Πατρών και πραγματοποίησε την εξειδίκευσή της στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ρίου. Πλέον προσφέρει τις ιατρικές της υπηρεσίες σε ιδιωτικό επίπεδο.

e-mail: azaniatsimara@gmail.com

Ασημίνα Ζανιά Τσιμάρα

Ιατρός - Πνευμονολόγος
Απόφοιτος Πανεπιστημίου Πατρών

Αγίου Ανδρέου 195, Πάτρα
Τηλ.: 2613011057
Κιν: 6973417616

* ΕΚΒΑΘΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΟΛΙΑ
* ΕΙΔΗ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΥ * ΚΗΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟ
ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΜΠΟΥΣΙΑΣ

Γοργοποτάμου 6 (πλησίον LIDL)
Τηλ.: 2617/73.73.18 - Κιν.: 6979/670.227 ΠΑΤΡΑ

«Λάβε την Ράβδον, ἵνα ποιμαίνεις το ἐμπιστευθέν σοι Ποῖμνιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῖς μὲν εὐεπίθεσιν, ἔστω αὐτοῖς ὑπὸ σου βακτηρία, καὶ υποστηριγμός, τοῖς δὲ ἀπειθέσι καὶ εὐτραπέλοις, χρω αὐτῇ, ράβδῳ ἐπιστυπτική, ράβδῳ παιδεύσεως.»

ΣΗΜΕΡΑ Η ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ π. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΚΑΙ ΑΥΡΙΟ ΣΤΗΝ ΤΡΙΠΟΛΗ ΤΟΥ ΙΕΡΣΣΟΥ ΤΟΥ π. ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ

Συνήλθε χθες Παρασκευή, 5 Οκτωβρίου 2012, σε τέταρτη τακτική Συνεδρία η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, υπό την Προεδρία του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Ιερωνύμου, στην Αίθουσα Συνεδριών της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας.

Μετά την προσευχή ανεγνώσθη ο Κατάλογος των συμμετεχόντων Ιεραρχών και διεπιστώθη η απουσία των Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτών Μαρωνείας και Κομοτηνής κ. Δαμασκηνού, Ιωαννίνων κ. Θεοκλήτου, Κίτρους και Κατερίνης κ. Αγαθονίκου και Ελασσώνος κ. Βασιλείου, οι οποίοι απουσίασαν ηπιολογημένα.

Στη συνέχεια επικυρώθηκαν τα Πρακτικά της προηγούμενης Συνεδρίας.

Ακολούθως, έγινε η ψηφοφορία για την εγγραφή των υποψηφίων στον Κατάλογο «**Των προς Αρχιερατείαν Εκλογίμων**». Από την καταμέτρηση των ψήφων διαπιστώθηκε ότι ενεγράφησαν άπαντες.

Κατόπιν άρχισε η ψηφοφορία περί του τρόπου πληρώσεως των δύο κενών Μητροπολιτικών Εδρών Νικοπόλεως και Πρεβέζης και Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου. Επί ψηφισάντων 76, η πρόταση δι εκλογής έλαβε 68 ψήφους και η πρόταση δια καταστάσεως 4 ψήφους. Επίσης ευρέθησαν 2 λευκές ψήφοι και 2 άκυροι. Έτσι η Ιεραρχία απεφάνθη υπέρ της πληρώσεως των δύο Μητροπολιτικών Εδρών διεκλογής.

Ακολούθησε η διαδικασία της πληρώσεως της Ιεράς Μητροπόλεως Νικοπόλεως και Πρεβέζης δι ε-κλογής. Για την κατάρτιση του τριπροσώπου επί συνόλου 76 ψηφισάντων έλαβαν:

1) Αρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Τσιρίγκας ψήφους 61.

2) Αρχιμανδρίτης Θεοδόσιος Μαρτζούχος ψήφους 39.

3) Αρχιμανδρίτης Βαρνάβας Λαμπρόπουλος ψήφους 9. Ευρέθη και 1 λευκή ψήφος.

Επί της δευτέρας ψηφοφορίας, και γενομένης της διαλογής των ψήφων, **ανεδείχθη Μητροπολίτης Νικοπόλεως και Πρεβέζης ο Πανοσιολογιώτατος Αρχιμανδρίτης κ. Χρυσόστομος Τσιρίγκας, με 56 ψήφους**, επί συνόλου 76 ψηφισάντων, ενώ ο Πανοσιολογιώτατος Αρχιμανδρίτης κ. Θεοδόσιος Μαρτζούχος έλαβε 18 και ευρέθησαν 2 λευκές ψήφοι.

Στη συνέχεια άρχισε η διαδικασία πληρώσεως της Ιεράς Μητροπόλεως Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου δι εκλογής. Για την κατάρτιση του τριπροσώπου επί συνόλου 76 ψηφισάντων έλαβαν:

1) Αρχιμανδρίτης Θεόκλητος Αθανασόπουλος, ψήφους 51.

2) Αρχιμανδρίτης Ιγνάτιος Ριγανάς ψήφους 44.

3) Αρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Μαϊδώνης ψήφους 41. Ευρέθη 1 λευκή ψήφος.

Επί της δευτέρας ψηφοφορίας, και γενομένης της διαλογής των ψήφων, **ανεδείχθη Μητροπολίτης Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου, ο Πανοσιολογιώτατος Αρχιμανδρίτης κ. Θεόκλητος Αθανασόπουλος με 40 ψήφους**, επί συνόλου 76 ψηφισάντων, ενώ ο Πανοσιολογιώτατος Αρχιμανδρίτης κ. Ιγνάτιος Ριγανάς έλαβε 20 ψήφους και ο Πανοσιολογιώτατος Αρχιμανδρίτης κ. Χρυσόστομος Μαϊδώνης, 14 ψήφους. Επίσης ευρέθησαν 2 λευκές ψήφοι.

Μετά την ολοκλήρωση των Ψηφοφοριών, η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας συνέχισε τις εργασίες της, κατά την Ημερήσια Διάταξη. Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης κ. **Εφραίμ** ανέγνωσε την εισήγησή του με θέμα : «Κανονισμός περί διοικήσεως, διαχειρίσεως και της εν γένει αξιοποιήσεως της Εκκλησιαστικής Περιουσίας». Ακολούθησε συζήτηση κατά την οποία έλαβαν μέρος οι Σεβασμιώτατοι Αρχιερείς Φιλίππων κ. Προκόπιος, Δημητριάδος κ. Ιγνάτιος, Ηλείας κ. Γερμανός, Λαγκαδά κ. Ιωάννης και Νέας Σμύρνης κ. Συμεών.

Τέλος η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας ασχολήθηκε με την ψήφιση Κανονισμών και περάτωσε τις Εργασίες Της.

Μετά το πέρας της Συνεδριάσεως, ακολούθησε το Μικρό Μήνυμα των δύο νεοεκλεγέντων Μητροπολιτών.

Έπειτα και κατά την κρατούσα Εκκλησιαστική Τάξη, οι εψηφισμένοι Μητροπολίτες Νικοπόλεως και Πρεβέζης κ. Χρυσόστομος και Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου κ. Θεόκλητος, έδωσαν το Μέγα Μήνυμα εντός του Καθολικού της Ιεράς Μονής Πετράκη, χοροστατούντος του Μακαριωτάτου Προέδρου, Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Ιερωνύμου, επί παρουσία πολλών Ιεραρχών, Κληρικών και Λαϊκών Χριστιανών.

Οι χειροτονίες των Εφηφισμένων Αρχιερέων θα τελεσθούν ως εξής :

Το Σάββατο 6 Οκτωβρίου ε.ε., στον Ιερό Ναό του Αγίου Νικολάου οδού Αχαρνών, θα τελεσθεί η χειροτονία του εψηφισμένου Μητροπολίτου Νικοπόλεως και Πρεβέζης κ. Χρυσόστομου και την Κυριακή 7 Οκτωβρίου ε.ε., στον Ιερό Μητροπολιτικό Ναό του Αγίου Βασιλείου Τριπόλεως, θα τελεσθεί η χειροτονία του εψηφισμένου Μητροπολίτου Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου κ. Θεοκλήτου.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΙΕΡΙΣΣΟΥ π. ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ

Ο Αρχιμανδρίτης Θεόκλητος, κατά κόσμον Παναγιώτης Αθανασόπουλος, γεννημένος στην Τρίπολη στις 13 Νοεμβρίου 1955, είναι απόφοιτος της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Εκάρη Μοναχός στις 6/12/1978 από τον μακαριστό Μητροπολίτη Μαντινείας και Κυνουρίας κυρό Θεοκλήτο Β' (Φιλιππαίο). Από τον ίδιο Μητροπολίτη χειροτονήθηκε Διάκονος στις 10 Δεκεμβρίου 1978 και Πρεσβύτερος στις 26 Οκτωβρίου 1980 στον Ναό Αγίου Δημητρίου Τριπόλεως, προχειρισθείς αυθημερόν σε Αρχιμανδρίτη.

Είναι μέχρι σήμερα υπεύθυνος του Ποιμαντικού έργου στις Δικαστικές Φυλακές Τριπόλεως, καθώς επίσης υπεύθυνος του Νεανικού και Κα-

τηχητικού έργου στη Μητρόπολη Μαντινείας και Κυνουρίας. Έχει δημοσιεύσει αρκετές μελέτες θεολογικού και κοινωνικού περιεχομένου στον Τύπο και έχει εκδώσει δύο βιβλία, με τίτλο «Εκκλησία:

Ο αυθεντικός φύλακας και ερμηνευτής της Αγίας Γραφής» και «Από Πτερύγων Άμβωνος».

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΤΡΩΝ κ.κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ 1η ΣΕΛΙΔΑ
φύσεως πλέον πνευματικής γι αυτό και αφορούν άμεσα την Εκκλησία».

Δεν παρέλειψε ο Σεβασμιώτατος να αναφερθί στο θέμα τής επανδρώσεως των ιερατικών κενών και στο μεγάλο πρόβλημα πού αντιμετωπίζει πλέον η Ορθόδοξη Ελλάδα από τόν μη διορισμό Ιερέων στις κενές ενορίες.

Σε άλλο σημείο είπε: «Πολλάκις η Εκκλησία έσωσε το γένος. Τώρα και πάλι, αυτός ο τόπος έχει την ανάγκη τής Εκκλησίας. Τώρα πού ο Λαός πονάει και υποφέρει η Εκκλησία καλείται να συσπειρώση τα τέκνα της.

Ο λόγος τής Εκκλησίας είναι α) Προφητικός β) Παρακλητικός και γ) Ελεγκτικός. Στο σημείο αυτό ανέφερε λόγια τού Κλήμεντος Αλεξανδρέως από το έργο του «Παιδαγωγός»: «Ανέτρεψε την Ελλάδα η βάρβαρος φιλοκοσμίῳ... σωφροσύνην διέφθειρε λακωνικήν, εσθής και χλιδή και κάλλος ωραίον...». (Παιδαγωγός, 3, 45). Ο λόγος τής Εκκλησίας είναι τομώτερος υπέρ πάσαν μάχαιραν «Μετανοείτε...». Αλλάξτε μυαλό, συμπεριφορά, τρόπο ζωής.

«Πιστεύω», είπε ο Σεβασμιώτατος, «ότι σήμερα ο Ορθόδοξος Ελληνικός Λαός, μετά από αυτήν τήν Σύνοδο τής Ιεραρχίας, περιμένει από μάς, λόγω αποκαλυπτικό, παραμυθτικό αλλά και καταγγελτικό για τα πραγματικά αίτια τής κρίσεως. Περιμένει συγκεκριμένη στρατηγική αντιμετώπισης τής καταστάσεως και στον πνευματικό και στον γενικώτερο τομέα. Πιστεύω ότι θα δώσωμε στο ποίμνιό μας αυτή την αναψυχή. Το αξίζει και τού το χρωστάμε».

Και κατέληξε: «Θα τελειώσω με τούς στίχους ενός τραγουδιού, το οποίο μεταξύ των άλλων λέγει:

**Βλέπω πλήθος κόσμου να κυλά
μα ψυχή δεν μου χαμογελά**

.....

**Βρίσκω τάφους κι ένα κόσμο
πού δεν πονά**

.....

**Ποιος προφήτης τώρα θα ακουστή
σα φωνή σε στέρνα κλειστή;**

**Σ' έναν κόσμο άδειο και ορφανό
ποια κραυγή από τόν ουρανό;**

(Στιχ. Μάνος Ελευθερίου
Μουσική: Μάνος Χατζηδάκης)

Σ' αυτή την αναζήτηση, σ' αυτό το ψάξιμο για αγάπη, για φωνή μέσα από μια καρδιά πού φλέγεται για τόν άλλο, ο οποίος άλλος είναι ο παράδεισος μας, απαντά η Εκκλησία γιατί έχει πάντα στα ώτα της την επιταγή τού Θεού.

«**Παρακαλείτε, παρακαλείτε τον λαόν μου, λέγει ο Θεός. Ιερείς λαλήσατε εις την καρδίαν Ιερουσαλήμ, παρακαλέσατε αυτήν, ότι επλήσθη η ταπείνωσις αυτής, λέλυται αυτής η αμαρτία, ότι εδέξατο εκ χειρός Κυρίου, διπλά τα αμαρτήματα αυτής**» (Ησαΐου 40, 1)

Μετά την εισήγηση τού Σεβασμιωτάτου, πραγματοποιήθηκε συζήτηση στην οποία εξέθεσαν τις απόψεις τους πολλοί Ιεράρχες. Η συζήτηση και ο διάλογος, διεξήχθησαν σε υψηλό επίπεδο και μέσα σε κλίμα αγαπής συμποίας.

Μετά την ανάγνωση και των άλλων εισηγήσεων και τις συζητήσεις που θα επακολουθήσουν θα ληφθούν οι αποφάσεις για τις περαιτέρω ενέργειες από το Ιερό Σωμα τής Ιεραρχίας τής Εκκλησίας τής Ελλάδος.

Φώτιος & Ευφροσύνη Καραβίτη

Optical Center

Παντανάσσης 43 και Κορίνθου
στον πεζόδρομο

**Μειώσαμε τις τιμές σε γυαλιά ηλίου
ή γυαλιά οράσεως, όμως η ποιότητα
παραμένει στο ύψος της!**

Τηλ.: 2610/621.800 • 6945-783.799 ΠΑΤΡΑ

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

(από το 1928)

"ΤΖΕΛΑΤΗ

ΕΙΔΗ ΘΕΙΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ - ΔΩΡΑ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΤΖΕΛΑΤΗΣ

**Έκθεση Αγιογραφίας,
γκραβούρες αυθεντικές**

**ΓΕΡΟΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 29Α - ΠΑΤΡΑ
ΤΗΛ.: 2610/272.692, ΟΙΚΙΑΣ: 2610/329.930**

**ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ
ΣΥΛΟΓΛΥΠΤΑ
ΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΑ**

ΠΕΡΙΚΛΗΣ Γ. ΘΕΟΦΑΝΗΣ

☑ ΤΕΜΠΛΑ	☑ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΑΡΙΑ
☑ ΘΡΟΝΟΙ	☑ ΕΠΙΤΑΦΙΟΙ
☑ ΑΜΒΩΝΕΣ	☑ ΚΑΡΕΚΛΕΣ
☑ ΠΑΓΚΑΡΙΑ	☑ ΣΤΑΣΙΔΙΑ

**Αλεξ. Υψηλάντου 106
& Αγ. Νικολάου - Πάτρα
Τηλ.: 2610 278.829
- Κιν.: 6944 766.005**